

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดนครนายก

Managing the Landscape of the Lao Wiang Community to Become
a Cultural Tourist Destination Nakhon Nayok Province

โดย

ดร.สุริยะ มาตรฐาน

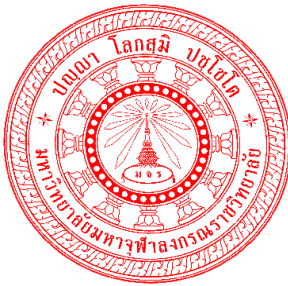
พระมหาธงชัย สุนทรจําโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

พ.ศ. ๒๕๖๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800768272



รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดนครนายก

โดย

ดร.สุริยะ มาตรฐาน

พระมหาธงชัย สุนทรจาโร, ดร.

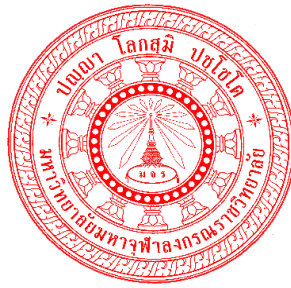
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

พ.ศ. ๒๕๖๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800768272

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



Research Report

Managing the Landscape of the Lao Wiang Community to Become
a Cultural Tourist Destination Nakhon Nayok Province

By

Dr.Suriya Matham
Phramaha Thongchai Sundarācāro, Dr.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Nakhon Ratchasima Campus
B.E. 2025

Research Project Funded by
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
MCU RS 800768272
(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

- ชื่อรายงานการวิจัย** : การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดนครนายก
- ผู้วิจัย** : ดร. สุริยะ มาตรฐาน และพระมหาธงชัย สุนทรธำโร, ดร.
- ส่วนงาน** : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
- ปีงบประมาณ** : ๒๕๖๘
- ทุนอุดหนุนการวิจัย** : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงาน PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก วิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนลาวเวียง จำนวน ๓๙๕ คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ($\bar{X}=๔.๓๕$) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย ($\bar{X}=๔.๓๗$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}=๔.๓๒$) ตามลำดับ

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม พบว่า หลักการบริหารจัดการ PDCA มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=๐.๙๕๑^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๓. แนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก พบว่า การบูรณาการ PDCA ช่วยให้การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงมีโครงสร้างชัดเจน สามารถปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่องได้ ทำให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและยั่งยืน คือ ๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ จัดการพื้นที่เพื่อให้อาณาเขตเหมาะสมต่อการพักผ่อน เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือการปลูกต้นไม้เพื่อสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่น สนับสนุนที่พักแบบโฮมสเตย์ ส่งเสริมการพัฒนาที่พักในรูปแบบที่เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือกลุ่มไกด์ท้องถิ่น
 อบรมความรู้ จัดอบรมชาวบ้านเกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว มาตรฐานความสะอาด และการ
 สื่อสารภาษาอังกฤษพื้นฐาน ๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ใน
 รูปแบบที่ดึงดูด เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ หรือวิดีโอ ใช้สื่อออนไลน์ สร้างเพจเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือ
 แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนลาวเวียง จัดกิจกรรมเชิงประชาสัมพันธ์ เช่น
 การจัดนิทรรศการในพื้นที่เมืองใหญ่เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยว ๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย ได้แก่
 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือ
 สถานศึกษา ๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด ได้แก่ พัฒนาสื่อภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับ
 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ใช้แนวทางการตลาดแบบเชิงรุก เช่น การโปรโมตผ่านผู้มีอิทธิพลออนไลน์
 (influencers) หรือการทำโปรโมชันท่องเที่ยว

ชื่อรายงานการวิจัย : Managing the Landscape of the Lao Wiang Community to become a Cultural Tourist Destination Nakhon Nayok Province
 ผู้วิจัย : Dr. Suriya Matham and Phramaha Thongchai Sundarācāro, Dr.
 ส่วนงาน : Mahachulalongkornrajavidyalaya University
 Nakhon Ratchasima Campus
 ปีงบประมาณ : 2025
 ทุนอุดหนุนการวิจัย : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

Research report on “Managing the Lao Wiang community landscape to be a cultural tourist destination. Nakhon Nayok Province” has the objectives: 1) to study the level of management of Lao Wiang Community Ecosystem as a Cultural Tourism Destination in Nakhon Nayok Province, 2) to study the relationship between PDCA management principles and management of Lao Wiang Community Ecosystem as a Cultural Tourism Destination in Nakhon Nayok Province, and 3) to propose guidelines for management of Lao Wiang Community Ecosystem as a Cultural Tourism Destination in Nakhon Nayok Province. The research methodology is a mixed-method research, consisting of quantitative research using questionnaires as a tool for data collection. The sample group is 395 people living in Lao Wiang Community. Data analysis using questionnaires includes mean and standard deviation, and qualitative research using in-depth interviews with 12 key informants. Data analysis is performed using descriptive content analysis.

Findings were as follows;

1. The overall level of management of the Lao Wiang community ecosystem as a cultural tourism destination in Nakhon Nayok Province was at a high level ($\bar{X}=4.35$). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was the infrastructure that supports tourism ($\bar{X}=4.35$), followed by the network system ($\bar{X}=4.37$), and the aspect with the lowest average value was the promotion of public relations ($\bar{X}=4.32$).

2. The relationship between the PDCA management principle and the management of the Lao Wiang community ecosystem as a cultural tourism destination in Nakhon Nayok Province. Overall, it was found that the PDCA management principle has a positive relationship with the management of the Lao Wiang community ecosystem as a cultural tourism destination in Nakhon Nayok Province at a very high

level ($r=0.951^{**}$) with statistical significance at the 0.05 level, therefore accepting the research hypothesis.

3. Guidelines for management of the Lao Wiang community ecosystem as a cultural tourism destination Nakhon Nayok Province found that PDCA integration helped the management of the Lao Wiang community's ecosystem to have a clear structure, be able to continuously improve and develop, making the community a valuable and sustainable cultural tourism destination, namely: 1) Infrastructure that is conducive to tourism, including managing the area to be suitable for relaxation, such as developing natural water sources or planting trees to create a shady atmosphere, supporting homestay accommodation, and promoting the development of accommodation in a format that is in line with local culture. 2) Community participation, including establishing a group to welcome tourists or a group of local guides, providing knowledge training, organizing training for villagers on tourist services, cleanliness standards, and basic English communication. 3) Public relations promotion, including creating attractive public relations media, such as posters, pamphlets, or videos, using online media: creating a Facebook page, website, or online platform to disseminate information about the Lao Wiang community, organizing public relations activities, such as organizing exhibitions in large cities to invite tourists. 4) Networking, including coordinating with various agencies, such as government agencies, private development organizations, or educational institutions. 5) Communication and marketing development, including developing foreign language media to accommodate foreign tourists, using proactive marketing methods, such as promoting through online influencers or doing tourism promotions.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” สำเร็จได้ด้วยอาศัยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะจนทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดร.สุรพล สุธะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ รศ. ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่บริหารจัดการ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและพัฒนาความรู้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสุธีภิตติบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษา บริหารจัดการ และติดตามรายงานการวิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชวัชรคุณบัณฑิต, ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา ที่บริหารจัดการและให้บุคลากรของวิทยาเขตนครราชสีมาได้ทุนวิจัยส่วนงาน ผศ. ดร.พรเศรษฐิ วุฒิปัญญาอิสกุล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำรายงานการวิจัยฉบับนี้ทุกขั้นตอนจนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รายงานการวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน ที่ได้ให้โอกาสแก่คณะผู้วิจัยในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ และคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ที่ได้ให้กำลังใจและคอยสอบถามความก้าวหน้าด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ขอยกคุณความดีนี้บูชาพระคุณของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจนถึง มารดา บิดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่านที่ได้อบรม สั่งสอน แนะนำ เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้จนถึงปัจจุบันนี้

ดร.สุริยะ มาธธรรม และพระมหาธงชัย สุนทราจาโร, ดร.

๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภูมิโนเวศชุมชน	๑๙
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๒๑
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๓๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๒
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๙

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๑
	๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๕๑
	๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๑
	๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๓
	๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๕
	๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๕
	๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๕๗
	๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๗
	๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๘
	๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๘
	๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๘
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	๔.๑ ระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	๖๐
	๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	๗๓
	๔.๓ แนวทางการส่งเสริมการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	๗๗
	๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๗๘
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๑
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๖
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๐
	๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๐๐
	๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๐๑
	๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๐๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม	๑๐๒
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	๑๑๐
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ค่า IOC	๑๒๑
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)	๑๒๔
ประวัติผู้วิจัย	๑๒๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	จำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	๕๓
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๐
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการ บริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม	๖๒
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการ บริหารจัดการ PDCA ด้านการวางแผน	๖๓
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการ บริหารจัดการ PDCA ด้านการปฏิบัติตามแผน	๖๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการ บริหารจัดการ PDCA ด้านการตรวจสอบ	๖๕
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการ บริหารจัดการ PDCA ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ	๖๖
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการ ภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด นครนายก โดยภาพรวม	๖๗
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการ ภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด นครนายก ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	๖๘
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการ ภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด นครนายก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	๖๙
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการ ภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด นครนายก ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์	๗๐
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการ ภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด นครนายก ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย	๗๑
๔.๑๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการ ภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด นครนายก ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด	๗๒
๔.๑๓	ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	๗๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๔	สรุปผลสมมติฐานการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	๗๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๐
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๗๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

การพัฒนาประเทศมักเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยมีภาครัฐเป็นผู้ชี้แนะและกำหนดทิศทางจากส่วนกลาง (Top-down approach) แนวคิดนี้มักส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ไม่สมดุล ละเลยมิติทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น ชุมชนต่างๆ มักถูกมองว่าเป็นผู้รับนโยบายมากกว่าผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดการพัฒนาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) มากขึ้น ซึ่งหมายถึงการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนรุ่นหลังในการตอบสนองความต้องการของตนเอง จากจุดนี้เองที่บทบาทของ รัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ เริ่มปรับเปลี่ยน โดยหันมาเน้นการเป็น ผู้เอื้ออำนวย (Facilitator) และ ผู้สนับสนุน (Supporter) มากกว่าการเป็นผู้สั่งการ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับ ธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญต่างๆ เช่น ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และความเท่าเทียม โดยหลักการเหล่านี้ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการที่มีความอ่อนไหวต่อบริบททางสังคมและวัฒนธรรม^๑ การจัดการภูมิเนเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการประยุกต์ใช้หลักรัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเรื่อง ธรรมาภิบาล การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ แนวทางเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน รักษาสมดุลทางวัฒนธรรม และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงในระยะยาว ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคปัจจุบัน^๒

วัฒนธรรมเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกของสังคมหนึ่งได้ยึดถือเป็นแบบแผนของชีวิตร่วมกัน^๓ วัฒนธรรมมีทั้งที่เป็นวัตถุ ได้แก่ บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และที่

^๑ กรมการศาสนา, ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ม.ป.ป), หน้า ๕๖.

^๒ วีระ บำรุงรักษา, ระบบการบริหารจัดการวัฒนธรรมสำหรับสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒.

^๓ จำนงค์ อติวิฒนสิทธิ์ และคณะสังคมวิทยา, ชุมชนวัฒนธรรมไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖.

ไม่ใช่วัตถุ ได้แก่ แบบแผนของพฤติกรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ทศนคติ รสนิยม ฯลฯ ในระยะเริ่มต้นนั้น ได้มีพัฒนาการด้านวัฒนธรรมตลอดเวลา มนุษย์ได้มีโอกาสเรียน และรับเอา วัฒนธรรมต่าง ๆ จากผู้ใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง และญาติ วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์โดยแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมโดยเฉพาะของ ตนเอง เพราะเป็นวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มสังคม^๔ เป็นส่วนประกอบที่ซับซ้อนทั้งหมดของ ลักษณะอันชัดเจนของจิตวิญญาณ สติปัญญา และอารมณ์ ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นสังคมหรือหมู่คณะ วัฒนธรรมมิได้หมายถึงเพียงศิลปะและวรรณกรรมเท่านั้น แต่หมายถึงฐานนิยมต่าง ๆ ของชีวิต สิทธิ พื้นฐานต่าง ๆ ของมนุษย์ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและความเชื่อ^๕ ปัจจุบัน วัฒนธรรมมี บทบาทมากขึ้นใน ระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวด้วยการแข่งขันในตลาดโลกที่ ซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลให้ทุกประเทศต่างพยายามหาสิ่งที่แตกต่างและโดดเด่น วัฒนธรรมจึงกลายเป็น เครื่องมือสำคัญที่ทุกฝ่ายนำมาใช้เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน^๖

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

ที่ตั้งในพื้นที่ที่มีชาวไทยเชื้อสายลาวเวียงจันทน์ในพื้นที่ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ มักต้องมี บทบาทสำคัญในการส่งเสริมประเพณีชาวลาวเวียง ที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน มีคุณค่าแก่วิถีชีวิตของคน ไทยเชื้อสายลาวเวียง เช่น ประเพณีสารทลาว ประเพณีตักบาตรออกพรรษา ประเพณีสู่ขวัญข้าว ประเพณีเผาข้าวหลาม ประเพณีการเล่นเพลงหมอลำ เป็นต้น ควรที่จะได้รับการอนุรักษ์ ให้เป็นสมบัติ และมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีเหล่านี้เป็นที่สนใจจนกลายเป็นจุดท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของคน ไทยและชาวต่างชาติตลอดมา โดยมีชุมชนเป็นแหล่งรวมกิจกรรมของประเพณีเหล่านี้ ลาวเวียง เป็น คนไทยเชื้อสายลาวเวียงที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว และกระจายตัวอยู่ ในพื้นที่ต่าง ๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จากการอพยพโยกย้ายและการตั้งถิ่นฐานชัดเจน บน แผ่นดินที่ไม่คุ้นเคย ทำให้ชาวลาวเวียงต้องปรับตัวในระบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ แต่ก็ทำให้เกิด ความรู้สึกถึงความเป็นคนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จนสามารถธำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี บ้านเรือนและภาษาได้อย่างน่าสนใจ^๗

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีข้อมูลเล่ากันสืบเนื่องมาว่าชาวไทย (ลาว) เวียงได้ถูกกวาดต้อน ครอบครัวย้ายมาตั้งตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ (พ.ศ. ๒๓๓๕) หรือรัชกาลที่ ๓ (พ.ศ. ๒๓๗๐) ไม่ ปรากฏแน่ชัด ชาวลาวเหล่านี้ได้ถูกปล่อยให้สร้างบ้านเรือนในจังหวัดสระบุรีแต่เนื่องจากมีจำนวนมาก บางส่วนจึงได้แยกย้ายเข้ามาตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในจังหวัดนครนายกโดยเฉพาะในอำเภอเมือง

^๔ สุพัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๓๔.

^๕ วีระ บำรุงรักษา, ระบบการบริหารจัดการวัฒนธรรมสำหรับสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ กรมศิลปากร, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒.

^๖ กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือการดำเนินงานโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศของกระทรวง วัฒนธรรม:โครงการรากวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๖), หน้า ๖.

^๗ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก, ข่าวประชาสัมพันธ์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://nakhonnayok.cdd.go.th> [๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].

จังหวัดนครนายก มาตั้งรกราก เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ในหลายตำบล และกระจายตัว ตามหมู่บ้าน ต่างๆ มีทั้งหมด ๖ ตำบล จาก ๑๓ ตำบลของอำเภอเมือง ประกอบด้วย ตำบลบ้านใหญ่ ตำบลเขาพระ ตำบลดงละคร ตำบลสาลิกา ตำบลศรีนาวา และ ตำบลหินตั้ง โดยมีตำบลบ้านใหญ่ เป็นตำบลดั้งเดิมที่บรรพบุรุษพาลูกหลานอพยพตั้งบ้านเรือนแล้วกระจายตัวไปยังตำบลต่างๆโดยส่วนมากได้ตั้งบ้านเรือนที่ตำบลศรีนาวาและ ตำบลหินตั้ง รอบเขากะเหรี่ยงในพื้นที่หมู่ ๑ บ้านศรีวัน ตำบลศรีนาวา หมู่ ๗ บ้านบุ่งเข้ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง หมู่ ๘ บ้านคลองสี่เสียด ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ชาวลาวเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน มีภาษาถิ่น และวัฒนธรรมของตนเอง สืบเนื่องมาตลอด ชาวลาวเวียงอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ทำการเกษตร และค้าขาย เป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ให้กับครอบครัว สภาพภูมิประเทศที่ชาวลาวเวียง มาตั้งรกราก มักเป็นที่สูง มีภูเขาหรือที่ราบลุ่ม ด้านอาหารการกิน ยังคงวัฒนธรรมลาวอย่างฝังแน่นและเป็นเอกลักษณ์ สังเกตได้จากวัตถุดิบหลักที่ทุกครัวเรือนต้องมี นั่นคือ ปลายข้าว ชาวนานิยมนำมาปรุงในอาหารเกือบทุกชนิด ด้านของหวานที่มีมาตั้งแต่โบราณ คือ ขนมคาวหมู ล้วนมีความผูกพันกับชาวลาวเวียง อำเภอเมือง เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีกลุ่มคนต่างเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกันทั้งชาวไทยและชาวจีน ก่อเกิดการผสมกลมกลืนและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวลาวเวียงอำเภอเมือง ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ทั้งการแต่งกาย อาหารการกิน การเข้ารับการศึกษา รวมถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามาในชุมชน ผู้คนจากสังคมชนบทกลายเป็นคนในสังคมเมือง มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ชาวลาวเวียงอำเภอเมือง ในหลายตำบล ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณี การดำรงชีวิต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น บุญข้าวจี บุญเบิกบ้าน บุญแห่เทียนพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญสลากภัต บุญออกพรรษา ประเพณีบูชาमारข้าว ประเพณีสู่ขวัญข้าว ไหว้ศาลปู่ตา แม้ว่าบางประเพณี อาทิ บุญบั้งไฟ บุญผะเหวด ฯ จะเลือนหายไป อย่างไรก็ตาม ชาวนายังพร้อมถ่ายทอดให้กับคนรุ่นใหม่ได้รู้จัก เพื่อส่งต่อความภูมิใจที่มีต่อบรรพบุรุษและวางรากฐานขนบธรรมเนียมอันดีงามไว้ให้สืบสานความเป็นชาติพันธุ์ลาวเวียงไว้มิให้สูญหาย

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครนายกนั้น มีปัญหาและความท้าทายหลายประการ ซึ่งมักเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา นี่คือการประเด็นหลักๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น การขาดองค์ความรู้และทักษะของคนในท้องถิ่น การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนอาจขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เช่น การตลาด การจัดการนักท่องเที่ยว การสร้างประสบการณ์ที่ดี การบริการจัดการโฮมสเตย์ หรือการจัดการผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน การสืบสานภูมิปัญญา คนรุ่นใหม่อาจขาดแรงจูงใจในการสืบทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิม ทำให้เกิดความเสี่ยงที่องค์ความรู้บางอย่างจะสูญหายไป ซึ่งจะกระทบต่อเสน่ห์และความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความตื่นตัวและการมีส่วนร่วม บางชุมชนอาจยังไม่ตื่นตัวหรือเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวมากนัก ทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการดูแลรักษาอย่างไม่เพียงพอ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ป้ายบอกทาง/ข้อมูลไม่เพียงพอ การขาดป้ายบอกทางที่เป็นมาตรฐาน หรือข้อมูลข่าวสารสำหรับนักท่องเที่ยวที่ยังไม่หลากหลายและไม่เพียงพอ อาจทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงและเข้าใจแหล่งท่องเที่ยวได้ยาก

สาธารณูปโภคไม่รองรับ ข้อจำกัดด้านสาธารณูปโภค เช่น การจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ หรือคุณภาพของแหล่งน้ำที่อาจลดลง หากมีการหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวจำนวนมากโดยไม่มีจัดการที่ดี ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ศูนย์บริการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลแก่ท่องเที่ยวยังทำงานไม่เข้มแข็ง หรือมีข้อมูลน้อย ทำให้ไม่สามารถให้การสนับสนุนนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ ความท้าทายในการรักษาอัตลักษณ์และป้องกันผลกระทบทางลบ การรุกรืบของความเป็นเมือง/การพาณิชย์ เมื่อการท่องเที่ยวเติบโต อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น สิ่งก่อสร้างที่รุกร้าทิวทัศน์ หรือการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตดั้งเดิมให้เป็นเชิงพาณิชย์มากเกินไป จนสูญเสียความแท้จริงของวัฒนธรรม ผลกระทบทางสังคม การหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวอาจนำมาซึ่งปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด หรือการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในชุมชน ความขัดแย้งเรื่องการใช้ทรัพยากร หากไม่มีจัดการที่ดี การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวอาจขัดแย้งกับการใช้เพื่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน การจัดการมวลชนนักท่องเที่ยว การควบคุมจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมที่เปราะบางของชุมชน ปัญหาด้านการเงินและงบประมาณ แหล่งเงินทุนไม่ต่อเนื่อง การขาดการสนับสนุนงบประมาณที่ต่อเนื่องและเพียงพอจากภาครัฐ หรือการขาดการรวมกลุ่มเพื่อแสวงหาช่องทางการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับชุมชน ทำให้การพัฒนาขาดความยั่งยืน การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง แม้จะมีรายได้จากการท่องเที่ยว แต่หากการกระจายผลประโยชน์ไม่ทั่วถึง อาจสร้างความเหลื่อมล้ำและลดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การขาดความต่อเนื่องของนโยบายและการประชาสัมพันธ์ นโยบายไม่ต่อเนื่อง โครงการหรือนโยบายจากภาครัฐที่เปลี่ยนแปลงบ่อย หรือขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุน อาจทำให้การดำเนินงานของชุมชนติดขัด การประชาสัมพันธ์ไม่ครอบคลุม แม้จะมีศักยภาพ แต่หากการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมยังไม่กว้างขวางพอ ก็อาจไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างที่คาดหวัง^๔

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ปัญหาหลักของการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงในนครนายกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มักจะวนเวียนอยู่กับความท้าทายในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา การเสริมสร้าง ศักยภาพของคนในชุมชน และการสร้าง ระบบการบริหารจัดการ ที่มีธรรมาภิบาลและยั่งยืน เพราะการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ไม่ได้เป็นเพียงแค่โครงการเชิงวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่เป็นกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของ รัฐประศาสนศาสตร์สมัยใหม่ ที่เปลี่ยนจากการเป็นผู้ควบคุมมาเป็นผู้เอื้ออำนวย ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ธรรมาภิบาล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การดำเนินการในลักษณะนี้จะช่วยให้มั่นใจได้ว่า การพัฒนาจะไม่เพียงนำมาซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงในระยะยาว

^๔ กระทรวงวัฒนธรรม, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายกร่วมกับชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดคีรีวัน, [ออนไลน์], <https://www.m-culture.go.th/th> [๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับใด

๑.๒.๒ หลักการบริหารจัดการPDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ แนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงาน PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก พบว่า การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ดังนี้

๑) หลักการบริหารจัดการ PDCA ได้แก่ (๑) ด้านการวางแผน (๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (๓) ด้านการตรวจสอบ (๔) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ^๔

๒) การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ได้แก่ (๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว (๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ (๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย (๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด^๕

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

^๔ Edwards Deming, Deming, Edward W., **Out the Crisis**, (USA: The Massachusetts Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study, 1995), p. 185.

^๕ กรมศิลปากร, **อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๓๔.

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ในพื้นที่ชุมชนลาวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน ๓๐,๗๑๑ คน^{๑๑}

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๒ รูปหรือคน ได้แก่ ๑) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ๒) กลุ่มพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง ๓) กลุ่มผู้นำชุมชน ๔) กลุ่มนักวิชาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พื้นที่ชุมชนลาวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๘ รวมเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ หลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

๑.๕.๒ หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการวางแผนกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

๑.๕.๓ หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปฏิบัติตามแผนกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

๑.๕.๔ หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการตรวจสอบกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

๑.๕.๕ หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปรับปรุงการดำเนินการกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ หลักการบริหารจัดการ PDCA หมายถึง กระบวนการในการบ่งชี้และบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้านคุณภาพ การกระทำของพระสงฆ์ตามสถานภาพที่เป็นอยู่ โดยมีพฤติกรรมเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนในการปกป้อง ดูแล รักษา วัฒนธรรมลาวเวียง จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย

๑) **ด้านการวางแผน** หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานและจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดการงานด้านภูมินิเวศชุมชน การดำเนินการบริหารงานพัฒนาภูมินิเวศชุมชนเป็นไปตามระเบียบ การร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

^{๑๑} เทศบาลเมืองนครนายก, ข้อมูลจำนวนประชากร พ.ศ. ๒๕๖๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.nayokcity.go.th/A02.htm> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].

๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน หมายถึง การปฏิบัติงานตามแผนแบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน การปฏิบัติงานตามแผนในการที่วางไว้ ดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างเป็นระบบดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างต่อเนื่องและการแก้ไขปัญหา อุปสรรคขวางกั้นมิให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง

๓) ด้านการตรวจสอบ หมายถึง การกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบผลการจัดทำโครงการ เพื่อพัฒนาภูมินิเวศชุมชน การตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนในกระบวนการต่าง ๆ มากขึ้น การจัดลำดับความสำคัญของโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ ตรวจสอบกำหนดทิศทางและแนวทาง ในการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนในอนาคตอย่างถูกต้อง

๔) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ หมายถึง การตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนทุกขั้นตอน การลงความเห็นชอบทุกครั้งของการปฏิบัติงานตามแผนทุกขั้นตอน การเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสม การระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการจัดทำ แผนพัฒนา แผนยุทธศาสตร์ จัดประชาพิจารณ์ภูมินิเวศชุมชน และการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบ

๑.๖.๒ การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก หมายถึง กระบวนการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนลาวเวียงให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า โดยเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ประกอบด้วย

๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว หมายถึง การมีถนนและเส้นทางเข้าถึงชุมชนที่สะดวก ปลอดภัย และรองรับนักท่องเที่ยว การจัดทำป้ายบอกทางหรือแผนที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจนและสวยงาม มีร้านค้า ร้านอาหาร หรือคาเฟ่ที่นำเสนออาหารและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มีอาคารหรือพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่ออกแบบให้แสดงถึงวัฒนธรรมลาวเวียงและมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตหัตถกรรม ได้อย่างเหมาะสม

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว ฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจัดการที่พักโฮมสเตย์ และการปรุงอาหารพื้นถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น เช่น ผ้าทอพื้นเมือง งานหัตถกรรม หรืออาหารพื้นบ้าน การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมลาวเวียง การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตงานหัตถกรรม และการจัดงานประเพณีท้องถิ่น การจัดทำเว็บไซต์หรือเพจเฟซบุ๊กของชุมชนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และสินค้าในชุมชนและการร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น

หน่วยงานภาครัฐ และบริษัทนำเที่ยว เพื่อโปรโมทชุมชนในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสร้างวิถีโอโพรโมทหรือสารคดีสั้นที่เน้นเอกลักษณ์ของชุมชนลาวเวียง

๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย หมายถึง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เชื่อมโยงกับ ชุมชนลาวเวียงหรือชุมชนที่มีลักษณะคล้ายกันในพื้นที่อื่น เพื่อเรียนรู้แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพัฒนาชุมชน หรือบริษัทนำเที่ยว เพื่อส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ มีการเชื่อมโยงกับสถานศึกษาเพื่อวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ รวมถึงการจัดโครงการบริการวิชาการและฝึกงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่ทำงานด้านวัฒนธรรมและการอนุรักษ์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด หมายถึง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน การทำแบรนด์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สินค้าพื้นเมือง อาหาร วัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจ การเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อจัดโปรแกรมทัวร์ที่ครอบคลุมมากขึ้น มีแอปพลิเคชันท่องเที่ยวสร้างแพลตฟอร์มที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลของชุมชนได้ง่ายขึ้นและการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานการท่องเที่ยวและนักเดินทาง

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ความรู้เกี่ยวกับระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๑.๗.๒ ได้ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๑.๗.๓ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๑.๗.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปส่งเสริมการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก และในหน่วยงานอื่น ๆ ได้

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยจะนำเสนอการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการทำวิจัย ประกอบด้วย

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภูมินิเวศชุมชน
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร จากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” มีประเด็นที่ได้นำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

การบริหารจัดการ คำสองคำนี้เป็นการผสมผสานระหว่างคำว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” ซึ่งการบริหาร คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)^๑ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร ประกอบด้วยคุณลักษณะ ๓ ประการ คือ ๑) เป็นกระบวนการของการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ๒) เน้นที่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ และ ๓) การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยผสมผสานบุคลากรและทรัพยากร^๒ เช่นเดียวกับ ดรูกเกอร์ (Drucker) ที่ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางการจัดการ ๔ ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ และการควบคุมองค์การ^๓ กล่าวได้ว่า การบริหารคือ การ

^๑ รังสรรค์ ศรีประเสริฐ, *การจัดการสมัยใหม่*, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓.

^๒ เนตรพัฒนา ยาวีราข, *การจัดการสมัยใหม่ = Modern management*, (กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิ้ลกรุ๊ป, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

^๓ Drucker, P.F., *Management: Tasks, Responsibilities, Practices*, (New York: Truman Talley Books, 2005), pp. 6-26.

ติดตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล โดยองค์การหรือบุคลากรที่ร่วมงานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเฉพาะนั้น ผู้จัดการที่ดีต้องมีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์การนอกเหนือไปจากความสำเร็จของตนเอง^๔ เป็นกระบวนการทำงานกับผู้คนและทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารหรือผู้จัดการที่ดีจะต้องทำทั้งสองอย่าง เป็นการการติดตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล^๕

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรและทรัพยากรในองค์การ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การ หลักในการบริหารนั้นขึ้นกับองค์การว่าจะเลือกใช้การจัดการรูปแบบใด ซึ่งมีปัจจัยหลายด้าน ทั้งสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์การ และปัจจัยภายในองค์การ แนวคิดการบริหารงาน

๒.๑.๒ องค์ประกอบของการบริหาร

การบริหารจัดการองค์การถือเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” เพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน ผู้บริหารต้องคำนึงถึงองค์ประกอบรอบด้านและพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจทำงาน แม้เรื่องเพียงเล็กน้อย การเพิกเฉย หรือไม่ใส่ใจ อาจนำไปสู่การเสียชื่อเสียง หรือ อาจถึงขั้นทำลายแผนงานที่ได้เตรียมไว้อย่างดีได้^๖

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น โดยที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายอย่างในการทำงาน องค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้เรียกเป็นตัวย่อ คือ POSDC มีรายละเอียดดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สำเร็จ ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์การ

๒. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์การ มีการแบ่งงานกันทำและกระจายอำนาจ

๓. งานบุคลากร (Staffing) เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. การอำนวยการ (Directing) เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. การกำกับดูแล (Controlling) เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์การ รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์การ^๗

^๔ Kenicki, A. and Williams, B.K., **Management: A Practical Introduction**, (2nded.). (New York: McGraw-Hill / Irwin, 2006), p. 12.

^๕ Bateman, S.T. and Snell, A.S., **Management: Leading & Collaborating in A Competitive World**, (8thed.), (Boston, MA: McGraw Hill, 2009), p. 19.

^๖ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

^๗ ภูษิต วงศ์หล่อสายชล, **การจัดการดำเนินงาน**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๒.

แนวคิดนี้สอดคล้องกับความคิดที่ได้เสนอรายงานเรื่อง ศาสตร์แห่งการบริหาร (Paper on the Science of Administration) ในปี ค.ศ. ๑๙๓๗ ว่ากระบวนการบริหารต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๗ ประการ เรียกว่า POSDCORB มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. P = Planning หมายถึง การวางแผนงาน ซึ่งต้องคำนึงถึง นโยบาย (Policy) ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่วางขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน แผนเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิชาการและวิจารณ์เหตุการณในอนาคต แล้วกำหนดวิธีการโดยถูกต้องอย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

๒. O = Organizing หมายถึง การจัดส่วนงานภายในองค์กร ซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็พิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงาน หรือวิธีการจัดการด้วย เรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น แบ่งงาน (Division of Work) เป็น กรม กอง แผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพของงาน หรือ การจัดตามลักษณะของงานเฉพาะอย่าง (Specialization) ก็ได้ นอกจากนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) หรือพิจารณาในแง่หน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานสนับสนุน (Auxiliary) ก็ได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการปรับปรุงองค์การบริหารให้ดีขึ้นด้วย

๓. S = Staffing หมายถึง การจัดการบุคลากรและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หมายถึงการจัดการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานให้เหมาะสม (Competent men for competent job) และรวมถึงการที่จะเสริมสร้างและดำรงสัมพันธภาพในการทำงานของคนงานและพนักงานด้วย

๔. D = Directing หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยการรวมทั้งควบคุมงานและนิเทศงานตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) และการจูงใจ (Motivation) เป็นต้น การอำนวยการนี้ยังรวมถึงการวินิจฉัยสั่งการ (Decision Making) ซึ่งต้องอาศัยวิทยาการสมัยใหม่มาช่วยด้วย

๕. Co = Co-ordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ขัดข้องในการทำงาน เป็นเรื่องที่ผู้บังคับบัญชาต้องจัดระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน และระหว่างผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ด้วย และยังรวมถึงการสื่อสาร อีกด้วย

๖. R = Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดถึงการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) รวมถึงการสื่อสารระหว่างหน่วยงานกับประชาชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความสำคัญของรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความจริง

๗. B = Budgeting หมายถึง งบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและรายการเงิน ตลอดจนใช้วิธีการงบประมาณเป็นแผนงาน เป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน^๔

^๔ Luther Gulick and Lyndall Urwick, *Papers on the Science of Administration*, (New York: Institute of Public Administration, 1973), p. 17.

นโยบาย (Policy) และอำนาจหน้าที่ (Authority) เข้าไปด้วย จะทำให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แนวความคิดนี้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารเรื่อง POCCC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Co-Ordinating) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งเขามีนโยบายเพื่อประกอบใช้ในการบริหารงาน ๑๔ ข้อได้แก่

๑. หลักเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility)
๒. หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of Command)
๓. หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of Direction)
๔. หลักของการดำรงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar Chain)
๕. หลักของการแบ่งงานกันทำ (Division of Work or Specialization)
๖. หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline)
๗. หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองจากประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of individual to general interest)
๘. หลักของการให้ประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)
๙. หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization)
๑๐. หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (Order)
๑๑. หลักของความเสมอภาค (Equity)
๑๒. หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of Tenure)
๑๓. หลักของความคิดริเริ่ม (Initiative)
๑๔. หลักของความสามัคคี (Esprit de Corps)^๙

ในปัจจุบันนี้ หลักการบริหารนี้ ยังคงได้รับความนิยมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และแนวความคิดของเขาได้มีการศึกษาและแตกแขนงออกไปโดยนักวิชาการรุ่นต่อ ๆ มาอย่างหลากหลาย และเพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความสมบูรณ์มากขึ้น รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายการทำงานขึ้น ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล ซึ่งระบุไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒ ระเบียบนี้มีผลบังคับกับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นมา โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลัก ๖ ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า^{๑๐} ซึ่งองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในหน่วยงานของตน สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการเชิงพุทธควรพิจารณานำมาปรับใช้ในท้องถิ่นของตน ได้ดังต่อไปนี้

^๙ สุรพล สุยะพรหมและคณะ, **ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๔๗-๔๘.

^{๑๐} สุรพล สุยะพรหม และคณะ, **พื้นฐานการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๙ - ๑๑๐.

๑. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นย่อม หมายถึงการออกกฎระเบียบต่าง ๆ ภายในองค์กรย่อมต้องคำนึงถึงการยอมรับของคนส่วนมากเป็น สำคัญ

๒. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยผู้บริหารท้องถิ่นควรยึดถือ หลักนี้ให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งชุมชนโดยรอบ และส่งเสริมสนับสนุนให้ ทุกคนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การที่ผู้บริหารสามารถสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในท้องถิ่นได้ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่าง ตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ทุกภาคส่วนของท้องถิ่นเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมี กระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๔. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การที่ผู้บริหารท้องถิ่นเปิดโอกาสให้เพื่อนครูและบุคคลากร ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญขององค์การ ไม่ว่าด้วยการแสดง ความเห็น การไต่สวน การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ เป็นต้น

๕. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การที่ผู้บริหารตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความ รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาส่วนรวมของท้องถิ่น และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจน เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมและท้องถิ่น โดยรณรงค์ให้บุคลากรและนักเรียนมีความประหยัดของอย่าง คุ้มค่า ปลุกฝังนิสัยความประหยัด^{๑๑}

การบริหารจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ ซึ่งมีองค์ประกอบ ๖ ประการ ดังนี้

๑. คน (Man)
๒. เงิน (Money)
๓. วัสดุดิบ (Material)
๔. เครื่องจักร (Machine)
๕. วิธีการจัดการ (Method)
๖. ตลาด (Market)^{๑๒}

^{๑๑} พัชรี สิริโรสและคณะ, หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑), หน้า ๒.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙.

เรียกโดยย่อในหมู่นักวิชาการว่า 6M's ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยทักษะการบริหารจัดการกับทรัพยากรเหล่านี้ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำพาองค์กรให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล^{๑๓}

เป็นกระบวนการกิจกรรม หรือ การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ในการสร้างและรักษาไว้ซึ่งสถานะที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความพยายามร่วมกับบุคคลอื่น เป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปทำร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง^{๑๔} เป็นการขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้า โดยอาศัยผู้อื่น ซึ่งจำเป็นต้องมีผู้นำ มีการให้คำแนะนำแนะแนวทาง มีการกระตุ้น ให้กำลังใจ และมีการวางแผน ตลอดจนต้องมีการจัดการ^{๑๕}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์การที่ดีนั้นต้องพิจารณาองค์ประกอบรอบด้านเพื่อให้ องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ นอกจากในเรื่องของการวางแผน การจัดงาน การ จัดกำลังคน การบริหารงบประมาณ เป็นต้นแล้ว ผู้บริหารยังต้องพิจารณาความชอบธรรมตาม หลัก ธรรมาภิบาล โดยมีเรื่องของกฎเกณฑ์ คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มาเป็นตัวกำกับให้การบริหารจัดการมีความเหมาะสมอย่างถึงที่สุดอีก ด้วย ผู้บริหารที่ละเลยองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งหรือทุมเทศความสนใจไปที่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง มากเป็นพิเศษ อาจเกิดปัญหายุ่งยากตามมาในภายหลังได้ จึงจำเป็นต้องคอยหมั่นตรวจตราและ ทบทวนการทำงานตามองค์ประกอบการบริหารจัดการดังกล่าวนี้อยู่เสมอ

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ปัจจุบันนี้มีทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการเกิดขึ้นจำนวนมาก ซึ่งโดยมากแล้วได้ต่อยอด มาจากการศึกษาแนวทางของนักบริหารในอดีตของยุคอุตสาหกรรมในยุโรป บุคคลผู้ได้รับการยกย่อง ว่าเป็นบิดาแห่งการบริหาร ได้แก่ เฟรเดอริก เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) วิศวกรเครื่องจักรกล ชาวอเมริกัน มีชีวิตอยู่ช่วงปี ค.ศ. ๑๘๕๖-๑๙๑๕ เขาเขียนหนังสือชื่อ หลักการของการจัดการแบบ วิทยาศาสตร์ (The Principles of Scientific Management) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. ๑๙๑๑ และได้รับการ ยอมรับอย่างกว้างขวาง ด้วยหลักการบริหารของเขาสรุปได้มี ๔ ประการ ดังนี้

๑. ต้องคิดค้นวิธีที่ดีที่สุด (The best way) สำหรับงานที่จะทำแต่ละอย่าง เช่น ทำอย่างไร จึงจะผลิตชิ้นงานให้เสร็จได้โดยเร็วที่สุด ด้วยการจับเวลา เป็นต้น

๒. มีการคัดเลือกและพัฒนาคนงานเพื่อจัดสรรคนให้เหมาะกับงาน (Put the right man on the right job)

๓. ให้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน การเคลื่อนไหว ของคนงาน เป็นต้น

^{๑๓} พิมลจรรย์ นามวัฒน์ และเสนห์ จุ้ยโต, **องค์การและการจัดการ**, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖.

^{๑๔} Herbert A. Simon, **Public Administration**, (New York: Alfred A Kopf, 1966), p. 3.

^{๑๕} E.N. Chapman, **Supervisor Survival Kit**, Second ed., (California: Science Research Associates Inc., 1995), p. 3.

๔. มีการประสานงานใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน^{๑๖}

เป้าหมายของการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ก็คือการเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดของการทำงาน จึงได้เสนอให้ค้นหาวิธีทางที่ดีที่สุดซึ่งจะทำให้ผลผลิตสูงขึ้นได้โดยใช้หลักการเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นยังเน้นการจัดการในลักษณะที่เป็นอาชีพ การออกแบบกระบวนการทำงาน ศึกษาเรื่องเวลา และการเคลื่อนไหวในการทำงาน การใช้สิ่งจูงใจต่าง ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตโดยพยายามลดต้นทุนและเพิ่มกำไร รวมถึงเพิ่มค่าจ้างให้คนงานที่สามารถเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นโดยถือหลักของการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม^{๑๗}

ในการบริหารจัดการท้องถิ่นเชิงพุทธยังสามารถนำความคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) เจ้าของทฤษฎีระบบราชการ (Bureaucratic Theory) มาใช้ได้ เวเบอร์ เป็นนักสังคมวิทยา (sociologist) ชาวเยอรมันที่มีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. ๑๘๖๔-๑๙๒๐ นักวิชาการทั่วไปยอมรับว่าเขาเป็นนักปรัชญา (philosopher) และนักเศรษฐศาสตร์การเมือง (political economist) อีกด้วย หนังสือที่สร้างชื่อเสียงแก่เขาเล่มหนึ่ง ชื่อ ทฤษฎีองค์การทางสังคมและเศรษฐกิจตีพิมพ์ในปี ค.ศ. ๑๙๔๗ โดยแนวคิดเรื่องระบบราชการในหนังสือนี้ได้รับการศึกษามากที่สุดจนถึงปัจจุบัน สรุปลักษณะของระบบราชการ ๙ หัวข้อ ดังนี้

๑. ให้ความสำคัญต่อการแบ่งงานกันทำและความเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Division of labor and specialization)
๒. มีลำดับชั้นของการบังคับบัญชาชัดเจน (Hierarchy)
๓. ยึดหลักแห่งความสมเหตุสมผล (Rationality) การมุ่งไปสู่เป้าหมาย (Objectivity) และความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน (Consistency)
๔. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์การมีลักษณะเป็นทางการและไม่ยึดความเป็นส่วนบุคคล (Formal and impersonal relations)
๕. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีขึ้นได้เพราะตำแหน่ง ไม่ใช่ด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว (Relationship Through Work)
๖. มีกฎระเบียบที่ชัดเจนที่บอกหน้าที่และสิทธิของทุกคน ซึ่งใครจะละเมิดมิได้ (Unbreakable rules)
๗. งานทุกชนิดมีขั้นตอนและวิธีการทำงานที่ระบุไว้อย่างชัดเจน (Job Description)
๘. การคัดเลือกและเลื่อนขั้นพนักงานขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะด้าน (Technical Qualities)
๙. อำนาจทางกฎหมายหรืออำนาจจากระบบราชการเป็นอำนาจอันสูงสุด (Ultimate Rules of Laws)

การบริหารปัจจุบันยังต้องรู้จัก ทฤษฎีการบริหารจัดการสมัยใหม่ (Modern Corporate Management Theory) การบริหารจัดการยุคใหม่ เขาได้เขียนหนังสือและบทความทางวิชาการ

^{๑๖} Alan C. Filley and Robert J. House, **Managerial Process and Organization Behavior**, (Glenview Ill: Scott Foreman and Company, 1969), p. 12.

^{๑๗} Max Weber, **The Theory of Social and Economic Organizations**, Translated by A.M. Handerson and T. Parsons, (New York: Free Press, 1947) p. 48.

เกี่ยวกับการบริหารจัดการและรัฐประศาสนศาสตร์เป็นจำนวนมาก คำพูดของเขาได้รับการเผยแพร่ในวงวิชาการ เช่น “ในยุคเศรษฐกิจปัจจุบัน ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดไม่ใช่แรงงาน เงินทุน หรือที่ดิน อีกแล้ว แต่สิ่งนั้นคือ ความรู้” (In today’s economy, the most important resource is no longer labor, capital or land; it is knowledge.)

ทฤษฎีของเขาที่รู้จักกันดี ได้แก่

๑. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดหน้าที่การทำงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไรและดำเนินการเมื่อไร เพื่อให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ การวางแผนต้องครอบคลุมทั้งระยะสั้นและระยะยาว

๒. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการมอบหมายงานให้บุคลากรในแผนกหรือฝ่ายได้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ เมื่อแผนกหรือฝ่ายประสบความสำเร็จก็จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จไปด้วย

๓. การนำ (Leading) เป็นการจูงใจ การชักนำ การกระตุ้นและชี้ทิศทางให้ดำเนินไปสู่การบรรลุเป้าหมายโดยการเพิ่มผลผลิตและเน้นมนุษยสัมพันธ์ ทำให้เกิดระดับผลผลิตในระยะยาวที่สูงกว่าภาวะงานเพราะคนมักไม่ค่อยชอบภาระงาน

๔. การควบคุม (Controlling) เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องกระทำ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) การติดตาม กำกับ ภาระงานที่พนักงานปฏิบัติ

๒) ตรวจสอบว่าองค์การมุ่งไปสู่เป้าหมายในระดับใด

๓) ปรับปรุงแก้ไขตามความจำเป็น^{๑๘}

แนวคิดเกี่ยวกับวงจร PDCA ซึ่งถูกคิดค้นโดย Dr. Edwards W. Deming เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญสำหรับการวางแผนแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นที่นิยมใช้เป็นอย่างมากในประเทศญี่ปุ่น ยิ่งเฉพาะบริษัท TOYOTA ที่ถือเป็นองค์กรขนาดใหญ่ระดับโลกยังมีการนำหลักการ PDCA นี้มาใช้ในกระบวนการผลิตรถยนต์ และพัฒนาจนกลายเป็น TOYOTA WAY อย่างที่รู้จักกันในปัจจุบัน ดังนั้นจึงพิสูจน์แล้วว่าหลักการ PDCA สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบการทำงานขององค์กรให้ดีขึ้นได้แม้กระทั่งองค์กรนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตในอุตสาหกรรม เพราะหลักการ PDCA Plan-Do-Check-Act สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกงานแม้กระทั่งการดำเนินชีวิตประจำวัน

แนวคิดทฤษฎีของ PDCA เป็นแนวคิดหนึ่ง ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่การวางแผน แต่แนวคิดนี้เน้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวคิด PDCA ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกโดย Walter Shewhart ซึ่งถือเป็นผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรมและต่อมาวงจร PDCA ได้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากขึ้นเมื่อปรมาจารย์ด้านการบริหารคุณภาพอย่าง W. Edwards Deming ได้นำมาเผยแพร่ ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการ วงจรนี้จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า “Deming Cycle” รู้จักวงจร PDCA หรือ Deming Cycle โดยเฉพาะในแวดวงของการทำงาน มักจะมีการนำ PDCA เข้ามาประยุกต์ใช้ทั้งการทำงานประจำ และการปรับปรุงงานโครงสร้างของ PDCA ประกอบด้วย

^{๑๘} Katz, D and R. Kahn, *The Social Psychology of Organization*, (New York: Jogn Wiley & Sons., 1966), p. 23.

- ๑) Plan คือ การวางแผน
- ๒) Do คือ การปฏิบัติตามแผน
- ๓) Check คือ การตรวจสอบ
- ๔) Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม^{๑๙}

PDCA มีหลากหลายหลักการที่ทำให้เราไปถึงความสำเร็จที่เราตั้งใจไว้ ซึ่งถ้าลองวิเคราะห์โดยใช้หลักการ Plan – Do – Check – Act เป็นกรอบในการวิเคราะห์ อาจแบ่งแยกได้เป็นดังนี้ การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการลงมือทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะการมีเป้าหมาย หมายถึงการที่เรารู้ว่าเราจะเดินทางไปไหน ยิ่งถ้ารู้ว่าทำไมเราถึงต้องไป และยิ่งมองเห็นภาพของตัวเราเมื่อไปถึงเป้าหมายนั้นชัดเจนมากเท่าไร ยิ่งเกิดแรงกระตุ้นให้เราอยากออกเดินทางไปสู่เป้าหมายนั้นโดยเร็ว^{๒๐}

๑) การวางแผนงาน (Planning) หลังจากเรามีเป้าหมายแล้ว เราต้องนำเป้าหมายนั้นมากำหนดรายละเอียด สิ่งที่ต้องทำโดยเรียงตามลำดับความสำคัญ รายละเอียดขั้นตอน ปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องใช้ ระยะเวลาเริ่ม-สิ้นสุด บุคคลหรือทีมงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน และที่สำคัญที่สุดคือตัวชี้วัดผล (KPI) เนื่องจากแผนงานหมายถึง เราจะเดินทางไปสถานที่นั้นด้วยวิธีไหน ไปถึงเมื่อไหร่ ดังนั้น ตัวชี้วัดจึงเป็นตัวที่จะคอยบอกว่าวิธีการที่เราเลือกใช้นั้นถูกต้องหรือไม่ เร็ว-ช้า อย่างไร ทรัพยากรที่ใช้ไปเป็นไปตามแผนหรือเกินกว่าที่กำหนดไว้ เพื่อที่จะได้ปรับแผนหรือวิธีได้อย่างทันท่วงที

๒) การลงมือปฏิบัติ (Do) ขั้นตอนนี้คือการลงมือปฏิบัติตามแผนงานและวิธีการที่เรากำหนดไว้อย่างมีวินัย ทักษะการบริหารต่าง ๆ จะถูกหยิบมาใช้ในระยการลงมือปฏิบัตินี้ เช่น การบริหารเวลาให้ได้ตามแผน การประชุมเพื่อตรวจสอบความคืบหน้า การมอบหมายงานเพื่อแบ่งเบาภาระ เป็นต้น ในเรื่องที่นอกเหนือจากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตัวเอง การออกกำลังกาย หรือการบริหารการเงินส่วนบุคคล ย่อมต้องใช้วินัยและการบริหารด้านต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

๓) การตรวจสอบ (Check) หลังจากเราเริ่มลงมือปฏิบัติไปได้สักระยะ ต้องเริ่มทำการตรวจสอบความคืบหน้าของสิ่งที่เราได้ลงมือปฏิบัติไปนั้นว่าเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ ซึ่งสิ่งที่จะบ่งบอกได้ก็คือตัวชี้วัดที่เรากำหนดไว้นั้นเอง ถ้าจุดที่เราตรวจสอบได้ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดที่เราตั้งไว้หรือดีกว่าแสดงว่าวิธีการที่เราเลือกใช้นั้นยังคงถูกต้อง แต่ถ้าตรวจสอบออกมาแล้วผลปรากฏว่าต่ำกว่าตัวชี้วัดที่ตั้ง ถือเป็นสัญญาณเตือนว่ามีความผิดปกติบางอย่างเกี่ยวกับแผนงานหรือวิธีการที่เรากำหนดไว้ในตอนแรก

๔) การปรับปรุง (Act / Action)

ขั้นตอนนี้คือการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการหรือทรัพยากรบางอย่างเพื่อให้ผลลัพธ์กลับมาอยู่ในแผนงานหรือเส้นทางสู่เป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในครั้งแรก ซึ่งกระบวนการปรับปรุงเริ่มจากการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่เราวางแผนหรือกำหนดไว้ว่า

^{๑๙} William Edwards Deming, “วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA: Deming Cycle)”, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://colacooper.blogspot.com/2012/09/pdca.html>, [๒๒ เมษายน ๒๕๖๘].

^{๒๐} Edgar H. Chien, **Organization Psychology**, 2nd, (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1970), p. 118.

เกิดจากองค์ประกอบหรือปัจจัยภายใน/ภายนอกใดบ้าง แล้วจึงมากำหนดมาตรการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป

P-D-C-A อย่างต่อเนื่อง หลังจากเรากำหนดมาตรการแก้ไขแล้วจึงนำมาปรับเปลี่ยนแผนงานให้สอดคล้องกับวิธีการและทรัพยากรที่กำหนดขึ้นมาใหม่โดยยังคงคำนึงถึงการกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม แล้วจึงเริ่มลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ตามวงจร P-D-C-A อย่างต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้^{๒๑}

กระบวนการบริหารงานทั้ง ๔ ขั้นตอนจะต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุดซึ่งเขียนได้ว่า (plan-do-check-act) PDCA ซึ่งเสมือนกับเป็นวงจรอันหนึ่งเรียกว่า วงจรเดมมิง (the deming cycle) วงจรหรือวงล้อ (PDCA) เป็นเครื่องมือการบริหารอย่างต่อเนื่องในการติดตามพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย โดยวงจรเดมมิง หรือ PDCA เป็นกระบวนการหนึ่ง ซึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ ได้เป็นอย่างดีในการควบคุมคุณภาพหรือการบริหารคุณภาพ

ประโยชน์ของ PDCA ด้านการวางแผน งานก่อนการปฏิบัติงาน จะทำให้เกิดความพร้อมเมื่อได้ปฏิบัติงานจริงการวางแผนงานควรวางให้ครบ ๔ ขั้นดังนี้

๑. ขั้นการศึกษา คือ การวางแผนศึกษาข้อมูล วิธีการ ความต้องการของตลาด ข้อมูลด้านวัตถุดิบ ด้านทรัพยากรที่มีอยู่หรือเงินทุน

๒. ขั้นเตรียมงาน คือ การวางแผนการเตรียมงานด้านสถานที่ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ความพร้อมของพนักงาน อุปกรณ์ เครื่องจักร วัตถุดิบ

๓. ขั้นดำเนินงาน คือ การวางแผนแนวทางการปฏิบัติงานของแต่ละส่วนแต่ละฝ่าย เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย

๔. ขั้นการประเมินผล คือ การวางแผนหรือเตรียมการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ เช่น ประเมินจากยอดขายการจำหน่าย ประเมินจากการติชมของลูกค้า เพื่อให้ผลที่ได้จากการประเมินเกิดการเที่ยงตรง

ด้านการปฏิบัติตามแผน ทำให้ทราบขั้นตอน วิธีการ และสามารถเตรียมงานล่วงหน้าหรือทราบอุปสรรคล่วงหน้าด้วย ดังนั้น การปฏิบัติงานก็จะเกิดความราบรื่น และเรียนร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ด้านการตรวจสอบ ให้ได้ผลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ประกอบด้วย

๑. ตรวจสอบจากเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

๒. มีเครื่องมือที่เชื่อถือได้

๓. มีเกณฑ์การตรวจสอบที่ชัดเจน

๔. มีกำหนดเวลาการตรวจที่แน่นอน

๕. บุคลากรที่ทำการตรวจสอบต้องได้รับการยอมรับจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อการตรวจสอบได้รับการยอมรับ การปฏิบัติงานขั้นต่อไปก็ดำเนินงานต่อไปได้ ด้านการปรับปรุงแก้ไข

^{๒๑} Entraining, PDCA-คืออะไร-และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้เราได้อย่างไร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.entraining.net/article/> [๒๑ เมษายน ๒๕๖๘].

ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดก็ตาม เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพก็จะเกิดขึ้น ดังนั้น วงจร PDCA จึงเรียกว่า วงจรบริหารงานคุณภาพ^{๒๒}

สรุปได้ว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน และไม่ควรยึดถือทฤษฎีเป็นหลัก ควรตระหนักถึงวิสัยทัศน์และปรัชญาขององค์การ พวกเขาจะช่วยกันผลักดันความสำเร็จมาสู่องค์การได้ ผู้บริหารควรที่จะเน้นทั้ง งาน (Work) และคน (Man) ให้ก้าวไปข้างหน้าได้พร้อม ๆ กัน โดยเอาใจใส่ดูแลมุ่งสู่ความเป็นเลิศทั้งสองด้าน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภูมินิเวศชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภูมินิเวศชุมชนจากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” มีประเด็นที่ได้นำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ภูมินิเวศชุมชน

เป็นแนวคิดที่มองความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนและพึ่งพากันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในบริบทของชุมชน โดยเน้นย้ำถึงการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุล แนวคิดหลักของภูมินิเวศชุมชน ความสัมพันธ์เชิงระบบนิเวศ (Ecosystem Relationship): ภูมินิเวศชุมชนมองว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ ไม่ใช่แยกขาดจากกัน การกระทำของมนุษย์ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และในทางกลับกัน สิ่งแวดล้อมก็ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เช่นกัน แนวคิดนี้เน้นการทำความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางกายภาพ (เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้) ชีวภาพ (สิ่งมีชีวิตต่างๆ) และวัฒนธรรม (วิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญา) ภายในพื้นที่ชุมชนนั้นๆ การพึ่งพิงซึ่งกันและกัน (Interdependence): ชุมชนมักพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นอาหาร น้ำ หรือวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ ภูมินิเวศชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรเหล่านั้นอย่างรอบคอบ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นอนาคต ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom/Traditional Ecological Knowledge): แนวคิดนี้ให้คุณค่ากับภูมิปัญญาที่สั่งสมมาอย่างยาวนานของชุมชนในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติ ภูมิปัญญาเหล่านี้มักเป็นผลจากการเรียนรู้และสังเกตการณ์สภาพแวดล้อม ทำให้เกิดวิธีการใช้ประโยชน์และดูแลทรัพยากรที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ การส่งเสริมและฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการภูมินิเวศชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation): หัวใจสำคัญของภูมินิเวศชุมชนคือการให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ไม่ใช่การที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาออกแบบหรือกำหนดให้ การมีส่วนร่วมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนในการดำเนินงาน ความยืดหยุ่น (Resilience) และการปรับตัว (Adaptation): ภูมินิเวศชุมชนมองว่าชุมชนควรมีความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัวจาก

^{๒๒} สมเดช สีแสง, คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ, (ชัยนาท : อมรรการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙๘ - ๑๙๙.

ผลกระทบต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างความยืดหยุ่นให้กับระบบนิเวศและวิถีชีวิตของชุมชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญ การพัฒนาอย่างบูรณาการ (Integrated Development) การจัดการภูมินิเวศชุมชนไม่ได้มองแยกส่วนระหว่างเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แต่พยายามเชื่อมโยงมิติต่างๆ เหล่านี้เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่รอบด้านและสมดุล เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม^{๒๓}

สรุปได้ว่า การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงเป็นการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมดั้งเดิมของชุมชน เข้ากับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นกับการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนไว้

๒.๒.๒ มิติของการอนุรักษ์

วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ชุมชนลาวเวียงมีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเพณี พิธีกรรม ภาษา และหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ การจัดการภูมินิเวศจึงมุ่งเน้นการฟื้นฟูและสืบทอดองค์ความรู้ท้องถิ่นเหล่านี้ โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ รวมถึงการส่งเสริมการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมที่เรียบง่าย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเสน่ห์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมท้องถิ่น การรักษาสมดุลทางธรรมชาติและระบบนิเวศเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการ สิ่งแวดล้อมในที่นี้รวมถึงแหล่งน้ำ ป่าไม้ และพื้นที่เกษตรกรรมที่หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังหมายถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ การลดการใช้พลังงาน และการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ผลิตอย่างยั่งยืน^{๒๔}

มิติของการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: การพัฒนาไม่ใช่การสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ขนาดใหญ่ แต่เน้นการปรับปรุงและใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การพัฒนาโฮมสเตย์ที่สะท้อนวิถีชีวิตลาวเวียง การจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ รวมถึงการสร้างสรรคกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมับชุมชนอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเป็นแกนหลักของการพัฒนา การจัดการจะส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการวางแผน บริหารจัดการ และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมกันดูแลรักษา การพัฒนาต้องไม่ส่งผลกระทบในทางลบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เศรษฐกิจหมุนเวียนและเป็นธรรม: การท่องเที่ยวควรสร้างรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สนับสนุนผลิตภัณฑ์และบริการที่ผลิตโดยคนในท้องถิ่น รวมถึงการกำหนดราคาที่เป็นธรรมเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว การจัดการผลกระทบ การพัฒนาต้องคำนึงถึงผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาขยะ ความแออัด หรือ

^{๒๓} กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, รายงานสถานการณ์วัฒนธรรมไทย ปี ๒๕๖๓, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๖๓), หน้า ๓๒.

^{๒๔} สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : สผ., ๒๕๖๒), หน้า ๕๒.

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การจัดการที่ดีจะมีการวางแผนเพื่อลดผลกระทบเชิงลบ และเพิ่มผลกระทบเชิงบวกให้ได้มากที่สุด^{๒๕}

สรุปได้ว่า การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการสร้างสมดุลระหว่าง การอนุรักษ์ และ การพัฒนา โดยมีเป้าหมายหลักคือการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมดั้งเดิมของชุมชนควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน หัวใจสำคัญของแนวทางนี้คือการที่ คนในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแกนหลัก ในการวางแผน บริหารจัดการ และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและ ร่วมกันดูแลทรัพยากรและมรดกของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งในมิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม จากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” มีประเด็นที่ได้นำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังศาสนสถานหรือ สถานที่ที่มีความสำคัญทางศาสนา เพื่อเยี่ยมชมการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การนมัสการเกจิอาจารย์ รวมไปถึงการทำกิจกรรมด้านศาสนา เช่น การนั่งวิปัสสนากรรมฐาน การนั่งสมาธิตามสถานที่ที่จัดไว้สำหรับ ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประวัติความเป็นมาของศาสนสถานต่าง ๆ พร้อมทั้งสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวันโดยกิจกรรมการท่องเที่ยวทางศาสนา ได้แก่ การเยี่ยมชมวัดวาอารามต่าง ๆ การไปนมัสการพระเกจิอาจารย์และบูชาศาสนสถาน ปฏิบัติกิจกรรมหรือนั่งวิปัสสนากรรมฐาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนา หมายถึง อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือ ที่ประดิษฐานรูปเคารพสถานที่สำหรับศาสนิกชนมาประชุมกันเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนที่พักของนักบวชตามศาสนานั้น โดยมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น ส่วน ๆ ตามกิจกรรมการใช้ที่แตกต่างกัน ศาสนสถานบางแห่งที่ไม่มีความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรมหรือประวัติศาสตร์ก็ไม่นับรวมเข้าอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ ประเภทของศาสนสถานแบ่งตามศาสนา ดังนี้

- ศาสนสถานของศาสนาพุทธ ได้แก่ วัด เจดีย์ พระธาตุ ปราสาท
- ศาสนสถานของศาสนาอิสลาม ได้แก่ มัสยิดหรือสุเหร่า หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมทาง ศาสนา
- ศาสนสถานของศาสนาคริสต์ ได้แก่ โบสถ์คริสต์ที่คริสต์ศาสนิกชนใช้ประกอบพิธีกรรมทาง ศาสนาหรือพิธีมิสซา

^{๒๕} จิราภรณ์ ศรีสุข, ภูมินิเวศกับวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๗๔.

- ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ โบสถ์พราหมณ์และศาลเทพเจ้าของพราหมณ์ ที่ซึ่งศาสนิกชนในศาสนาพราหมณ์ฮินดูใช้เป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

๒. สถานที่ท่องเที่ยวประเภทสถานปฏิบัติธรรม หมายถึง สถานที่สำหรับบำบัดจิตใจโดยการเข้าฝึกปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การนั่งสมาธิ และทำวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อฝึกฝนจิตใจให้สงบ^{๒๖}

ดังนั้น จึงควรพิจารณาศึกษาเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ พัฒนา และปรับปรุงวัดทางด้านกายภาพทั้ง ๔ ประเภท คือ วัดพระธาตุ วัดป่า วัดพื้นบ้านและวัดที่ออกแบบในลักษณะร่วมสมัย อีกทั้งให้มีการศึกษาเพื่อเสนอแนะเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ประเภทวัดกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ตามตลาดของการท่องเที่ยว ดังที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อันจะเป็นผลทางอ้อมกับการพิจารณาวัดพื้นบ้านเล็ก ๆ ซึ่งมีคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่น่าสนใจซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีแนวโน้มว่าอาจขยายเขตของกลุ่มท่องเที่ยวออกไป การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาเป็นพฤติกรรมอีกประเภทหนึ่งที่กระแสวิงคืบในปัจจุบันต้องการ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาเป็นการเดินทางที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของสังคมไทย ดังนั้นพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีมูลค่าตลาดเพิ่มขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มาจากคำว่า Buddhist Tourist ซึ่งสามารถสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

- ๑) เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี
- ๒) เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา
- ๓) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และปันผลประโยชน์ต่าง ๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ที่วัดตั้งอยู่ ทำให้เกิดธุรกิจข้างเคียง เช่น ร้านค้าขายของ ธุรกิจปล่อยเต่า ปล่อยปลา ขายอาหารปลา ตลอดจนขายสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในท้องถิ่น เป็นต้น

๒.๓.๑ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑. เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้องตามวัฒนธรรมท้องถิ่น
๒. เป็นการเดินทางเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้เดินทางให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง
๓. เป็นการเดินทางเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างเพื่อนมนุษย์ หมู่สัตว์สังคมและสิ่งแวดล้อม
๔. เป็นการเดินทางเพื่อสร้างประโยชน์ ความสงบสุขและสันติภาพต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงพุทธมิใช่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่เพียงเท่านั้น แต่หากเป็นการมองสรรพสิ่งแวดล้อมอย่างเข้าใจและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อคน สัตว์ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมนั้น ๆ การ

^{๒๖} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

ท่องเที่ยวเชิงพุทธมีคุณประโยชน์มากมาย การท่องเที่ยวเชิงพุทธสามารถสืบสานอนุรักษ์คุณค่าของศิลปะไทยให้คงอยู่ไปกับพระพุทธศาสนา

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเรียนรู้ในด้านประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมและความเชื่อ ทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนการพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา คือ ต้องการให้ทุกคนเป็นคนดี โดยมีวัดเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมทั้งด้านสถาปัตยกรรมและประติมากรรม รวมถึงจิตรกรรม ที่ศิลปินได้ถ่ายทอดลักษณะเด่นของคำสอนทางพระพุทธศาสนาออกมาในลักษณะของงานศิลปะอย่างกลมกลืนน่าชื่นชม เป็นพุทธศิลป์ที่ให้คุณค่าด้านความงามและเป็นสื่อให้คนได้เข้าถึงธรรมะ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อช่วยกล่อมเกลাজิตใจมนุษย์ พุทธศิลป์ที่ปรากฏในวัดจึงเป็นศิลปะแห่งอุดมคติที่ให้คุณค่าและความหมายเชิงจริยธรรมอย่างสูง ด้วยความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าเช่นนี้วัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมาตั้งแต่อดีตนับตั้งแต่ชนชั้นกษัตริย์ลงมาจนถึงสามัญชนนิยมที่นิยมเดินทาง

ไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามศาสนสถานต่าง ๆ ด้วยถือว่าเป็นบุญและได้สร้างกุศลเป็นสิริมงคลในชีวิต การขึ้นครองราชย์ในสมัยอยุธยา ตามโบราณประเพณีกษัตริย์จะต้องเสด็จไปนมัสการพระพุทธชินราช การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายในการเพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และยัง เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา โดยการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาตินิยมท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดมากขึ้น ตลอดจนเกิดทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่อการส่งเสริมให้วัดเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว ในปัจจุบันบทบาทหนึ่งที่เพิ่มขึ้นมาคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยบางวัดมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ บางวัดมีพุทธศิลป์เป็นโบราณวัตถุสถานที่ที่มีคุณค่าทางศิลปะ บางวัดเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกแก่การประกอบพิธีกรรม ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เข้ามาเยือน จึงก่อให้เกิดกิจกรรมเพื่อการบริการต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่วัดหรือพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ที่จอดรถ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายดอกไม้ธูป เทียน เป็นต้น^{๒๗}

๒.๓.๒ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และศาสนา ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จุดเด่นของการท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะขึ้นอยู่กับเรื่องราวหรือวาทกรรม ความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น โดยเฉพาะการทำให้เกิด “สิ่งที่เหลือเชื่อ สิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ยาก” ในปัจจุบันการท่องเที่ยวในแหล่งโบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบสถ์โบราณในคริสต์ศาสนา พุทธสถานในศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประกอบด้วยเรื่องราวหรือวาทกรรมที่มีมาเป็นเวลานาน รวมถึงสถาปัตยกรรมที่เป็นสิ่งสนับสนุนความสมจริงให้กับวาทกรรม สถานที่ประเภทนี้จึงเป็นสถานที่ที่ผู้คนให้ความสนใจมากขึ้น รวมถึงวิธีการเผยแพร่เรื่องราวเหล่านี้ทำได้ง่ายขึ้นในปัจจุบันโดยอาศัยวิธีการของการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ยิ่งทำให้เรื่องราวของสถานที่แพร่กระจายออกไปได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น สถานที่ท่องเที่ยวประเภทนี้ถ้าหากมีความสะดวกสบายน้อยเข้าถึงได้ยาก ย่อมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐.

ไปอีกและเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยทุกภูมิภาคจะมีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่น^{๒๘}

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือทัวร์ไหว้พระทำบุญ ณ วัดสำคัญต่าง ๆ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มคนที่มีความสนใจพิเศษที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่า การได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต จากรายงานดังกล่าวพบว่า “วัด” เป็นทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวที่สะท้อนอารยธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น อันเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีกด้วย^{๒๙}

ดังนั้น ปัจจุบันการท่องเที่ยวขยายเส้นทางออกสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากขึ้น เป็นที่น่าสนใจและได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อ เจ้าของสถานที่ เช่น องค์การท้องถิ่นมีการตื่นตัวและอำนวยความสะดวกในการสร้างการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในพื้นที่สำคัญทางอารยธรรม เช่น การปรับปรุงและการพัฒนาพื้นที่และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตั้งแต่เรื่องที่พัก กิจกรรม เส้นทางแสวงบุญ ความปลอดภัย ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาช่วยกันพัฒนาและบริหารจัดการให้พร้อมสำหรับการแสวงบุญกึ่งการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งสร้างเศรษฐกิจในท้องถิ่นไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของเจ้าของพื้นที่ เพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกวัยแสวงบุญทั้งหลาย

๒.๓.๓ แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การจัดระบบการท่องเที่ยวบนเส้นทางวัฒนธรรมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในเส้นทางแสวงบุญที่มีคุณค่าต่อพุทธศาสนิกชนโดยวัดหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เข้าร่วมโครงการควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไว้คอยต้อนรับนักท่องเที่ยว ดังนี้

๑. ด้านสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นพื้นที่สำหรับเป็นศูนย์ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจนแก่นักท่องเที่ยว โดยจัดให้มีบุคลากรอยู่ประจำไว้บริการชี้แนะนักท่องเที่ยว ต้อนรับ (Reception) หรือลงทะเบียนการเข้าพักหรือการให้ข้อมูล ซึ่งคนไทยเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังสำนวนสุภาษิตไทยที่ว่า “เป็นธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ” การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยจิตไมตรีจะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและประทับใจ

๒. ด้านบุคลากรของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรทุกฝ่ายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้การต้อนรับและช่วยกันสอดส่องดูแลอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความอบอุ่น ให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้แสวงบุญอย่างทั่วถึงด้วยอัธยาศัยไมตรีที่อบอุ่นและจริงใจ

^{๒๘} Goeldner, Charles R. and Ritchie, J.R. Brent, **Tourism: Principles, Practices, Philosophies** 10th ed, Hoboken, (N.J: Wiley, 2006), p. 112.

^{๒๙} Weaver David and Opperman, Martin, **Tourism Management**, (Brisbane: John Wiley & Sons Australia, 2000), p. 152.

๓. ด้านการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การถ่ายทอดศาสตร์และศิลป์แก่ชุมชนด้านการศึกษาทางโลกและทางธรรมเพื่อการดำรงชีวิตและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ชุมชน พัฒนาจิตใจคนในชุมชน สร้างคนดีมีคุณธรรม โดยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นศูนย์ปฏิบัติการสร้างสรรค์ ค่านิยมคุณธรรมของสังคมไทยในอดีตกลับมา สร้างสังคมเข้มแข็งที่พร้อมด้วยคุณธรรมอย่างยั่งยืนครอบคลุมทุกพื้นที่

๔. ด้านการจัดทำโปรแกรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวที่ไม่ซ้ำซากมาจัดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาจแบ่งเป็นแต่ละ Trip ให้ชัดเจน ให้สอดคล้องกับความต้องการและมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและระยะเวลาที่ใช้ จะทำให้การท่องเที่ยวมีความหลากหลายยิ่งขึ้นไม่น่าเบื่อและเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวอย่างสุขใจ ทั้งนี้เพื่อให้มีโปรแกรมที่ชัดเจนสามารถนำไปทำการประชาสัมพันธ์แต่ละวัน ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวในการวางแผนมาท่องเที่ยวที่วัดตามช่วงเวลาที่มี

๕. ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์หรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โดยมีบุคลากร ทำหน้าที่เป็นโฆษกพูดประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวถึงโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือปฏิทินการท่องเที่ยวที่ได้จัดเตรียมไว้ทั้งปี

๖. ด้านการประสานงานการพัฒนาการท่องเที่ยว วัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ แต่ต้องประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหลายส่วนเพื่อเป็นการขอความรู้ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งการขอรับความช่วยเหลือในด้านงบประมาณ ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด หน่วยงานที่วัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรต้องเกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของจังหวัด ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัด สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กรมศิลปากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.หรือเทศบาล) ตลอดจน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งจะต้องให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัดเพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวของวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีศักยภาพเพิ่มขึ้น

๗. ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมะ เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

๑) ร่วมเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่การร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวในวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

๒) ร่วมวางแผนและตัดสินใจ เช่น การร่วมกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการการท่องเที่ยวในวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมะนั้น ๆ

๓) ร่วมดำเนินการ เช่น การร่วมจัดกิจกรรม ร่วมให้การต้อนรับ ร่วมในบทบาทที่วัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมอบหมายให้ดำเนินการในการจัดการการท่องเที่ยวภายในวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

๔) ร่วมติดตามประเมินผล เช่น การร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานจัดการ การท่องเที่ยวภายในวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาให้เกิด ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๕) ร่วมรับประโยชน์ ผลประโยชน์ที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวในวัด/แหล่ง ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมไม่จำเป็นต้องเป็นผลประโยชน์ในรูปของเงินตราเท่านั้น อาจเป็นเรื่องของการ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีสิ่งแวดล้อมที่ดีการมีความสุขกับการได้ช่วยเหลือวัด/แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมและชุมชน ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยวหรือผู้แสวงบุญ เป็นต้น^{๓๐}

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวขยายเส้นทางออกสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากขึ้น เป็นที่ น่าสนใจและได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรท้องถิ่นต้องมีการตื่นตัว และอำนวยความสะดวกในการสร้างการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในพื้นที่สำคัญทางอารยธรรม การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตั้งแต่เรื่องที่พิก กิจกรรม เส้นทางแสวงบุญ ความปลอดภัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาช่วยกันพัฒนาและบริหารจัดการให้พร้อมสำหรับการแสวงบุญถึงการ ท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งสร้างเศรษฐกิจในท้องถิ่นไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของ เจ้าของพื้นที่ เพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว นักแสวงบุญทั้งหลาย

๒.๓.๔ ความหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ได้มีการให้ความหมายจากนักวิชาการ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการทำให้วัฒนธรรมนั้น เข้มแข็งคงอยู่ได้โดยไม่ต้องปฏิบัติการอย่างไร การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การรักษา วัฒนธรรมดั้งเดิมที่หาได้ยาก หรือกำลังจะสูญหายไปและไม่สามารถคลี่คลายพัฒนาได้อีก เพื่อให้ เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังในการที่จะติดตามศึกษาค้นคว้า หาร่องรอยความเจริญทางวัฒนธรรมใน อดีต^{๓๑} การอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่มากที่สุด และสามารถที่จะมีใช้ได้เป็นเวลานานที่สุดซึ่งต้องสูญเสียประโยชน์ให้น้อยที่สุด ทั้งนี้ต้องกระจายการ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงที่สุด ดังนั้นจะต้องเข้าใจว่าการอนุรักษ์ไม่ได้หมายถึงการเก็บ รักษาทรัพยากรไว้เฉย ๆ ตามกาลเทศะ (Time and Space) และพยายามให้เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด^{๓๒}

การให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ซึ่งแผลงมาจากคำว่า “Culture” ใน ภาษาอังกฤษนั้น มีการให้ความหมาย และนำมาใช้ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยหรือ ต่างประเทศก็ตามซึ่งการให้ความหมายและนำมาใช้ดังกล่าวนี้ต่างก็มีส่วนถูกด้วยกันทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับ ว่าผู้ให้ความหมาย และผู้นำมาใช้จะมองวัฒนธรรมในแง่มุมใด ด้วยเหตุนี้การหาข้อสรุปให้เป็นที่ยุติ

^{๓๐} กระทรวงวัฒนธรรม กรมการศาสนา, แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว เส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา ปี ๒๕๖๒, (กระทรวงวัฒนธรรม : กรมการศาสนา, ๒๕๖๒), หน้า ๑๔-๒๓.

^{๓๑} คณะกรรมการดำเนินงานและประสานงานวันอนุรักษ์มรดกไทย, แผนแม่บทวันอนุรักษ์มรดกไทย, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๑), หน้า ๑๑๓.

^{๓๒} นิวัตติ เรื่องพานิช, การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม : คู่มือสำหรับการสอนและฝึกอบรม. โครงการตำราชุดการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เล่มที่ ๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://tqf.oas.psu.ac.th/bib_detail.php?bib_id=939 [๑๐ มีนาคม ๒๕๖๘].

เกี่ยวกับความหมายของวัฒนธรรมจึงไม่อาจจะกระทำได้นอกจากนั้นก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอีกด้วย “วัฒนธรรม” ซึ่งแผลงมาจากคำ ว่า “Culture” ในภาษาอังกฤษ นั้นมีการให้ความหมาย และนำมาใช้ ต่างกันไม่ว่า จะเป็นในประเทศไทยหรือต่างประเทศก็ตามซึ่งการให้ความหมายและนำมาใช้ดังกล่าว นั้นต่างก็มีส่วนถูกด้วยกันทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับว่าผู้ให้ความหมาย และผู้นำ มาใช้จะมองวัฒนธรรมในแง่มุม ใด ด้วยเหตุนี้การหาข้อสรุปให้เป็นที่ยุติเกี่ยวกับความหมายของวัฒนธรรมจึงไม่อาจจะกระทำได้นอกจากนั้นก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอีกด้วย^{๓๓}

๑) วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรมภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ

๒) วัฒนธรรมมีความหมายรวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคมตั้งแต่ภายในจิตใจของคน มีค่านิยม คุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม ลักษณะนิสัย แนวความคิด และสติปัญญาออกมาจนท่าที และวิถีปฏิบัติของมนุษย์ต่อจิตใจ และร่างกายของตนลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ตลอดจนความรู้ความเข้าใจ ท่าทีการมอง และการปฏิบัติของมนุษย์ต่อธรรมชาติแวดล้อม

๓) วัฒนธรรม ก็คือ ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถที่สังคมนั้นมีอยู่หรือเนื้อตัวทั้งหมดของสังคมนั่นเอง^{๓๔}

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ก็ได้ให้ความหมาย และคำอธิบายถึงลักษณะวัฒนธรรมไว้เมื่อคราวจัดทำนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และแนวทางในการรักษา ส่งเสริม และอนุรักษ์วัฒนธรรม พุทธศักราช ๒๕๒๙ ดังนี้

๑) วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึคนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน

๒) วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกันก็ย่อมถือเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น

๓) วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้ในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าย่อมทำให้สมาชิกเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกวัฒนธรรมดั้งเดิม การจะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

๔) วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมใหญ่ ย่อมมีเนื้อหา รูปแบบบทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไปหากว่าความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยรวมแล้ว ก็สมควรให้

^{๓๓} กัญญารัตน์ เวชศาสตร์, การศึกษาเรื่องหงส์จากศิลปกรรมในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : องค์การค้าของสำนักงานคณะกรรมการ, ๒๕๕๐), หน้า ๘๙.

^{๓๔} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗๔.

กลุ่มชนทั้งหลายมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกัน และกันเพราะสภาพความแตกต่างอย่างนี้เป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม

๕) วัฒนธรรมอาจจะจำแนกได้เป็นหลายประเภทคือ วัฒนธรรมประจำชาติวัฒนธรรมสากล วัฒนธรรมเมือง และวัฒนธรรมพื้นบ้านทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบความคิด และวัตถุประสงค์ในการประยุกต์ใช้ของผู้จำแนกการจัดหมวดหมู่ของวัฒนธรรมเพื่อความสะดวกในการสื่อความและประสานงานอันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานวัฒนธรรมวัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐาน และเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียวและความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรมและพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์

๖) วัฒนธรรมเป็นกรอบ และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคมซึ่งอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไขตลอดทั้งตอบสนองความต้องการของสมาชิก และของสังคมได้วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาตินั้นๆ หรือประจำหมู่คณะซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันอันจะทำให้เกิดความรักสามัคคีและจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะ และธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ^{๓๕}

ลักษณะของวัฒนธรรมว่าวัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นวิถีชีวิตของสังคม คนในสังคมมีส่วนร่วมจะคิดเห็นอย่างไร มีความเชื่ออย่างไรก็แสดงออกให้ปรากฏเห็น เป็นรูปภาษา ประเพณี กิจกรรมงาน การละเล่น การศาสนา เป็นต้น ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่คนในสังคมมีส่วนร่วมสร้างขึ้น เช่น สิ่งอันจำเป็นแก่วิถีชีวิต และการครองชีพได้แก่ ปัจจัยสี่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งแสดงปรากฏให้เห็นเป็นสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีการสะสมเป็นความรู้ในความทรงจำ จดไว้ในหนังสือ และสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น และถ่ายทอดไว้ให้แกกันเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมาชั่วอายุคนมีการเพิ่มเติมเสริมสร้างสิ่งใหม่ และปรับปรุงสิ่งเก่าให้เข้ากันได้ และมีความเจริญก้าวหน้า โดยวัฒนธรรมจะมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑) เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญทำให้มนุษย์สร้างสิ่งที่เราเรียกว่า วัฒนธรรมเกิดขึ้น มนุษย์จะต่างจากสัตว์เนื่องจากการกระทำต่าง ๆ เป็นเรื่องของการเรียนรู้ เช่น การหิวผอม การแปร่งฟัน การเย็บผ้า เขียนหนังสือ ฯลฯ ส่วนสัตว์จะใช้สัญชาตญาณ การเรียนรู้มันจะมีลักษณะสั่งสมจากประสบการณ์ที่มนุษย์ได้เผชิญในชีวิตไม่ได้ถูกถ่ายทอดทางชีวภาพหรือพันธุกรรมการเรียนรู้มันเกิดจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มของสังคม

๒) เป็นสิ่งที่สืบทอดจากบรรพบุรุษเป็นมรดกทางสังคมซึ่งส่งต่อๆ กันมาหลายช่วงอายุซึ่งคนรุ่นต่อมาได้นำมาใช้ปฏิบัติทำให้คงอยู่ไม่สูญหายแต่อาจปรับเปลี่ยนไป เช่น ภาษาการแต่งกาย ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้น จะขึ้นอยู่กับภาวะในสังคมในขณะนั้น ๆ

^{๓๕} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๑.

๓) เป็นของส่วนรวมในสังคม มิใช่เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่จะช่วยกันคิดสิ่งที่สร้างสรรค์ ร่วมกันปฏิบัติทำให้วัฒนธรรมนั้นอยู่ยงยืนยาว เช่น ภาษา การแต่งกาย วัฒนธรรมจึงเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนจำนวนมาก หรือของสังคมทั้งหมด^{๓๖}

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติจัดระเบียบตลอดจนความเชื่อความนิยมความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ความเจริญงอกงามซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น ๓ ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสม และสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดผลิตรกรรม และผลิตผลทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมอันควรค่าแก่การวิจัยอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอด เสริมสร้างเอื้อต่อกันและแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสุข สันติสุข และอิสรภาพอันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

๒.๓.๕ ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. วัฒนธรรมทางวัตถุเป็นวัฒนธรรมที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ เป็นรูปธรรม เช่น หนังสือ แว่นตา รถยนต์ เป็นต้น เป็นสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมคิดค้นขึ้นมา
๒. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นวัฒนธรรมที่มองไม่เห็น เป็นภาพนามธรรม เช่น ค่านิยม มารยาท ปรัชญา บรรทัดฐาน สถาบัน สังคม ความเชื่อ เป็นต้นแต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า การแบ่งวัฒนธรรมออกเป็นวัฒนธรรมนามธรรมหรือวัฒนธรรมรูปธรรมจะเป็นการแบ่งที่แยกกันได้อย่างเด็ดขาดการแบ่งในลักษณะที่ว่าเป็นการแบ่งเพื่อความสะดวกในการพิจารณาวัฒนธรรมเท่านั้นตามความเป็นจริง วัฒนธรรมประเภทวัตถุสามารถสื่อความหมาย และมีลักษณะเป็นระบบสัญลักษณ์ที่จับต้องได้บ้านเรือนที่เราอยู่มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมประเภทวัตถุ^{๓๗} แต่ถ้าเราพิจารณาลักษณะของบ้านเรือนเราก็จะเห็นว่า บ้านที่มนุษย์เราอาศัยอยู่นั้นอาจจะสร้างด้วยวัตถุที่ต่างกัน เช่น กระเบื้องหลังคามุงจาก ย่อมแตกต่างจากบ้านไม้สัก หรือตึกคอนกรีตนอกจากจะต่างกันตรงวัสดุที่ใช้แล้วยังต่างกันตรงที่ลักษณะของอาคารจะบอกให้คนในสังคมนั้นรู้ได้ว่า เจ้าของบ้านมีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร เศรษฐีย่อมอยู่ตึกหลังใหญ่ คนจนมักจะอาศัยอยู่ในกระท่อมถ้ากระท่อมตั้งอยู่ในหมู่บ้านตามต่างจังหวัด ก็ย่อมต่างจากกระท่อมที่ตั้งอยู่ในสลัมกรุงเทพมหานคร ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมประเภทวัตถุย่อมให้ความหมายทางสัญลักษณ์ด้วย^{๓๘}

^{๓๖} จานง อติวัฒนสิทธิ์, **สังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๖๒.

^{๓๗} ยศ สันตสมบัติ, **มนุษย์กับวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑), หน้า ๕๓.

^{๓๘} ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการวิถีธรรม, ๒๕๖๒), หน้า ๕๑.

การจัดประเภทตามเนื้อหาของวัฒนธรรม จะแยกได้ ๔ ประเภทดังนี้

๑. คติธรรม คือ วัฒนธรรมทางศีลธรรมและทางจิตใจ อันเป็นคติหรือหลักการดำเนินชีวิต ที่ส่วนใหญ่รับมาจากหลักธรรมทางศาสนามีความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจเป็นสำคัญ

๒. วัตถุธรรม คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง วัตถุทางศิลปกรรม เช่น เจดีย์ บ้านเรือน รวมถึงเครื่องอุปโภคทั้งหลายซึ่งถือว่าเป็นวัตถุทั้งสิ้น โดยคนในสังคมร่วมกันประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต

๓. เนติธรรม คือ วัฒนธรรมทางกฎหมายหรือขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่มีความสำคัญเสมอด้วยกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม

๔. สหธรรม คือ วัฒนธรรมทางสังคม เป็นวัฒนธรรมในการติดต่อเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์หรือมารยาทในสังคมหรือสมาชิกพึงปฏิบัติต่อกันในโอกาสต่าง ๆ^{๓๔}

วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท

๑. วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี หมายถึง วัฒนธรรมทางภาษาพูดและภาษาเขียน เพื่อใช้เป็นสื่อกลางของการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมของกลุ่มชน เป็นเวลายาวนาน วัฒนธรรมทางภาษาของไทย คือ อักษรไทย มีวิธีการเขียนจากซ้ายไปขวา แตกต่างจากจีนและญี่ปุ่นซึ่งเริ่มเขียนจากขวามาซ้าย

๒. วัฒนธรรมทางวัตถุ เป็นเรื่องของความสุภาพเพื่อให้อยู่ดีกินดี มีความสะดวกสบายในการครองชีพวัฒนธรรมประเภทนี้ ได้แก่ สิ่งจำเป็นเบื้องต้นในชีวิต ๔ อย่างคือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค

ปัจจัย ๔ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

๓. วัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่ทำให้ปัญญาและจิตใจของมนุษย์มีความเจริญงอกงาม อันได้แก่ ศาสนา ศีลธรรม คติธรรม พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

๔. วัฒนธรรมทางจารีตหรือขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นการประพฤติของคนในสังคม แบ่งออกเป็น

- จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีที่บรรพชนได้ถือปฏิบัติกันมาแต่อดีต ถ้าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามถือว่าเป็นความผิด ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมศีลธรรมและจริยธรรม

- ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่ได้วางเป็นระเบียบแบบแผนไว้แล้ว เป็นการกระทำที่ผู้ชนนับถือ และถือปฏิบัติต่อกันมา

- ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมาสามัญชนที่นิยมปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น กิริยามารยาท การพูด การบริโภค การแต่งตัว การเป็นแขกไปเยี่ยมผู้อื่น การเป็นเจ้าของบ้าน ในการต้อนรับแขก

๕. วัฒนธรรมทางสุนทรียะ หมายถึง ความเจริญในทางวิชาความรู้ที่เกี่ยวกับความนิยม ความงดงาม และความไพเราะ เช่น ทศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ซึ่งเชื่อมโยงกับศิลปะไทย ดังนี้

^{๓๔} งามพิศ สัตย์สงวน, *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๖.

ศิลปะเป็นการแสดงออกและการสร้างสรรค์งานในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ที่อิงจากความเชื่อ ความคิด วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น จินตนาการ และอารมณ์ความรู้สึกจนออกมาเป็นศิลปะที่งดงาม ศิลปะแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) ทศนศิลป์ เป็นงานสร้างสรรค์ศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยการดู เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม งานประณีตศิลป์จิตรกรรมไทยประติมากรรมไทย สถาปัตยกรรมไทย

๒) ศิลปะการแสดง เป็นงานศิลปะที่รับรู้ได้โดยการชมและการฟัง เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ความสำคัญของวัฒนธรรม ได้แก่ ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ ช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้สังคม ประเภทของวัฒนธรรม สามารถแบ่งตามลักษณะของวัฒนธรรม ได้ ๒ ประเภท

๑) วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

๒) วัฒนธรรมทางจิตใจ ได้แก่ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิด ความอ่าน ความเชื่อ แบ่งตามหมวดหมู่ของวัฒนธรรม ได้แก่ คติธรรม เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ได้แก่ ความเชื่อ ความเมตตา เนติธรรม เป็นระเบียบแบบแผนประเพณี กฎ ระเบียบ สหธรรม เป็นข้อปฏิบัติกรอยู่ร่วมกันในสังคม วัตถุธรรม เป็นสิ่งประดิษฐ์ สิ่งก่อสร้าง เพื่อแสดงถึงความเจริญก้าวหน้าที่ดีงาม^{๔๐}

สรุปได้ว่า ประเภทของวัฒนธรรมเป็นรูปแบบวัฒนธรรมที่กล่าวถึงรูปแบบการดำรงชีวิตของกลุ่มคนท้องถิ่น ที่แสดงถึงลักษณะของบุคคลหรือท้องถิ่นนั้น มักจะส่งผ่านต่อกันทางคำพูด มากกว่าการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ วัฒนธรรมพื้นบ้านมักจะแตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งจะมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวแตกต่างกันไป

๒.๓.๖ ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระว่าด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ต่อศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

อิทธิพลต่อลักษณะนิสัยจิตใจ คนไทยมีนิสัยเยือกเย็น โอบอ้อมอารี เมตตากรุณา เคารพอ่อนน้อม ถ่อมตน กตัญญูทเวที ขยัน อดทน สุภาพและไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น เพราะปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอิทธิพลต่อศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของไทยเจริญก้าวหน้าเพราะพระพุทธศาสนา เช่น ภาพเขียน ฝาผนังโบสถ์ เพดานโบสถ์ แบบก่อสร้างโบสถ์วิหาร การหล่อพระพุทธรูป เจดีย์รูปทรงต่าง ๆ ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของไทยวิจิตรงดงาม เพราะพระพุทธศาสนาเป็นแรงบันดาลใจอิทธิพลต่อภาษา คนไทยรับพระพุทธศาสนาทั้งเถรวาทและมหายานจากอินเดียเราจึงรับเอาภาษาบาลีหรือมคธและภาษาสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยมากมาย เช่น บุพผา - บุษบา, ปัญญา - ปรัชญา ฯลฯ^{๔๑}

^{๔๐} สุพรรณิ บัวมูล, วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/> [๕ มกราคม ๒๕๖๔].

^{๔๑} บันเทิง พาพิจิตร, ประเพณีวัฒนธรรมไทยและคติความเชื่อ, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๖๖.

อิทธิพลต่อวรรณกรรม ที่สำคัญและดีเด่นเข้าขั้นวรรณคดี ส่วนมากมาจากเรื่องทางพระพุทธศาสนา เช่น ไตรภูมิพระร่วง มหาชาติคำหลวง สมุทรโฆษคำฉันท์ ปุณโณวาทคำฉันท์ พระมาลัยคำหลวง ปฐมสมโพธิกถา สามัคคีเภทคำฉันท์ และกาพย์เห่เรือ พระกลืนหลวง ฯลฯ แม้เรื่องของไทยแท้ ๆ เช่น ลิลิตพระลอ ก็ยังมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแทรกอยู่อิทธิพลต่อจารีตประเพณี ประเพณีที่สำคัญๆ ของไทย ส่วนมากสืบเนื่องมาจากพระพุทธศาสนาเช่น มาฆบูชาวิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา แห่เทียนพรรษา ตักบาตรเทโว ทำขวัญนาคลายกระทรงและพิธีแห่ต่าง ๆ ของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออิทธิพลต่อขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของไทย สืบเนื่องมาจากพระพุทธศาสนาเป็นแนวปฏิบัติ เช่น การต้อนรับแขก การเข้าพบผู้ควรเคารพ การให้เกียรติแก่ผู้อื่น มารยาทสุภาพ อ่อนโยน ไม่ลุ อำนาจฝ่ายต่ำ เช่น โลก โกรธ หลงอิทธิพลต่อการศึกษาเล่าเรียน สมัยโบราณวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา พระเป็นครูสอนศีลธรรม และอบรม^{๔๒}

ดังกล่าวนี้นี้ พระพุทธศาสนาจึงเป็นต้นกำเนิดของวัฒนธรรมไทยตั้งแต่อดีตและสืบทอดมา กระทั่งปัจจุบัน ซึ่งมีมากมายหลากหลายด้าน ดังนี้

๑. สถาบันกษัตริย์ไทย ที่ได้รับการยกย่องจากชาวโลกว่า พระองค์เป็นยิ่งกว่ากษัตริย์ (The King of King) เพราะทรงทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร ราชสังคหวัตถุ ฯลฯ ทรงเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก เช่น ยามบ้านเมืองมีวิกฤตด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความแตกแยกของเหล่าพสกนิกรที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการเมืองเศรษฐกิจและอื่น ๆ ก็จะมีพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาเชี่ยวชาญภาษาบาลี สันสกฤต ขอม มอญมาก่อน ซึ่งขอมและมอญดังกล่าวนั้นก็ได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาคือพระไตรปิฎก

๒. อักษรไทย ก็ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงจะทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้นั้นพระองค์ทรงศึกษาเชี่ยวชาญภาษาบาลี สันสกฤต ขอม มอญมาก่อน ซึ่งขอมและมอญดังกล่าวนั้นก็ได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาคือพระไตรปิฎก

๓. จิตใจแบบไทย เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า คนไทยมีจิตใจโอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยาก ชอบทำบุญให้ทาน กระทั่งสัตว์ต่าง ด้วยได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก เรื่องมหาเวสสันดรชาดกที่ถ่ายทอดมาในรูปเทศมหาชาติ. จรรยา มารยาทไทย ลักษณะเด่นคือเคารพผู้อาวุโส การกราบไหว้อ่อนน้อมถ่อมตนและการยิ้มแย้ม คนไทยถูกปลูกฝังนิสัยมาตั้งแต่เยาว์วัยในความเคารพผู้ใหญ่โดยได้รับแบบอย่างจากพ่อแม่โดยเฉพาะจากแม่ที่มีหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอนหรือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เหล่านี้ล้วนเป็นวัฒนธรรมไทยที่ได้รับมาจากพระพุทธศาสนา จนเป็นที่ประทับใจแก่ชาวต่างชาติที่ได้พบเห็น ไทยจึงได้รับสมญาว่า สยามเมืองยิ้ม

๔. การแต่งกายแบบไทย เรียบง่ายปกปิดมิดชิดของสงวน แม้จะมีแฟชั่นใหม่ ๆ เข้ามาก็จะดัดแปลงให้เป็นไทย ๆ ตามความเหมาะสมเรียกว่ามีจิตวิญญาณแห่งความละอายตามแบบชาวพุทธที่ได้รับการอบรมมา

๕. ศิลปกรรมไทย มีความงดงามตามแบบไทยไม่ว่าจะเป็น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม วรรณศิลป์และประณีตศิลป์ รวมไปถึงนาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย เพลงไทย ลายไทย มวยไทย นับเป็นศิลปะความชำนาญด้านต่าง ๆ ของคนไทยที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมาจนเป็นของไทย ปรากฏเด่นเป็นสง่า

^{๔๒} ศนาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๕-๑๕๖.

ทำทาสายตาของนักท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน งานชิ้นเอกเหล่านี้เกิดขึ้นด้วยแรงศรัทธาในพระพุทธศาสนา

๗. วรรณคดีไทย นับเป็นงานสร้างสรรค์ด้านภาษาไทย ที่ประดิษฐ์ขึ้นจากความรู้ความรู้สึกนึกคิดอย่างสร้างสรรค์ ของบรรพบุรุษไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ นักปราชญ์ไทยที่สร้างสรรค์งานนี้ก็มีทั้งองค์พระมหากษัตริย์ ราชบัณฑิต ราษฎรทั่วไป รวมถึงพระสงฆ์ที่มีความเชี่ยวชาญชำนาญในแต่ละสาขา จนวรรณคดีไทยได้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป และบางเรื่องยังเป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลกจนได้รับรางวัลจากองค์การสหประชาชาติ

๘. ประเพณีไทย ได้แก่ วิถีชีวิตนี้ปฏิบัติสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ที่เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเหมาะสมกับสังคมไทย มีทั้งจารีตประเพณี ขนบประเพณีและธรรมเนียมประเพณี อันเป็นกฎระเบียบที่วางไว้ให้คนในสังคมปฏิบัติ หากใครฝ่าฝืนกฎประเพณีก็จะมีบทลงโทษทั้งอย่างหนัก อย่างกลางและอย่างเบา โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นแม่แบบในการวางกฎ ระเบียบ เช่น ประเพณี การแต่งงาน การเกิด การศึกษาเล่าเรียน การทำมาหากิน แม้กระทั่งการตาย สังคมไทยถูกวางกฎระเบียบเรียกว่าวัฒนธรรมประเพณีไทย ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป^{๔๓}

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ต่อศิลปวัฒนธรรมไทย ด้วยเหตุที่วิถีชีวิตของคนไทยเกี่ยวเนื่องกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนตาย ตัวอย่างเช่น ในตอนเกิดมีพิธีโกนจุก โตขึ้นมีพิธีอุปสมบท ต่อมีพิธีแต่งงานมงคลสมรส และท้ายสุดมีพิธีศพ พระพุทธศาสน์จึงมีความสัมพันธ์กับศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การแต่งกายแบบไทย วรรณคดีไทย ประเพณีไทย ตลอดจนถึงจรรยาบรรณไทย เป็นต้น กล่าวคือ พระพุทธศาสนามีอิทธิพลให้คนไทยมีจิตใจแบบไทย ดังเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า คนไทยมีจิตใจโอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยาก ชอบทำบุญให้ทานกระทั่งสัตว์ต่าง ๆ ทั้งนี้ด้วยได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

๒.๓.๗ แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

การอนุรักษ์ (Conservation) คือ การใช้และจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างฉลาด ตลอดจนมีการวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับทรัพยากรเหล่านั้น เพื่อบรรลุความต้องการในอนาคตและให้หมายรวมถึงการป้องกัน การดูแล การรักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้ การสงวน และการปฏิสังขรณ์ และการบูรณะด้วย^{๔๔} อนุรักษ์ คือ รักษาให้คงเดิม^{๔๕} การสงวนปกป้องรักษาจากความสูญเสียทั้งทำลายเพื่อทำให้มรดกวัฒนธรรมเหล่านั้นสามารถให้ความสุขทางจิตใจของตนและของคนรุ่นต่อไป ในการปฏิบัติการในงานอนุรักษ์เป็นสิ่งที่ควรระมัดระวังเนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับการเข้าไปกระทำหุ้ยขัดขวางการเสื่อมของสิ่งของวัสดุเดิมทำให้เปลี่ยนรูปลักษณะและบางครั้งจะยากต่อการคืนสภาพ การอนุรักษ์เป็นการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบำรุงรักษา ส่งเสริม และเผยแพร่ในกิจการใด ๆ ก็ตาม เช่น การอนุรักษ์วัฒนธรรม การอนุรักษ์สัตว์ป่า การอนุรักษ์

^{๔๓} ประพันธ์ กุลวินิจฉัย, “ค้นหาอะไรในวันสงกรานต์”, พุทธจักร, ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๔ (เมษายน ๒๕๕๐): ๕๕-๕๗.

^{๔๔} กรมศิลปากร, คู่มือถวายเป็นความรู้แด่พระสังฆาธิการในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม, หน้า ๓๕.

^{๔๕} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๔), หน้า ๑,๓๗๑.

ทรัพยากรธรรมชาติ^{๔๖} เป็นการใช้อย่างสมเหตุสมผลเพื่อการมีใช้ตลอดไป เป็นคำนิยามง่าย ๆ แต่เป็นการเน้นการใช้ทรัพยากรเป็นพื้นฐาน อีกทั้งยังมีแนวทางการใช้ตลอดไป ซึ่งหมายถึงว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไรจึงจะทำให้มีทรัพยากรเป็นต้นทุน (Stock ที่สามารถมีให้ใช้ตลอดไป อย่างไรก็ตาม การใช้นี้มีได้หมายถึงเฉพาะการนำมาบริโภค ดื่ม กิน หรือสัมผัส เท่านั้น แต่หมายความรวมถึง การเก็บเอาไว้ชมเชย ฟันฟูหรือพัฒนาสิ่งนั้นให้ดีขึ้นก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การสงวนหรือการแบ่งเขตที่จะสงวนไว้ก็ได้^{๔๗}

นอกจากนี้แล้ว การอนุรักษ์ยังเป็นกระบวนการสงวนรักษาที่ได้เข้มงวดเป็นลักษณะผ่อนคลายเป็นเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ไว้มิให้สูญหายหรือถูกเปลี่ยนไปโดยการใช้สอยหรือการบริโภคที่ไม่เหมาะสมหรือกล่าวโดยหลักการ คือ การพิทักษ์รักษาสภาพและเอกลักษณ์แต่ไม่หวงห้ามในการใช้^{๔๘} องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ ยูเนสโก จึงได้กำหนดแนวความคิดไว้ชัดเจนว่าการพัฒนาที่ถูกต้องมีลักษณะเริ่มจากภายในประเทศและประดิษฐ์คิดค้นภายในวัฒนธรรมแต่ละแห่งเอง ไม่มีใครสามารถให้ข้อเสนอแนะแบบสำเร็จรูปกับทุกเรื่องทุกปัญหาได้ว่า จะนำเอาคุณค่าศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั่งามมาประยุกต์ผสมผสานหรือสร้างใหม่อย่างไร ให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและการพัฒนา เป็นเรื่องที่เหมาะสมในชุมชนจะร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางของตนเอง^{๔๙} การอนุรักษ์ที่ดีต้องดำเนินไปโดยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม คือ มีทั้งการรักษาคุณค่าเดิมของสิ่งนั้น ๆ พร้อมทั้งมีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย การอนุรักษ์ไม่ได้เป็นเพียงการเก็บรักษาของเก่าเข้าพิพิธภัณฑ์เท่านั้น หากต้องศึกษาค้นคว้าและนำคุณค่าที่ได้เผยแพร่กลับไปสู่สังคมอย่างกว้างขวางอีกครั้งเป็นการยกระดับสังคมให้หันมาสนใจในมรดกศิลปะและวัฒนธรรม ดังนั้น การอนุรักษ์ที่ดีจึงมีหลักสำคัญอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. อนุรักษ์เพื่อรักษาวัฒนธรรม ให้พ้นจากการเสื่อมสลายโดยธรรมชาติและกาลเวลา

๒. อนุรักษ์เพื่อพัฒนามรดกวัฒนธรรม ให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมปัจจุบันให้ได้หากกระทำดังที่กล่าวนี้ การอนุรักษ์จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเราหลากหลายประการด้วยกัน คือ ได้เป็นการรักษาคุณค่ามรดกวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดไปยังชนรุ่นหลัง ได้เป็นการศึกษาค้นคว้ามรดกทางวัฒนธรรมและเผยแพร่เพื่อยกระดับสังคม และทำให้สังคมสามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและเป็นตัวของตัวเองบนรากฐานมรดกวัฒนธรรมและเทคโนโลยีของตนเอง^{๕๐}

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยนั้น อาศัยความร่วมมือกันของคนไทยทุกคนมีวิธีการ ดังนี้

^{๔๖} Weaver Martin E., *Conserving Buildings: Guide to Techniques and Materials*, (New York: John Wiley & Sons, 1993), p. 53.

^{๔๗} จิระวิทย์ โกมลเปลิน, *หมวดวิชาส่งเสริมสุขภาพชีวิต ๓ (เลือก) ภาคกลาง*, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ม.ท.ป.), หน้า ๑๔๗.

^{๔๘} เกษม จันทรแก้ว, *เอกสารการสอนชุดวิชาเนเวศวิทยาและการจัดการป่าไม้ การจัดการสิ่งแวดล้อม (หน่วยที่ ๘)*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑), หน้า ๘๒.

^{๔๙} เดชา บุญคิม, “การอนุรักษ์และการพัฒนา “, *วารสารในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนเนื่องในวาระครบรอบสถาปนา ๘ ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, (เมษายน ๒๕๔๐) : ๒๙.

^{๕๐} สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, *การอนุรักษ์ศิลปกรรม*, (เชียงใหม่ : คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒), หน้า ๖.

๑. ศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งที่มีการรวบรวมไว้แล้วและยังไม่ได้ศึกษา เพื่อทราบความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นมรดกของไทยอย่างถ่องแท้ ซึ่งความรู้ดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต เพื่อให้เห็นคุณค่า ทำให้เกิดการยอมรับและนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ต่อไป

๒. ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม

๓. รณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน ตระหนักในสำคัญของวัฒนธรรม ว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องให้การรับผิดชอบร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการบริการความรู้ วิชาการ และทุนทรัพย์สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

๔. ส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการใช้ศิลปะวัฒนธรรมที่เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน

๕. สร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้าง พัฒนาและการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่เป็นสมบัติของชาติ และมีผลโดยตรงของความเป็นอยู่ของทุกคน

๖. จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ สามารถเลือกสรร ตัดสินใจและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตทั้งนี้สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย^{๕๑} การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ประกอบด้วย

๑. การค้นคว้าวิจัย ควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีตและสภาพการณ์ในปัจจุบัน

๒. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

๓. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

๔. การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพ ควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

^{๕๑} ณรงค์ เสียงประชา, **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๘.

๕. การถ่ายทอด โดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านมามาเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบและรอบด้าน แล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

๖. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนา ภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๗. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

๘. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ

การส่งเสริมบทบาทในการการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

๑. การส่งเสริมให้เห็นคุณค่า หมายถึง บทบาทในการให้ความรู้แก่ชุมชนด้านคุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อร่วมกัน รักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น บทบาทการสนับสนุนงานของคณะสงฆ์และ หน่วยงานจากภาครัฐในการร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บทบาทการส่งเสริมผลักดันให้ชาชนบธรรมนิยม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น กลับมาสู่สังคมและชุมชน บทบาทการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีใจใส่ในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนต่อไปเพื่ออนุชนรุ่นหลัง บทบาทการส่งเสริมในการให้ความรู้เกี่ยวกับการ อนุรักษ์วัฒนธรรมแก่บุคคลภายนอกท้องถิ่น

๒. การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม หมายถึง บทบาทการจัดรายการเผยแพร่เกี่ยวกับการ อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นทางสื่อออนไลน์ บทบาทการชักชวนชุมชนร่วมรณรงค์ในการทำ กิจกรรมป้องกันรักษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น บทบาทการชักชวนประชาชนและเอกชน ตลอดจนหน่วยงานรัฐให้ร่วมกันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นบทบาทการบริการให้ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน หน่วยงาน เอกชน และหน่วยงานภาครัฐ เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น

๓. การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม หมายถึง บทบาทการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล วัฒนธรรมท้องถิ่นกับองค์กรคณะสงฆ์และชุมชนบทบาทการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ ประเมินผลการป้องกันความเสื่อมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น บทบาทการจัดแสดงความคิดเห็นหรือ ประชุมร่วมกับหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานเอกชนในการเผยแผ่วัฒนธรรมท้องถิ่นการจัดกิจกรรมร่วม เสนอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บทบาทการจัดประชุม ร่วมกันในการติดตามผล การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งในวัดและชุมชน

๔. การสร้างทัศนคติ หมายถึง บทบาทการแนะนำเกี่ยวกับความรู้ความสำคัญในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน บทบาทการเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอแนวทางการแก้ไข/การ ป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรม บทบาทการปรับปรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับการ ดำเนินชีวิตของชุมชน บทบาทการทำกิจกรรมป้องกันรักษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของชุมชนและ

หน่วยงานภาครัฐ บทบาทการเผยแพร่ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แก่เยาวชนคนรุ่นหลัง

๕. การจัดทำระบบเครือข่าย หมายถึง บทบาทการจัดนิทรรศการกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นในการประชุมประเมินติดตามผลโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ของคณะสงฆ์บทบาทการตั้งศูนย์กลางเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าใจบทบาทการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจสามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิตประจำวันบทบาทการส่งเสริมสนับสนุนประวัติข้อมูลของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่สื่อมวลชนให้มากยิ่งขึ้นบทบาทการจัดเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ว่ามีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน^{๕๒}

สรุปได้ว่า ความสำเร็จของการอนุรักษ์อยู่ที่พื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มประชาชาติหรือแต่ละกลุ่มสังคม วัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปเป็นความเจริญก็อยู่ที่คนในสังคมมีปัญหาความสามารถค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ยังซ่อนเร้นอยู่และประดิษฐ์เสริมสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่า เพื่อรักษาเสถียรภาพและบุคลิกของสังคมตนเองไว้ การเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าเท่านั้นที่จะทำให้วัฒนธรรมมีเสถียรภาพ ดังที่ในเชิงวิชาการเรียกว่า วัฒนธรรมมีพลวัตนั่นเอง

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

ลาวเวียง อำเภอเมืองนครนายก เป็นคนไทยเชื้อสายลาวเวียงที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว และกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จากการอพยพโยกย้ายและการตั้งถิ่นฐานชัดเจน บนแผ่นดินที่ไม่คุ้นเคย ทำให้ชาวลาวเวียงต้องปรับตัวในระบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ แต่ก็ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นคนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จนสามารถธำรงรักษาวรรณกรรม ประเพณี บ้านเรือนและภาษาได้อย่างน่าสนใจ

๒.๔.๑ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก มีข้อมูลเล่ากันสืบเนื่องมาว่า ชาวไทย (ลาว) เวียงได้ถูกกวาดต้อนครอบครัว ชาวเวียงจันทน์ มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ (พ.ศ.๒๓๓๕) หรือรัชกาลที่ ๓ (พ.ศ. ๒๓๗๐) ไม่ปรากฏแน่ชัด ชาวลาวเหล่านี้ได้ถูกปล่อยให้สร้างบ้านเรือนในจังหวัดสระบุรีแต่เนื่องจากมีจำนวนมาก บางส่วนจึงได้แยกย้ายเข้ามาตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในจังหวัดนครนายกโดยเฉพาะในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มาตั้งรกรากเป็นชุมชนขนาดใหญ่ในหลายตำบล และกระจายตัว ตามหมู่บ้านต่าง ๆ มีทั้งหมด ๖ ตำบล จาก ๑๓ ตำบลของอำเภอเมือง ประกอบด้วย ตำบลบ้านใหญ่ ตำบลเขาพระ ตำบลดงละคร ตำบลสาริกา ตำบลศรีนาวา และตำบลหินตั้ง โดยมีตำบลบ้านใหญ่ เป็นตำบลดั้งเดิมที่บรรพบุรุษพาลูกหลานอพยพตั้งบ้านเรือนแล้วกระจายตัวไปยังตำบลต่าง ๆ โดยส่วนมากได้ตั้งบ้านเรือนที่ตำบลศรีนาวาและ ตำบลหินตั้ง รอบเขากระเหรี่ยงในพื้นที่หมู่ ๑ บ้านศิริวัน ตำบลศรีนาวา หมู่ ๗ บ้านบุงเข้ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง หมู่ ๘

^{๕๒} กรมศิลปากร, *อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๓๔.

บ้านคลองสี่เสียด ตำบลหินตั้ง อำเภอเมืองนครนายก ชาวลาวเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน มีภาษาถิ่น และวัฒนธรรมของตนเอง สืบเนื่องมาตลอด

ชาวลาวเวียงอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ทำการเกษตร และค้าขาย เป็นอาชีพหลัก สร้างรายได้ให้กับครอบครัว สภาพภูมิประเทศที่ชาวลาวเวียง มาตั้งรกราก มักเป็นที่สูง มีภูเขาหรือ ที่ราบลุ่ม ด้านอาหารการกิน ยังคงวัฒนธรรมลาวอย่างฝังแน่นและเป็นเอกลักษณ์ สังเกตได้จากวัตถุดิบหลักที่ทุกครัวเรือนต้องมี นั่นคือ ปลาไร่ ชาวบ้านนิยมนำมาปรุงในอาหารเกือบทุกชนิด ด้านของหวาน ที่มีมาตั้งแต่โบราณ คือ ขนมคากหมู ล้วนมีความผูกพันกับชาวลาวเวียง อำเภอเมือง เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีกลุ่มคนต่างเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกันทั้งชาวไทยและชาวจีน จึงก่อเกิดการผสมกลมกลืนและเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

๒.๔.๒ วิถีชีวิต / วัฒนธรรม

ชาวลาวเวียงอำเภอเมือง เดิมนิยมอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ เมื่อแต่งงาน คู่สามีภรรยาจะนิยมออกมา สร้างบ้านเรือนของตนเองใกล้บ้านของพ่อแม่ ชาวลาวเวียงจะถือเครือญาติมีความสำคัญมาก โดยการเรียกญาติก็จะมีวิธีการเรียกที่ต่างจากชุมชนอื่น ๆ โดยชาวลาวเวียงจะดูตั้งแต่บรรพบุรุษว่าเป็นพี่หรือเป็นน้อง หากเป็นพี่ลูกหลานรุ่นต่อมาก็จะถือเป็นเชื้อสายฝ่ายพี่ โดยฝ่ายพี่จะถูกเรียกจากญาติว่าเป็นลุงหรือป้า และหากเป็นเชื้อสายฝ่ายน้อง ก็จะถูกเรียกจากญาติว่า น้ำบ่าว น้ำสาว อาว อา จะสังเกตได้ว่า แม้ในบางครั้ง ญาติที่เกิดก่อนพ่อและแม่แต่เป็นลูกฝ่ายน้อง ปกติจะต้องเรียกแทนด้วยคำว่าป้าหรือลุง แต่ชาวลาวเวียงก็จะเรียกว่าน้ำตามศักดิ์ฝ่ายน้อง โดยลักษณะดังกล่าวแสดงออกให้เห็นว่า ลูกหลานถือบรรพบุรุษเป็นใหญ่และให้ศักดิ์ความเป็นญาติตามบรรพบุรุษ

๒.๔.๓ ความรู้/ภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาลาวเวียงอำเภอเมืองจะแตกต่างกันไปตามลักษณะที่ตั้งรกราก โดยชุมชนที่มีชาวลาวเวียงอาศัยมากที่สุด และ ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรม อย่างเห็นได้เด่นชัด คือ ชาวลาวเวียง ชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดศิรีวัน เป็นชุมชนชาวไทย เชื้อสายลาวเวียงจันทน์ มี ๓ หมู่บ้าน ในเขต ๒ ตำบลของจังหวัดนครนายก ได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านศิรีวัน ตำบลศรีนาวา จังหวัดนครนายก, หมู่ที่ ๗ บ้านบุงเข้ ตำบลหินตั้ง จังหวัดนครนายก และ หมู่ที่ ๘ บ้านคลองสี่เสียด ตำบลหินตั้ง จังหวัดนครนายก โดยมีวัดศิรีวัน ตั้งอยู่บนเขากระเหียง เป็นศูนย์รวมของชุมชน

สืบเนื่องจาก ผู้นำชุมชนในพื้นที่ เล็งเห็นความสำคัญของการสืบสานวัฒนธรรมลาวเวียง ของคนในชุมชนรอบวัดให้คงอยู่ โดยที่เดิมเคยมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่วัดใหญ่ทักษิณาราม แต่ได้เลิกรา การรวมตัวทำกิจกรรมกันไป โดยยังคงเห็นเพียงลายศิลปะลาวใต้ที่โบสถ์เพียงเท่านั้น

ผู้นำชุมชนในพื้นที่ จึงรวบรวมญาติโยมจัดตั้งเป็นชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดศิรีวันและยังได้ชื่อจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก ชื่อว่า ชุมชนคุณธรรมวัดศิรีวัน ชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดศิรีวัน ดำเนินกิจกรรม สืบสานวัฒนธรรม ตามปฏิทินไทยเวียงวัดศิรีวัน ตลอด ๑๒ เดือน โดยยึดการจัดกิจกรรม ตาม ฮีต ๑๒ คลอง ๑๔ คนในชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดศิรีวัน ส่วนใหญ่มีเชื้อสายลาวเวียง ที่ถูกกวาดต้อนมาจากประเทศลาว ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี และ บางส่วน อพยพมาตั้งแต่สมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร ๓.) จากเมืองเวียงจันทน์ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย และกระจ่ายกันอยู่ ในจังหวัดนครนายก ปัจจุบัน ชาวลาวเวียง วัดศิรีวัน หรือ ชาวไทยเวียงวัดศิรีวัน ได้ปรับวิถีชีวิตตามยุคสมัย ทำให้ศิลปะวัฒนธรรมบางอย่าง รวมถึง เอกลักษณ์การแต่ง

กาย เลื่อนหายไป โดยไม่สามารถสืบค้นต้นตอของวิถีถิ่นได้ มีเพียงเรื่องเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ ในชุมชนถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์บางอย่าง เพื่อให้วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ ศิลปะและการแต่งกาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ยังคงอยู่คนในชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดศรีวันโดดเด่นในเรื่องการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษผ่านการรู้จักทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะทำขึ้นจาก ไม้ไผ่ นำมาจักสานเป็นอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กระบุง ตะกร้า ตะแกรง กระดังกระเซอ ฯ สำหรับใช้ในเรือน สมัยก่อนจะมีหมอยาพื้นถิ่น เพื่อรักษาอาการป่วยต่าง ๆ ปัจจุบันก็ยังคงมีอยู่บ้าง แต่จะนำมาใช้เป็นบางอย่าง เช่น การเป่าเพื่อรักษาโรคงูสวัด การกวาดคอ ส่วนการรักษาแบบเดิมจะมีอยู่ในแค่ตำรา ปัจจุบัน ชาวบ้านหลายคนยังคงนำเอาไม้ไผ่มาใช้ประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้และพัฒนากลายเป็นสินค้าของชุมชน เช่น ตะกร้า กระบุง กระจาด ชะลอม ไซ ฯลฯ ซึ่งพ่อค้าแม่ขายจากต่างถิ่นจะเข้ามารับซื้อถึงหน้าบ้าน แต่วิถีบางอย่างที่เคยทำ เช่น การทอผ้า การย้อมเส้นฝ้ายจากสีธรรมชาติ เลื่อนหายไป แต่ยังมีอุปกรณ์ในการทอผ้า เช่น กวัก และ กี่ทอผ้า หลงเหลืออยู่บ้าง

๒.๔.๔ ประเพณี / เทศกาล

ชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดศรีวัน จะมีประเพณีที่หลากหลาย ได้แก่ ประเพณีบุญข้าวเจี๋ยเดือน ๓ ขึ้น ๑๕ ค่ำ โดยจะมีการปั้นข้าวเจี๋ยถวายพระ (ข้าวเจี๋ยนี้จะทำเป็นก้อน แล้วเอาไปย่างจากนั้นจะชุบน้ำตาล และก๊อไข่ จะทำเฉพาะมีประเพณี) สารทลาว กวนกระยาสารท บุญข้าวประดับดิน ทำบุญสลากภัต ตักบาตรเทโว พิธีไหว้ศาลปู่ตา โดยในเดือน ๓ และ เดือน ๖ วันพุธแรกจะทำการนำของควาหวาน ไปทำที่ศาลปู่ตา (เป็นศาลบรรพบุรุษที่ก่อตั้งหมู่บ้าน) ทำบุญสงกรานต์ บุญสู่ขวัญข้าว บุญบูชาमारข้าว

ศาสนา ชาวลาวเวียงส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต โดยทำหน้าที่เป็นกลไกในการกล่อมเกลาน้ำน้าวจิตใจ และสร้างจิตสำนึกในแง่ศีลธรรมจรรยาเพื่อให้เกิดความประพฤติที่ถูกต้องให้กับชาวบ้านมาตั้งแต่ในอดีต ความเชื่อจากอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ การบายศรีสู่ขวัญ เป็นพิธีกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ ในสังคมไทยพบร่องรอยว่ามีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา คำว่า “บาย” เป็นภาษาเขมรแปลว่า “ข้าว” ข้าวที่เป็นศรีหรือเป็นสิริมงคลเพื่อเป็นเครื่องสังเวยให้กับเทพ ข้าวจึงเป็นส่วนประกอบในพิธีบายศรีสู่ขวัญตามความเชื่อของพราหมณ์ ขวัญเป็นคำโบราณที่ใช้มานานและยังมีความเชื่อของกลุ่มคนในภูมิภาคเอเชีย ชาวลาวเรียกขวัญว่า “ชวน” โดยเชื่อว่าร่างกายประกอบด้วยสิ่งที่มองเห็นเป็นรูปร่าง และสิ่งที่มองไม่เห็น คล้าย ๆ กับวิญญาณแต่ไม่ใช่วิญญาณ เป็นสิ่งสำคัญที่คน สัตว์ หรือแม้กระทั่งสิ่งของบางชนิดต้องมีขวัญ โดยคนคนหนึ่งจะมีเพียงหนึ่งขวัญ ถ้าหากเวลาใดขวัญออกห่างจากร่างกาย จะส่งผลให้คนนั้นมีอาการอ่อนแอ เจ็บป่วยและอาจเสียชีวิตไปในที่สุด โดยเชื่อกันว่าการที่ร่างย้ายจากสถานะหนึ่งหรือย้ายจากที่หนึ่งไปอยู่อีกที่หนึ่งอย่างกะทันหัน เช่น การไปทำงานต่างถิ่น การไปเที่ยวสนุกสนานจนลืมตัว อาจทำให้ขวัญเหินห่างจากร่างได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ขวัญออกจากร่างกาย หรือให้ขวัญกลับเข้าสู่ร่างเดิม จึงมีพิธีเรียกขวัญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรับขวัญบำรุงขวัญให้กำลังใจและถือเป็นการอวยพรให้ประสบความสำเร็จ

ความเชื่อเรื่องขวัญก่อให้เกิดพิธีสู่ขวัญ โดยชาวลาวเวียงมักทำ บายศรีสู่ขวัญทุกช่วงเวลาของชีวิต เช่น การสู่ขวัญนา เพื่อเป็นสิริมงคล โดยมุ่งการสอนให้ยึดมั่นในพุทธศาสนา การปฏิบัติตนเมื่อเป็นพระภิกษุและระลึกถึงคุณบิดามารดา

การสู่ขวัญแต่งงาน เพื่อให้เกิดความสุขสวัสดิ์ โชคดีแก่คู่บ่าวสาว มีความมุ่งหมายเพื่อสอนเกี่ยวกับการครองเรือน แต่เดิมพิธีการสู่ขวัญจะจัดให้เฉพาะคู่บ่าวสาวที่ปฏิบัติตนตามธรรมเนียมไม่ซิงสุกก่อนห่มเท่านั้นแต่ปัจจุบันปรับเปลี่ยนไป โดยสามารถทำพิธีสู่ขวัญให้กับคู่บ่าวสาวในทุกกรณี

การสู่ขวัญขึ้นบ้านใหม่ จัดขึ้นเมื่อมีการย้ายไปอยู่บ้านหลังใหม่จัดขึ้นเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับเจ้าของเรือน ตามความเชื่อดั้งเดิมที่ว่า ที่ดินและไม้ที่นำมาสร้างบ้านมักมีเจ้าของรักษาอยู่ เมื่อจะเข้าพักอาศัยหรือประกอบกิจกรรมใด ๆ จึงต้องประกอบพิธีที่เป็นสิริมงคลเพื่อปัดเป่าสิ่งไม่ดีทั้งปวง การสู่ขวัญโชคชัย เป็นพิธีสู่ขวัญเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ที่มาเยือนหรือจากไปตามวาระโอกาสต่าง ๆ เช่น การสู่ขวัญเมื่อมีญาติผู้ใหญ่เดินทางมาจากจังหวัดอื่นเข้ามาเยี่ยมเยียน เป็นต้น สำหรับคนลาวเวียง ฝีคือวิญญาณของผู้ที่ล่วงลับไปแล้วหรือที่มีอยู่แล้วโดยไม่ทราบว่ามีมาแต่เมื่อใดหรือมีมาอย่างไร ฝีเหล่านี้ประกอบด้วยฝีประเภทต่าง ๆ เช่น ฝีน้า ฝีป่า ฝีเขา ฝีบ้านฝีหมู่บ้าน ฝีปู่ย่าตายาย ฝีฟ้า ฝีถน และฝีอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งฝีที่เกิดจากการกระทำของบุคคล เช่น ฝีبوب ความเชื่อเรื่องฝีอื่นเป็นความเชื่อที่มีมาแต่เดิม ผสมผสานกับความเชื่อในพระพุทธรูปศาสนาจนแทบจะแยกกันไม่ออกว่าพิธีกรรมใดเกิดจากความเชื่อในพระพุทธรูปศาสนาหรือพิธีกรรมใดเกิดจากความเชื่อเรื่องฝี ดังเช่นพิธีกรรมเกี่ยวกับฝีบรรพบุรุษของชาวลาวเวียง ที่สะท้อนผ่าน “พิธีบุญข้าวประดับดิน” ซึ่งเป็นประเพณีที่จัดขึ้นต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีเพื่อแสดงความเคารพสักการะฝีบรรพบุรุษ โดยจะทำพิธีให้บรรพบุรุษประจำชุมชน เป็นสื่อสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าชาวลาวเวียงในพื้นที่นั้น ๆ สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน ชาวลาวเวียงเชื่อว่าฝีบรรพบุรุษจะเป็นฝีที่ให้ความคุ้มครองชาวบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ทั้งชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนและชาวบ้านที่เดินทางออกไปทำงานนอกชุมชน แต่ชาวบ้านในชุมชนก็ยังเชื่อถือเรื่องของโชคกลาง ดวงชะตา ปิซง จึงทำให้มีการทำสะเดาะเคราะห์ แก่กรรม และเสริมดวงชะตา มีอยู่และนิยมกันในชุมชน โดยจะมีการทำบุญควบคู่รวมด้วยซึ่งจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดและในเทศกาลงานบุญ ประเพณีต่าง ๆ

ศิลปะ / การแสดง ลิเกลาว หรือ หมอลำเรื่องต่อกลอน เป็นการรับเอาวัฒนธรรมจากภาคอีสานมาสู่ชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดศรีวัน เนื่องจากในอดีตนอกจากการตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเวียงแล้วยังมีการเข้ามาอาศัยของชาวอีสานที่หนีความแห้งแล้งออกมาหาพื้นที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์และเดินทางมาถึงพื้นที่ชุมชนในปัจจุบัน ปัจจุบันด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีความเจริญด้านความบันเทิงเจริญก้าวหน้ามากขึ้นการเล่นที่มีความสำคัญในการสร้างความสนุกสนานของคนในอดีต จึงถูกลดความสำคัญลงและหายไปจากชุมชนในที่สุดเหลือเพียงภาพความทรงจำและความสนุกที่เกิดขึ้นในสมัยที่ผู้เฒ่าผู้แก่ยุคปัจจุบันกำลังเป็นหนุ่มสาว จึงเป็นเพียงเรื่องเล่าที่เล่าในลูกหลานฟังว่าบ้านดอนคาเคยมีลิเกลาวหรือการแสดงหมอลำเรื่องต่อ

อัตลักษณ์ของชาวลาวเวียง หมายถึง สิ่งต่าง ๆ เช่น อาหาร การแต่งกาย ภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ พิธีกรรม ที่คนลาวเวียงรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงได้อธิบายและให้ความหมายเอง

วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรมปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ เป็นการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ความสามารถ ภูมิธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ได้ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อยู่รอดและเจริญสืบต่อได้และเป็นอยู่อย่างที่เป็นในบัดนี้^{๕๓}

วัฒนธรรมเป็นส่วนประกอบที่ซับซ้อนทั้งหมดของลักษณะอันชัดเจนของจิตวิญญาณ สติปัญญา และอารมณ์ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นสังคมหรือหมู่คณะ วัฒนธรรมมิได้ หมายถึง เพียงศิลปะและวรรณกรรมเท่านั้น แต่หมายถึงฐานนิยมต่าง ๆ ของชีวิต สิทธิพื้นฐานต่าง ๆ ของมนุษย์ ระบบค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ^{๕๔}

คนในสังคมส่วนรวมคิดเห็นอย่างไร มีความเชื่ออย่างไร ก็จะแสดงออกให้ปรากฏเห็นเป็นรูปภาษา ประเพณี กิจกรรมงาน การละเล่น การศาสนา เป็นต้น ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่ คนในสังคมส่วนรวมสร้างขึ้น เช่น สิ่งอันจำเป็นแก่วิถีชีวิตและการครองชีพ ได้แก่ ปัจจัยสี่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นและถ่ายทอดไว้ ให้แก่กันเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมาชั่วอายุคน^{๕๕}

วัฒนธรรมที่ได้ถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ส่วนหนึ่งได้รับการวิวัฒนาการจากธรรมชาติ และอีกส่วนหนึ่งได้มาจากสัมพันธไมตรีกับชนชาติอื่นโดยการค้าขาย การเยี่ยงเยียน การศึกษา การท่องเที่ยว การเผยแพร่ศาสนา ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตที่มีวัฒนธรรมแฝงอยู่ด้วย ทำให้วัฒนธรรมมีการผสมกลมกลืนและถ่ายทอดสืบมา^{๕๖}

สรุปได้ว่า การร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง ให้คนรุ่นหลังได้สืบสานต่อ โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จักเป็นสารสนเทศสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง และพื้นที่อื่น ๆ ได้อีกประการหนึ่งด้วย

^{๕๓} สามารถ จันทรสุริยและประทีป อินแสง, การศึกษากับศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๑), หน้า ๑๘.

^{๕๔} วีระ บำรุงรักษา, ระบบการบริหารจัดการวัฒนธรรมสำหรับสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักโรงพิมพ์การศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๑), หน้า ๕๖.

^{๕๕} ผจจจิตต์ อธิคมนันท์, สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๕-๗.

^{๕๖} คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๕.

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการนำเอาผลงานวิจัยของผู้อื่นที่พิจารณาแล้วว่าเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญ พร้อมทำการทบทวนว่ามีใครทำการวิจัยที่ใกล้เคียงที่ผู้วิจัยทำการวิจัยหรือไม่และได้ผลการวิจัยเป็นอย่างไร เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ทำเพื่อให้สามารถอธิบายงานวิจัยที่ทำได้อย่างเหมาะสมกับงานของผู้วิจัยดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ เป็นการทบทวนว่ามีใครทำการวิจัยที่ใกล้เคียงที่ผู้วิจัยทำการวิจัยหรือไม่และได้ผลการวิจัยเป็นอย่างไร เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ทำเพื่อให้สามารถอธิบายงานวิจัยที่ทำได้อย่างเหมาะสมกับงานของผู้วิจัย ดังนี้

กชนิภา อินทสุวรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการ บูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามหลักสัปปายะ ๗ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร มีปัจจัยที่สำคัญ คือ ด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยว สินค้า และบริการที่ได้มาตรฐาน สถานที่ท่องเที่ยวมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีถนนเพื่อการคมนาคมที่สะดวกสบาย และปลอดภัย ด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว มีการให้บริการและคำแนะนำที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ด้านการสร้างความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ^{๕๗}

ภูวดล บัวบางพลู ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ๑) อุทยานฯ ควรขึ้นราคาค่าเข้าชมอุทยานฯ ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว ๒) จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และนำเสนอขายในราคาเหมา (Package) ๓) ทำการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อจูงใจ และให้เป็นที่ยุติแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น ๔) ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เพื่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ๕) พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวประทับใจ และเกิดการกลับมาเที่ยวซ้ำ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ๑) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ ให้มากขึ้น ๒) สรรหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

^{๕๗} กชนิภา อินทสุวรรณ, “รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการ บูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร”, *ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานฯ ๓) ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อให้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป ๔) จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานฯ โดย คณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ๑) กำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่บริเวณเขาพระบาท ๒) จัดระเบียบการเข้าชม โดยเฉพาะช่วงเทศกาลท่องเที่ยว ๓) กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน และเข้มงวด เพื่อป้องกันการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔) จัดทำคู่มือท่องเที่ยวเชิงนิเวศ^{๕๘}

ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบน พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว บนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา ที่มีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือหลักอปริ หานีธรรม ๗ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่ถูกต้องตามหลักการและหลักธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านให้การดูแลเอาใจใส่แก่ผู้มาเยือน ประกอบด้วย สร้างความประทับใจและ ค่านิยม ให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องการจ้างหรือการบริการที่แพงเกินกว่าเหตุหรือถูก เอาเปรียบและมีนโยบายเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้กลับมาเที่ยวอีกครั้ง ทำให้เกิดการพัฒนาการ จัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๕๙}

รัตติยา พรหมกล่ำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและด้านการตลาด สามารถร่วมกับอธิบายความแปรปรวนของการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ ได้ร้อยละ ๖๒ แต่หากร่วมกันอธิบายความ แปรปรวนโดยผ่านการบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท ๔ จะอธิบายได้ร้อยละ ๘๘ นั้นแสดงว่า การ บริหารจัดการตามหลักอิทธิบาทเป็นส่วนสนับสนุนให้การจัดการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จได้เป็น อย่างมาก แต่ขณะเดียวกันพบว่าหากเป็นปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นมีอิทธิพลทางตรงต่อ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์สูงกว่าอิทธิพลทางอ้อมผ่านการ บริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท ๔ แสดงให้เห็นว่า ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวจะเน้นที่ กระบวนการจัดการท่องเที่ยวมากกว่าเน้นที่บุคคลในการขับเคลื่อนกระบวนการ ดังนั้นการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชน การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตลาดเป็นเครื่องมือในการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ แต่เครื่องมือเป็นเพียงแค่องค์ประกอบหนึ่ง เท่านั้น การที่จะทำให้กระบวนการจัดการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นจะต้อง

^{๕๘} กูวตล บัวบางพลู, “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌ กูญ จังหวัดจันทบุรี”, วารสารวิจัยรำไพพรรณี, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑), หน้า ๙๑.

^{๕๙} ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช, “รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษใน จังหวัดสงขลา”, ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๖๔).

มีการบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท ซึ่งจะเป็นตัวกำกับบุคคลผู้ขับเคลื่อนให้มีการพัฒนาทั้งภายนอก และภายในควบคู่ไปพร้อมกัน^{๖๐}

กรกช ตราชูและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีศักยภาพ ได้แก่ แม่น้ำมูล การทำเครื่องปั้นดินเผา ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชนและมีที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ส่วนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มี ๖ ด้าน ได้แก่ พัฒนาสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายกับทุกช่วงวัย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน เน้นการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากขึ้น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวโดยชุมชน และพัฒนาการตลาดการสื่อสารแบบบูรณาการไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายท่องเที่ยว^{๖๑}

รัศมี อ่อนปรีดา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม” พบว่า

๑) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการปัจจัยด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ

๒) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงครามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ประกอบด้วย ๕ ตัวแปร ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและนโยบายการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยทั้ง ๕ ปัจจัยสามารถอธิบายความผันแปรของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงครามได้ ร้อยละ ๗๐.๒๐ (Adjusted R Square = ๐.๗๐๒๐)

๓) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ประกอบ ด้วยการปฏิบัติที่สำคัญ ๘ ประการคือ (๑) ส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในลักษณะเครือข่ายเพื่อกำหนดนโยบายรวมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีลักษณะรวมศูนย์ (๒) บูรณาการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว (๓) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว (๔) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนร่วมกันเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว (๕) พัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการ

^{๖๐} รัตติยา พรหมกัลป์, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดนครสวรรค์”, **ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

^{๖๑} กรกช ตราชูและคณะ, “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”, **วารสารรัชต์ภาคย์**, (ฉบับพิเศษ ครบรอบ ๒๓ ปี ๒๕๕๙) : ๑๖๕.

บริการด้านการท่องเที่ยว (๖) สร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรม โดยมุ่งพัฒนาเอกลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นจุดเด่น (๗) ปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ (๘) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้คงอยู่ โดยปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ไม่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดการขยะมูลฝอยในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว^{๖๒}

พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ (สันยคติทัศน์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า ๑. กระบวนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ๑) ด้านการวางแผน ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน ปฏิบัติตามแผนในด้านการประสานงาน ด้านการสนับสนุน งบประมาณวัสดุหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ๓) ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบการดำเนินการตามแผนในด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๔) ด้านการปรับปรุงแก้ไขประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาท่องเที่ยว

๒. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ๑) ด้านการให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นประวัติศาสตร์โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของชุมชน ๒) ด้านการจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับวัด และชุมชนสร้างสรรค์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ๓) ด้านการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่ของสังคมและวัฒนธรรม ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้และจัดทำหลักสูตร ๔) ด้านการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีมีมาตรฐาน ๕) ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ชุมชนรักและหวงแหนวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ๖) ด้านการสร้างภาพพจน์แก่นักท่องเที่ยว ส่งเสริมให้เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ๗) ด้านการคำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่และความสะอาดของพื้นที่ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

๓. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ๑) ด้านอวาสาสัปปายะ การบริหารจัดการวัดโดยจัดบริเวณวัดให้มีความสะอาด แสงสว่างเหมาะสมกับการศึกษาปฏิบัติธรรม ๒) ด้านโคจรสัปปายะ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางให้มีความเหมาะสมสะดวก ๓) ด้านภัสสัปปายะ จัดบุคลากรเข้ามาประสานกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อช่วยดูแลและสนับสนุนต้อนรับนักท่องเที่ยว

^{๖๒} รัศมี อ่อนปรีดา, “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘).

๔) ด้านบุคคลสัปปายะ สนับสนุนบุคลากรพัฒนาวัดให้เพียงพอต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว ๕) ด้านโภชนาการสัปปายะ มีการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น ๖) ด้านอตุสัปปายะ พัฒนาวัดให้สัปปายะ มีอากาศที่มีความเหมาะสมตามฤดูกาล ๗) ด้านอิริยาปถสัปปายะ สนับสนุนการจัดกิจกรรมของวัดและสถานที่ปฏิบัติธรรมเชื่อมโยงกับกิจกรรมของชุมชน^{๖๓}

วันชัย มีศิริ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำ ในลุ่มน้ำแม่กลอง” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่ การท่องเที่ยวที่มีความสมดุล การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่องตามลำดับ และจากข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ๑) การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง ได้แก่ การให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวทำให้เกิดความต่อเนื่องทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว รักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในตลาดน้ำ เกิดความต่อเนื่องของวัฒนธรรม ประเพณี ๒) การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้แก่ การให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวทำให้เกิดคุณภาพของสิ่งแวดล้อมภายในตลาดน้ำดีขึ้น คุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนดีขึ้น มอบประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว ๓) การท่องเที่ยวที่มีความสมดุล ได้แก่ การให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวไม่ทำลายสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ อากาศ และเสียง ทำให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ เกิดการจ้างงานมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญตลาดน้ำมีขีดความสามารถที่เพียงพอในการนำเรือไฟฟ้าเข้ามาให้บริการ

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง พบว่า ๑) การจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำ ประกอบด้วย สังคมและวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ การเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยสามารถร่วมกันทำนายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ร้อยละ ๔๗.๕ และผลวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วย ๒) นวัตกรรมเรือไฟฟ้า ประกอบด้วย ความใหม่ของนวัตกรรม การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยสามารถร่วมกันทำนายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ร้อยละ ๖๐.๑ และ ๓) หลักสัปปุริสธรรม ประกอบด้วย อัมมัญญตา (ผู้รู้จักเหตุ) อัตตัญญตา (ผู้รู้จักตน) ปุคคัลญตา (ผู้รู้จักบุคคล) มัตตัญญตา (ผู้รู้จักประมาณ) กาลัญญตา (ผู้รู้จักกาลเวลา) อัตถัญญตา (ผู้รู้จักผล) ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยหลักสัปปุริสธรรม ๗ สามารถร่วมกันทำนายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ได้ร้อยละ ๗๓.๕ และผลวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ปริสัญญตา (ผู้รู้จักชุมชน) ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วย

๓. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการนำนวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง พบว่า ๑. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

^{๖๓} พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ (สันยคติทัศน์), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย”, **ดุษฎีนิพนธ์ สาขารัฐศาสตรบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ประกอบด้วย การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล โดยนำหลักธรรมสัปติธรรม ๗ เข้ามาบูรณาการกับการท่องเที่ยวของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้ ๑. ธัมมัญญตา ผู้รู้จักเหตุ โดยการให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวจะทำให้ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่ตลาดน้ำได้ ๒. อตถัญญตา ผู้รู้จักผล โดยการให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวสามารถช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งทางอากาศ เสียง และน้ำ ๓. อัตถัญญตา ผู้รู้จักตน โดยสามารถนำนวัตกรรมเรือไฟฟ้ามาใช้เพื่อส่งเสริมกิจการหรือธุรกิจได้เป็นอย่างดี ๔. มัตถัญญตา ผู้รู้จักประมาณ โดยการนำเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวเข้ามาใช้จะสามารถรับรองจำนวนนักท่องเที่ยวภายในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น ๕. กาลัญญตา ผู้รู้จักกาลเวลา โดยการนำนวัตกรรมเรือไฟฟ้าเข้ามาใช้ในพื้นที่ตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้น้ำมัน ๖. ปริสสัญญตา ผู้รู้จักชุมชน โดยนวัตกรรมเรือไฟฟ้าเหมาะสมต่อลักษณะทางกายภาพของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ๗. ปุคคลัญญตา ผู้รู้จักบุคคล โดยผู้ประกอบการยินดีให้การสนับสนุนการนำเรือไฟฟ้าเข้ามาใช้ในพื้นที่ตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง ประกอบกับการจัดการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองประสบความสำเร็จได้คือ ด้านการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ และยังต้องอาศัยการใช้นวัตกรรมเรือไฟฟ้าอีกคือ ด้านความใหม่ของนวัตกรรม ด้านประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ด้านการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์^{๖๔}

พันเอกหญิง พัชรศศิ เรืองมณีญาติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการประยุกต์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า โดยภาพรวมการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน มีความน่าสนใจและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว รองลงมาคือ การสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว โดยการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี มุ่งเน้นการสื่อสารคุณค่าของ EEC ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อันดับ ๓ คือการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยพัฒนาทักษะทางอาชีพให้แก่บุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการพัฒนาระบบขนส่งทั้งขนส่งสาธารณะระบบราง และเครื่องบินให้มีความเชื่อมโยงกัน

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า ๑) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม สิ่งดึงดูดใจ และที่พัก ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๐.๐๕ และสามารถร่วมกันทำนายการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้ร้อยละ ๒๖.๐ (Adjusted R²=๐.๒๖๐) ๒) หลักอปริหานิยธรรม ๗ ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ๕ ด้าน ประกอบด้วย หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ การไม่

^{๖๔} วันชัย มีศิริ, “นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำ ในลุ่มน้ำแม่กลอง”, ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

บัญญัติสิ่งที่ไม่ควรบัญญัติ ให้การดูแลเอาใจใส่แก่ผู้มาเยือน พร้อมเพรียงกันประชุม การความเคารพ และรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๐.๐๕ และสามารถร่วมกันทำนายนายการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้ร้อยละ ๕๒.๕ (Adj. R²=๐.๕๒๕)

๓. การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการประยุกต์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีดังนี้ การจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย ๑. ด้านการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการไปสู่ระดับสากลและมีมาตรฐาน ๒. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก มีระบบเครือข่ายไร้สายครอบคลุมทุกพื้นที่ ๓. การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ ๔. การสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเชื่อมั่น โดยมีการนำหลักการบริหารนิยามธรรม ๗ เข้ามาประยุกต์เพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย ๑. การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒. การพร้อมเพรียงกันประชุม ๓. การไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ควรบัญญัติ ๔. การให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ๕. การเคารพสิทธิมนุษยชน ๖. การให้ความเคารพสถานที่ ๗. การดูแลเอาใจใส่แก่ผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังมีการเสริมสร้างด้วยปัจจัยด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านกิจกรรม ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านที่พัก เพื่อพัฒนาสิ่งที่ เป็น Local เพื่อไปสู่ Global^{๒๕}

ทองดี ปาโส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ได้แก่ สร้างทัศนคติที่ดีมีการปฏิบัติงาน ใช้กฎเกณฑ์ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด และมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่ชัดเจน ๒) ด้านการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่เราต้องอยู่ร่วมด้วยในการผลิต ปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียต้องมีความชัดเจน ๓) ด้านการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส ได้แก่ ฝ่ายตรวจสอบภายในจะต้องมีความโปร่งใสมากกว่าฝ่ายจัดซื้อเปิดเผยข้อมูลอย่างระมัดระวัง ๔) ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ยอมรับผลจากการตัดสินใจการปฏิบัติงานตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อเป้าหมายของตนเอง ยอมรับข้อคิดเห็นเพื่อมาพัฒนาปรับปรุง

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่า ๑) การบริหารตามหลัก PDCA ส่งผลต่อการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย มี ๔ ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แสดงว่า การบริหารตามหลัก PDCA สามารถร่วมกันทำนายนายการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย ได้ร้อยละ ๗๘.๒ ตามลำดับ ๒) หลักธรรมาวาสธรรม ๔ ส่งผลต่อการบริหารงานที่ดีของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย มี ๓ ด้าน

^{๒๕} พันเอกหญิง พัทธ์ศศิ เรืองมณีญาติ, “การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการประยุกต์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา”, **ดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แสดงว่า แสดงว่า หลักธรรมาภิบาล ๔ สามารถร่วมกันทำนุบำรุง บริหารงานที่ดีของบริษัทสหประชาชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย ได้ร้อยละ ๖๓.๑ ตามลำดับ

๓. การบริหารงานที่ดีของบริษัทสหประชาชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย ทั้ง ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑. ด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ๒. ด้านการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย ๓. ด้านการเปิดเผยข้อมูลและ ความโปร่งใส ๔. ด้านความรับผิดชอบต่อ โดยในส่งเสริมการบริหารงานที่ดีของบริษัทสหประชาชาติญี่ปุ่นใน ประเทศไทย มีปัจจัยที่ส่งเสริม คือ การบริหารตามหลัก PDCA นอกจากนั้นยังบูรณาการหลักธรรมาภิบาล ๔ มีลักษณะดังนี้ ๑) ด้านสัจจะ ความจริงใจ ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีความจริงใจต่อผู้อื่นใน การปฏิบัติหน้าที่ ประเมินค่าปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา เปิดรับความคิดเห็นอย่างจริงจัง ๒) ด้านทมะ การฝึกฝน ได้แก่ มีความยับยั้งชั่งใจในการกระทำใด ๆ ที่อาจเป็นการละเมิดต่อจริยธรรม มีการฝึกฝนอบรมให้พนักงานมีศักยภาพสูงขึ้น ๓) ด้านซันติ ความอดทน ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุน ให้บุคลากรมีความเข้มแข็ง อดทนในความรับผิดชอบต่องาน ลดการทะเลาะเบาะแว้งในบริษัท ๔) ด้านจาคะ ความเสียสละ ได้แก่ เสียสละเวลาอาจจะมีการทำงานล่วงเวลา เสียสละสิ่งของ ค่าตอบแทน และเวลาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา^{๖๖}

สรุปได้ว่า การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงเป็นการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมดั้งเดิมของชุมชน เข้ากับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นกับการ รักษาเอกลักษณ์ของชุมชนไว้

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัยโดยสรุปที่มาของแต่ละตัวแปร ดังนี้

๑) หลักการบริหารจัดการ PDCA ได้แก่ (๑) ด้านการวางแผน (๒) ด้านการปฏิบัติตาม แผน (๓) ด้านการตรวจสอบ (๔) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ^{๖๗}

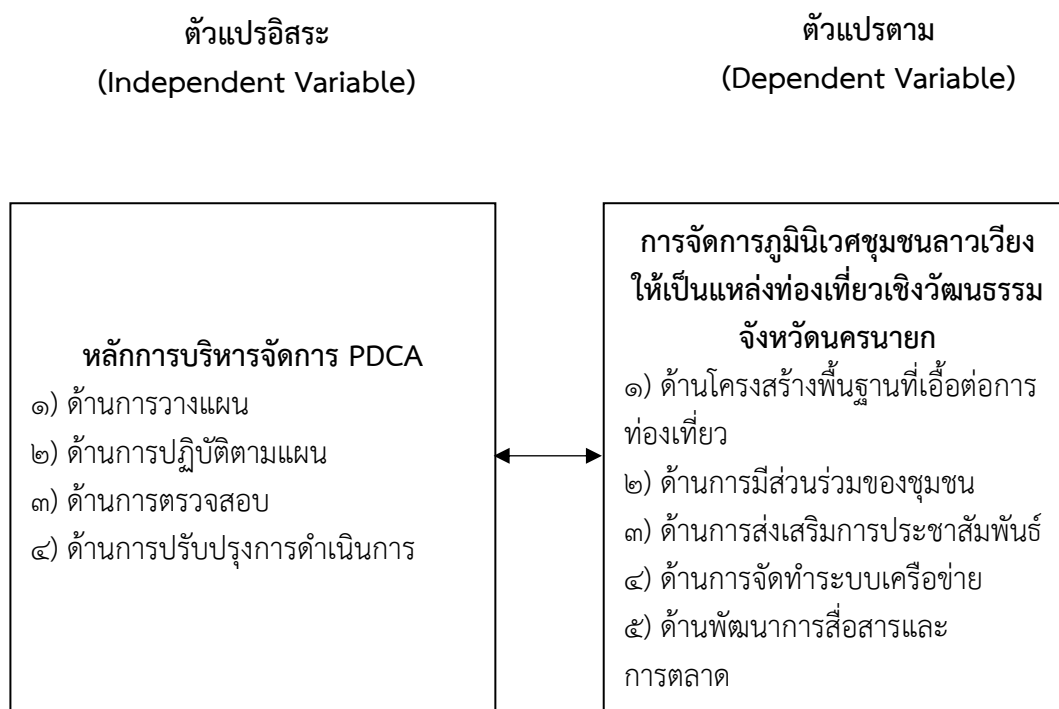
๒) การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ได้แก่ (๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว (๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (๓) ด้าน การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ (๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย (๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและ การตลาด^{๖๘}

^{๖๖} ทองดี ปาโส, “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการบริหารงานที่ดีของบริษัทสหประชาชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย”, *ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

^{๖๗} Edwards Deming, Deming, Edward W., *Out the Crisis*, (USA: The Massachusetts Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study, 1995), p. 185.

^{๖๘} กรมศิลปากร, *อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๓๔.

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” ดังแผนภาพที่ ๒.๑



แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๓.๑. รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ในพื้นที่ชุมชนลาวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน ๓๐,๗๑๑ คน^๑

^๑ เทศบาลเมืองนครนายก, ข้อมูลจำนวนประชากร พ.ศ. ๒๕๖๕, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.nayokcity.go.th/A02.htm> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].

๒. กลุ่มตัวอย่าง

๒.๑ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ในพื้นที่ชุมชนลาวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จำนวน ๓๐,๗๑๑ คน สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย โดยทำการสุ่ม โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่^๒ ดังนี้

สูตร	$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$	
โดย	N	= จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	= ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
	n	= จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรทั้งหมด ๓๐,๗๑๑ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้		
	$n = \frac{30,711}{1+30,711(0.05)^2}$	
	$n = \frac{30,711}{1+76.777}$	
	$n = \frac{30,711}{77.777}$	
	$n = 394.85$	
	$n = 395$	

ดังนั้น ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๕ คน

^๒ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, (พระนครศรีอยุธยา : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๕๑.

๓. วิจัยการสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดให้แต่ละระดับการศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละระดับการศึกษา รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ตำบล	จำนวน ประชากร (คน)	สัดส่วน	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง (คน)
๑	หินตั้ง	๕,๖๘๐	$\frac{๕,๖๘๐}{๓๐,๗๑๑}$	๗๓
๒	ศรีนาวา	๕,๓๕๘	$\frac{๕,๓๕๘}{๓๐,๗๑๑}$	๖๙
๓	สาริกา	๙,๙๓๙	$\frac{๙,๙๓๙}{๓๐,๗๑๑}$	๑๒๘
๔	เขาพระ	๙,๗๓๔	$\frac{๙,๗๓๔}{๓๐,๗๑๑}$	๑๒๕
รวม		๓๐,๗๑๑	รวมกลุ่มตัวอย่าง	๓๙๕

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ก. การสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการและเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๔. สร้างเครื่องมือวิจัย

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จำนวน ๕ ท่าน

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability)

๗. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัย

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

๙. รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

ข. ลักษณะการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA รวมทั้งหมด ๒๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก รวมทั้งหมด ๒๕ ข้อ

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ตอนที่ ๒ และตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert Scale)^๓ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

๑	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด
๒	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติน้อย
๓	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติปานกลาง
๔	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมาก
๕	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๑) การวิเคราะห์ความตรงเชิงพินิจ (Face validity) ซึ่งเป็นการตรวจสอบประเมินคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

๒) การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence)^๔ โดยผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและเนื้อหาวิจัยไม่น้อยกว่า ๕ รูปหรือคน ได้ผลการหาค่า IOC เท่ากับ ๐.๖-๑.๐๐ ทุกข้อ โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการหาค่า IOC จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑) ผศ.ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๒) ผศ.ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

^๓ Likert Rensis, "The Method of Constructing and Attitude Scale", **Reading in Attitude Theory and Measurement**, (Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son, 1967), pp. 90-95.

^๔ สุริย์ ศิริโกการภิรมย์, **การวิจัยทางการศึกษา**, (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒๙-๑๓๐.

๓) ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาตร อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๔) ผศ.ไพรัตน์ เอ็บคำโรง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๕) รศ. ดร.วินิจ ฝาเจริญ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

๓) การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงจากขั้นตอนการหาค่า IOC แล้วไปแจกให้กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรของงานวิจัย หรือพื้นที่ในการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)^๕ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๔๗ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยที่วิเคราะห์ผลได้จากการทดลองใช้ (Try out)

๕) สร้างเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อขอความเห็นและจัดพิมพ์ใช้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๒) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

๓) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือ เพื่อขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๕ ชุด และดำเนินการแจกด้วยตนเองและรับกลับคืนด้วยตนเอง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด ๓๙๕ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐% ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย

^๕ Cronbach, L.J., *Essentials of Psychological Testing*, 3rd, (New York: Harper & Row, 1974), pp. 55-100.

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มประชากรตัวอย่าง และพรรณนาความเป็นไปได้ของการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยสถิติดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. ระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แต่ละหัวข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยมีเกณฑ์พิจารณาให้ค่าเฉลี่ย^๖ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ - ๑.๕๐	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ	มากที่สุด

๓. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) (r) ^๗ โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

๑.๐๐	หมายถึง	มีความสัมพันธ์เต็มที่
๐.๗๖ - ๐.๙๙	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
๐.๕๖ - ๐.๗๕	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันมาก
๐.๒๖ - ๐.๕๕	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
๐.๐๑ - ๐.๒๕	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันน้อย
๐.๐๐	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

๔. ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยทำการรวบรวมจากแบบสอบถามแล้วจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๕. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียงหรือตาราง

^๖ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุฬนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙๒.

^๗ Pearson, K., "Notes on the history of correlation", *Biometrika*, (1920): 25 - 45.

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๒ รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ๒) กลุ่มพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง ๓) กลุ่มผู้นำชุมชน ๔) กลุ่มนักวิชาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์		
๑	พระมหาวิเศษ กนฺตรโม, ดร.	อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒	อ.ดร.นรา บรรลิตกุล	อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓	อ.ดร.ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช	อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กลุ่มพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง

๔	พระครูอุดมกิจจานุกูล	เจ้าอาวาสวัดศรีวันต์ จังหวัดนครนายก
๕	พระครูบรรพตภาวนาวิธาน, ดร.	เจ้าอาวาสวัดเขาพระ จังหวัดนครนายก
๖	พระครูวิสุทธิพยากร	เจ้าอาวาสวัดหุบเมย จังหวัดนครนายก

กลุ่มผู้นำชุมชน

๗	นายถวัลย์ จำใจ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๒ ตำบลเขาพระ อำเภอมะเข่ จังหวัดนครนายก
๘	นายธวัชชัย เจริญพร	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีนาวา หมู่ที่ ๑ อำเภอมะเข่ จังหวัดนครนายก
๙	นายสมชาย หุยดอย	อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลหินตั้ง อำเภอมะเข่ จังหวัดนครนายก

กลุ่มนักวิชาการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

๑๐	นางสุพัตรา สร้อยระย้า	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก
๑๑	นางจิตาภา สุทธากร	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลศรีนาวา อำเภอมะเข่ จังหวัดนครนายก
๑๒	นายอิทธิพัทธ์ อนุรักษโอสการ	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) โดยศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” ใน ๓ ประเด็น ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขออนุญาตจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒. ทำการนัดวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔. นำข้อมูลดิบที่ได้ มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

๒. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๓. วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

๔. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จคนในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอมีดังนี้

๔.๑ ระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๔.๓ แนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ ระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๔.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๕ คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๙๕)		
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๒๐๑	๕๐.๘๙
หญิง	๑๙๔	๔๙.๑๑
รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐
อายุ		
๑๘ - ๓๐ ปี	๗๘	๑๙.๗๕
๓๑ - ๔๐ ปี	๖๐	๑๕.๑๙
๔๑ - ๕๐ ปี	๕๗	๑๔.๔๓
๕๑ ปีขึ้นไป	๒๐๐	๕๐.๖๓
รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๑๙๐	๔๘.๑๐
มัธยมศึกษาตอนต้น	๖๑	๑๕.๔๔
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	๕๙	๑๔.๙๔
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	๘๕	๒๑.๕๒
รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐
อาชีพ		
รับจ้าง	๒๐๔	๕๑.๖๕
เกษตรกร	๖๕	๑๖.๔๖
ค้าขาย	๖๑	๑๕.๔๔
ข้าราชการ	๓๓	๘.๓๕
อื่น ๆ	๓๒	๘.๑๐
รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๓๙๕)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๒๓๕	๕๙.๔๙
๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๐๖	๒๖.๘๔
ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๕๔	๑๓.๖๗
รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม จำนวน และ ค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๕ คน สรุปได้ดังนี้

ด้าน เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘๙ ส่วนเพศหญิง จำนวน ๑๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๑ ตามลำดับ

ด้าน อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖๓ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๑๘ - ๓๐ ปี จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๕ อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑๙ และมีอายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๔๓ ตามลำดับ

ด้าน ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑๐ รองลงมา การศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๒ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙๔ ตามลำดับ

ด้าน อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน ๒๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖๕ รองลงมา อาชีพเกษตรกร จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๔๖ อาชีพค้าขาย จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔ อาชีพข้าราชการ จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๕ และอาชีพอื่น ๆ จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๐ ตามลำดับ

ด้าน รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๔๙ รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘๔ อาชีพค้าขาย จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔ จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘๔ และมีรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖๗ ตามลำดับ

๔.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับหลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการวางแผน (๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (๓) ด้านการตรวจสอบ (๔) ด้านการปรับปรุง การดำเนินการ ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean = $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม

(n=๓๙๕)

หลักการบริหารจัดการ PDCA	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ด้านการวางแผน	๔.๔๐	๐.๔๕	มาก
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน	๔.๒๘	๐.๕๐	มาก
๓) ด้านการตรวจสอบ	๔.๓๙	๐.๔๕	มาก
๔) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ	๔.๓๓	๐.๕๓	มาก
ภาพรวม	๔.๓๕	๐.๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๕$, S.D.=๐.๓๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X}=๔.๔๐$, S.D.=๐.๔๕) รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบ ($\bar{X}=๔.๓๙$, S.D.=๐.๔๕) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน ($\bar{X}=๔.๒๘$, S.D.=๐.๕๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของในแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการวางแผน

(n=๓๙๕)

หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการวางแผน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงานและจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างต่อเนื่อง	๔.๖๕	๐.๖๐	มากที่สุด
๒) ร่วมวางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดการงานด้านภูมินิเวศชุมชน	๔.๓๑	๐.๖๑	มาก
๓) มีส่วนร่วมในคณะกรรมการดำเนินการบริหารงานพัฒนาภูมินิเวศชุมชนเป็นไปตามระเบียบ	๔.๔๖	๐.๘๐	มาก
๔) เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	๔.๑๘	๐.๗๘	มาก
๕) มีบทบาทในการวางแผนพัฒนาบุคลากรของชุมชน	๔.๓๙	๐.๗๖	มาก
ภาพรวม	๔.๔๐	๐.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๔๐$, S.D.=๐.๖๔) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงานและจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=๔.๖๕$, S.D.=๐.๖๐) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในคณะกรรมการดำเนินการบริหารงานพัฒนาภูมินิเวศชุมชนเป็นไปตามระเบียบ ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๘๐) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=๔.๑๘$, S.D.=๐.๗๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปฏิบัติตามแผน

(n=๓๙๕)

หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปฏิบัติตามแผน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ปฏิบัติงานตามแผนแบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน	๔.๒๖	๐.๗๙	มาก
๒) ปฏิบัติงานตามแผนในการที่วางไว้	๔.๒๗	๐.๘๒	มาก
๓) ดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างเป็นระบบ	๔.๒๔	๐.๗๘	มาก
๔) ดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างต่อเนื่อง	๔.๓๔	๐.๗๘	มาก
๕) มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคขวางกั้นมิให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง	๔.๓๐	๐.๗๔	มาก
ภาพรวม	๔.๒๘	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปฏิบัติตามแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๘$, S.D.=๐.๕๐) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=๔.๓๔$, S.D.=๐.๗๘) รองลงมา คือ มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคขวางกั้นมิให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ($\bar{X}=๔.๓๐$, S.D.=๐.๗๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}=๔.๒๔$, S.D.=๐.๗๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการตรวจสอบ

(n=๓๙๕)

หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการตรวจสอบ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีบทบาทในการกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบผลการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาภูมินิเวศชุมชน	๔.๓๗	๐.๘๐	มาก
๒) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างต่อเนื่อง	๔.๕๒	๐.๖๙	มากที่สุด
๓) เข้าร่วมตรวจสอบการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนในกระบวนการต่าง ๆ มากขึ้น	๔.๓๕	๐.๗๔	มาก
๔) มีบทบาทในการจัดลำดับความสำคัญของโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ	๔.๓๙	๐.๗๔	มาก
๕) ร่วมตรวจสอบกำหนดทิศทางและแนวทาง ในการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนในอนาคตอย่างถูกต้อง	๔.๓๐	๐.๗๕	มาก
ภาพรวม	๔.๓๙	๐.๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๔.๓๙, S.D.=๐.๔๕) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ =๔.๕๒, S.D.=๐.๖๙) รองลงมา คือ มีบทบาทในการจัดลำดับความสำคัญของโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ ($\bar{X}$ =๔.๓๙, S.D.=๐.๗๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ร่วมตรวจสอบกำหนดทิศทางและแนวทาง ในการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนในอนาคตอย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ =๔.๓๐, S.D.=๐.๗๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ

(n=๓๙๕)

หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนทุกขั้นตอน	๔.๓๔	๐.๘๒	มาก
๒) ลงความเห็นชอบทุกครั้งของการปฏิบัติงานตามแผนทุกขั้นตอน	๔.๒๖	๐.๗๙	มาก
๓) ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสม	๔.๓๓	๐.๘๒	มาก
๔) มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการจัดทำ แผนพัฒนา แผนยุทธศาสตร์ จัดประชาพิจารณ์ ภูมินิเวศชุมชน	๔.๒๙	๐.๘๒	มาก
๕) มีส่วนร่วมปรับปรุงการดำเนินงานด้านการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบ	๔.๔๒	๐.๗๗	มาก
ภาพรวม	๔.๓๓	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อหลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๓$, S.D.=๐.๕๓) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมปรับปรุงการดำเนินงานด้านการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบ ($\bar{X}=๔.๔๒$, S.D.=๐.๗๗) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนทุกขั้นตอน ($\bar{X}=๔.๓๔$, S.D.=๐.๘๒) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ลงความเห็นชอบทุกครั้งของการปฏิบัติงานตามแผนทุกขั้นตอน ($\bar{X}=๔.๒๖$, S.D.=๐.๗๙) ตามลำดับ

๔.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวมและรายด้าน (๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว (๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ (๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย (๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean = $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม

(n=๓๙๕)

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	๔.๓๗	๐.๔๕	มาก
๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	๔.๓๕	๐.๔๔	มาก
๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์	๔.๓๒	๐.๕๐	มาก
๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย	๔.๓๗	๐.๔๗	มาก
๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด	๔.๓๔	๐.๕๑	มาก
ภาพรวม	๔.๓๕	๐.๓๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๔.๓๕, S.D.=๐.๓๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๔.๓๗, S.D.=๐.๔๗) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย ($\bar{X}$ =๔.๓๗, S.D.=๐.๔๗) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}$ =๔.๓๒, S.D.=๐.๕๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของในแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว

(n=๓๙๕)

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีถนนและเส้นทางเข้าถึงชุมชนที่สะดวก ปลอดภัย และรองรับนักท่องเที่ยว	๔.๕๔	๐.๖๕	มากที่สุด
๒) มีการจัดทำป้ายบอกทางหรือแผนที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสวยงาม	๔.๓๖	๐.๗๐	มาก
๓) มีร้านค้า ร้านอาหาร หรือคาเฟ่ที่นำเสนออาหารและ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น	๔.๔๒	๐.๗๗	มาก
๔) มีอาคารหรือพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่ออกแบบให้แสดง ถึงวัฒนธรรมลาวเวียง	๔.๒๕	๐.๘๐	มาก
๕) มีพื้นที่สำหรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดง ศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตหัตถกรรม ได้อย่างเหมาะสม	๔.๒๘	๐.๘๐	มาก
ภาพรวม	๔.๓๗	๐.๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๗$, S.D.=๐.๔๕) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีถนนและเส้นทางเข้าถึงชุมชนที่สะดวก ปลอดภัย และรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=๔.๕๔$, S.D.=๐.๖๕) รองลงมา คือ มีร้านค้า ร้านอาหาร หรือคาเฟ่ที่นำเสนออาหารและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ($\bar{X}=๔.๔๒$, S.D.=๐.๗๗) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีพื้นที่สำหรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตหัตถกรรม ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=๔.๒๘$, S.D.=๐.๘๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

(n=๓๙๕)

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายกด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว	๔.๒๙	๐.๗๓	มาก
๒) มีการฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจัดการที่พักโฮมสเตย์ และการปรุงอาหารพื้นถิ่น	๔.๒๙	๐.๘๐	มาก
๓) ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น เช่น ผ้าทอพื้นเมือง งานหัตถกรรม หรืออาหารพื้นบ้าน	๔.๓๒	๐.๘๑	มาก
๔) มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๔.๓๙	๐.๗๔	มาก
๕) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	๔.๔๗	๐.๗๐	มาก
ภาพรวม	๔.๓๕	๐.๔๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๕$, S.D.=๐.๔๔) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=๔.๔๗$, S.D.=๐.๗๐) รองลงมา คือ มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($\bar{X}=๔.๓๙$, S.D.=๐.๗๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจัดการที่พักโฮมสเตย์ และการปรุงอาหารพื้นถิ่น ($\bar{X}=๔.๒๙$, S.D.=๐.๘๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมิเนเวศ
ชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการ
ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์

(n=๓๙๕)

การจัดการภูมิเนเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมลาวเวียง	๔.๓๖	๐.๗๔	มาก
๒) มีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตงานหัตถกรรม และการจัดงานประเพณีท้องถิ่น	๔.๓๔	๐.๗๘	มาก
๓) มีการจัดทำเว็บไซต์หรือเพจเฟซบุ๊กของชุมชนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และสินค้าในชุมชน	๔.๓๐	๐.๗๙	มาก
๔) มีการร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และบริษัทนำเที่ยว เพื่อโปรโมทชุมชนในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๔.๓๐	๐.๗๘	มาก
๕) มีการสร้างวิดีโอโปรโมทหรือสารคดีสั้นที่เน้นเอกลักษณ์ของชุมชนลาวเวียง	๔.๓๑	๐.๗๖	มาก
ภาพรวม	๔.๓๒	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมิเนเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๒$, S.D.=๐.๕๐) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมลาวเวียง ($\bar{X}=๔.๓๖$, S.D.=๐.๗๔) รองลงมา คือ มีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตงานหัตถกรรม และการจัดงานประเพณีท้องถิ่น ($\bar{X}=๔.๓๔$, S.D.=๐.๗๘) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีการจัดทำเว็บไซต์หรือเพจเฟซบุ๊กของชุมชนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และสินค้าในชุมชน ($\bar{X}=๔.๓๐$, S.D.=๐.๗๙) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย

(n=๓๙๕)

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เชื่อมโยงกับชุมชนลาวเวียงหรือชุมชนที่มีลักษณะคล้ายกันในพื้นที่อื่น เพื่อเรียนรู้แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ	๔.๓๗	๐.๗๔	มาก
๒) การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพัฒนาชุมชน, หรือบริษัทนำเที่ยว เพื่อส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์	๔.๓๗	๐.๗๔	มาก
๓) มีการเชื่อมโยงกับสถานศึกษาเพื่อวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ รวมถึงการจัดโครงการบริการวิชาการและฝึกงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๔.๓๕	๐.๗๖	มาก
๔) มีการร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่ทำงานด้านวัฒนธรรมและการอนุรักษ์	๔.๓๕	๐.๗๙	มาก
๕) มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว	๔.๔๒	๐.๗๗	มาก
ภาพรวม	๔.๓๗	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๗$, S.D.=๐.๕๗) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=๔.๔๒$, S.D.=๐.๗๗) รองลงมา คือ การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพัฒนาชุมชน, หรือบริษัทนำเที่ยว เพื่อส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}=๔.๓๗$, S.D.=๐.๗๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการเชื่อมโยงกับสถานศึกษาเพื่อวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ รวมถึงการจัดโครงการบริการวิชาการและฝึกงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($\bar{X}=๔.๓๕$, S.D.=๐.๗๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด

(n=๓๙๕)

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน	๔.๓๙	๐.๗๐	มาก
๒) มีการทำแบรนด์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สินค้าพื้นเมือง อาหาร วัฒนธรรม และประเพณีที่ น่าสนใจ	๔.๓๘	๐.๗๗	มาก
๓) มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อจัด โปรแกรมทัวร์ที่ครอบคลุมมากขึ้น	๔.๒๖	๐.๘๔	มาก
๔) มีแอปพลิเคชันท่องเที่ยวสร้างแพลตฟอร์มที่ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลของชุมชนได้ง่ายขึ้น	๔.๓๖	๐.๗๖	มาก
๕) มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานการท่องเที่ยวและ นักท่องเที่ยว	๔.๓๓	๐.๘๐	มาก
ภาพรวม	๔.๓๔	๐.๕๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.70) รองลงมา คือ มีการทำแบรนด์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สินค้าพื้นเมือง อาหาร วัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจ ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อจัดโปรแกรมทัวร์ที่ครอบคลุมมากขึ้น ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.84) ตามลำดับ

๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายกตามรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวมกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานที่ ๒ หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการวางแผนกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานที่ ๓ หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปฏิบัติตามแผนกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานที่ ๔ หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการตรวจสอบกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานที่ ๕ หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปรับปรุงการดำเนินการกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

(n = ๓๙๕)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (p)					ภาพรวม
	ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์	ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย	ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด	
ด้านการวางแผน	๐.๕๘๑**	๐.๔๘๐**	๐.๔๔๗**	๐.๔๙๘**	๐.๔๐๐**	๐.๗๒๔**
ด้านการปฏิบัติตามแผน	๐.๕๔๑**	๐.๔๘๗**	๐.๔๘๑**	๐.๔๘๘**	๐.๔๑๖**	๐.๗๕๔**
ด้านการตรวจสอบ	๐.๕๙๗**	๐.๕๘๒**	๐.๕๑๓**	๐.๔๘๔**	๐.๕๔๕**	๐.๗๗๕**
ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ	๐.๔๒๙**	๐.๔๗๕**	๐.๕๑๒**	๐.๕๖๒**	๐.๔๖๗**	๐.๗๔๗**
ภาพรวม	๐.๖๕๗**	๐.๖๒๒**	๐.๖๐๔**	๐.๖๒๙**	๐.๕๖๔**	๐.๙๕๑**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ (๒ tailed)

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม พบว่า

๑) หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.๙๕๑^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๒) หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการวางแผน มีความสัมพันธ์กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.๗๒๔^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๓) หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปฏิบัติตามแผน มีความสัมพันธ์กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.๗๕๔^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๔) หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.๗๗๕^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๕) หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ มีความสัมพันธ์กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.๗๔๗^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ ๔.๑๔ สรุปผลสมมติฐานการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับ การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด นครนายก

ที่	สมมติฐานการวิจัย	ความสัมพันธ์		เชิง	ระดับ	ผลการทดสอบ	
		มี	ไม่มี			สมมติฐาน ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	หลักการบริหารจัดการ PDCA โดย ภาพรวมกับการจัดการภูมินิเวศ ชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัด นครนายก	✓	-	บวก	สูงมาก	✓	-
๒	หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการวางแผน กับการจัดการ ภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	✓	-	บวก	สูงมาก	✓	-
๓	หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปฏิบัติตามแผนกับการ จัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	✓	-	บวก	สูงมาก	✓	-
๔	หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการตรวจสอบกับการจัดการ ภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	✓	-	บวก	สูงมาก	✓	-
๕	หลักการบริหารจัดการ PDCA ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาว เวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	✓	-	บวก	สูงมาก	✓	-

๔.๓ แนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก จำนวน ๑๒ คนหรือคน ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญในด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า

๑) สร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมลาวเวียงได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง โดยการกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้กับเด็กและ เยาวชนให้ภูมิใจในรากเหง้า ความเป็นตัวตนของลาวเวียง พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรวัฒนธรรมลาวเวียงในรั้ว โรงเรียน และค้นหา รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้าน ด้วยการเชื่อมโยงของคน ๓ วัย ในการ สร้างความรักใคร่ผูกพันของคนในชุมชน^๑

๒) ชุมชนลาวเวียงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกเป็นชุมชนที่ยังอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีโดยการทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ศาสนสถานโดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้นำในการให้ความอนุเคราะห์ในรูปแบบต่างๆเพื่อเป็นการบูรณาการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน วัด โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นสืบต่อไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง^๒

๓) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวของวัฒนธรรมลาวเวียงในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้นำชุมชน โดยทำหน้าที่เสริมสร้างการรักษาสิ่งท้องถิ่น และประชากรให้รักษาและรักษาประเพณี ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์^๓

๔) ควรส่งเสริมวิถีชีวิตคนลาวเวียงที่มาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก ทุกชุมชนให้อนุรักษ์วัฒนธรรมของแต่ละชุมชนรักชาติพันธุ์ ความเชื่อของแต่ละคนในชุมชนอาหารถิ่น การแต่งกายประจำถิ่น การแสดงของแต่ละชุมชนรักษาประเพณีที่บรรพบุรุษสั่งสอนมาถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่ได้สานต่อ^๔

๕) การส่งเสริมการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก เพื่อให้เห็นคุณค่านั้น สามารถทำได้โดยการสร้างการเข้าถึงและการเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของพื้นที่นั้น โดยการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนสร้างโอกาสให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองอีกทั้งยัง

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘.

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘.

สร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับชุมชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างยั่งยืนและเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนให้แน่นแฟ้นขึ้นด้วยความเข้าใจและความเคารพต่อวัฒนธรรมของกันและกัน^๕

๖) ชุมชนลาวเวียงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกเป็นชุมชนที่ยังคงอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณี โดยทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ศาสนาสถานโดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้นำในการให้ความอนุเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการบูรณาการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นสืบต่อไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง ๆ^๖

๗) หลักการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง ควรปฏิบัติดังนี้ สนับสนุนส่งเสริมเมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้น เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้พระสงฆ์และประชาชนในพื้นที่รู้สึกว่าเป็นวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์สืบสานให้อยู่คู่กับชุมชนและทำให้มองเห็นคุณค่าว่ามีความจำเป็นกับวิถีชีวิตปัจจุบัน เช่น ทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน เป็นต้น^๗

๘) ส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มเห็นคุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่นอันเป็นมรดกของชาติไม่ให้สูญหายไป^๘

๙) ผู้นำชุมชนมีบทบาทเป็นผู้นำในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยิ่งเนื่องจากความศรัทธา ความเกรงกลัว และการเชื่อมั่นระหว่างชุมชนและชาวบ้านศรัทธาผู้นำชุมชน ควรดำรงถึงความตระหนักถึงการอนุรักษ์สืบสานความเป็นมาวิถีการโดยอาจจะกำหนดวันที่จะให้เยาวชนหรือผู้สูงอายุทุกเพศทุกวัยมาเรียนรู้เรื่องเล่าชุมชน^๙

๑๐) การส่งเสริมการเรียนรู้การประกอบพิธีกรรมผ่านระบบออนไลน์ด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วมีการส่งเสริมศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อการประกอบพิธีกรรม^{๑๐}

๑๑) ระบบป้ายบอกทาง ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ควรมีให้ชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์ มีแผนที่แนะนำเส้นทางและจุดน่าสนใจ รวมถึง ห้องน้ำสาธารณะ ที่สะอาดและเพียงพอตามจุดพักต่างๆ ก็จำเป็นมากครับ และที่อยากเน้นคือ ระบบจัดการขยะ ที่มีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวมามากขึ้น ปริมาณขยะก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย^{๑๑}

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๘.

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๑๒) การพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ก็สำคัญไม่แพ้กันครับ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนด้วย และต้องไม่ลืมเรื่อง ความปลอดภัย ด้วยการติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดสำคัญๆ^{๑๒}

สรุปได้ว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสืบสานความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านต่าง ๆ อย่างยั่งยืนในอนาคต ดังนั้น หน้าที่ของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมลาวเวียงเป็นสำคัญอย่างยิ่งในชุมชน

๒. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) เป็นผู้นำในการส่งเสริมการรวมกลุ่มของ ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้นำชุมชน ในการรณรงค์ เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง การอบรมให้ความรู้ การเสนอข่าวประชาสัมพันธ์ การฟื้นฟู การเผยแพร่ วัฒนธรรมลาวเวียง เพื่อให้คนรุ่นหลัง และชาวต่างชาติรู้จัก และเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมลาวเวียงต่อไป^{๑๓}

๒) ควรส่งเสริมให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการสืบสานรักษาต่อยอดวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยการสร้างเครือข่ายทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกับชุมชนการเปิดพื้นที่สถานศึกษาศาสนาให้เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน^{๑๔}

๓) ภายในชุมชนควรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เช่น กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี ทำบุญตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่ สวดมนต์ต่ออายุ กิจกรรมสู่ขวัญข้าวในเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ กิจกรรมบุญข้าวจี่ กิจกรรมบุญข้าวหลาม เป็นต้น ภายในชุมชนควรเสนอแนะสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ เพื่อการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด^{๑๕}

๔) อยากเห็นทุกชุมชนออกมามีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของคนลาวเวียงที่อยู่ในจังหวัดนครนายก ไม่ว่าการแต่งกายก็สามารถบอกถึงชาติพันธุ์ลาวเวียงอาหาร การแสดงวัฒนธรรม ทุกชุมชนออกมาแสดงพลังร่วมกัน^{๑๖}

๕) ในการมีส่วนร่วมของวัฒนธรรม ส่วนใหญ่อยากให้ณรงค์แต่งกายในชุดของลาวเวียง โดยพร้อมเพียงกัน ในกิจกรรมต่าง ๆ^{๑๗}

๖) ควรส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสืบสานรักษาและต่อยอด วัฒนธรรมในพื้นที่ โดยการสร้างเครือข่ายการทำกิจกรรม ทางวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน อาทิการเปิดพื้นที่ศาสนาสถานให้เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม ทางวัฒนธรรมร่วมกัน^{๑๘}

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๘.

๗) การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมลาวเวียงในปัจจุบันของประชาชน มีความแตกต่างกันในแต่ละวัดหรือหมู่บ้าน ในส่วนของพื้นที่เขตตำบลเขาพระ การมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับชาวบ้านขึ้นอยู่กับวันเวลาตรงกับวันหยุดหรือวันทำงานและประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรม ป้ายประชาสัมพันธ์ ผ่านการสื่อสารเครื่องขยายเสียง ผ่านโซเซียล^{๑๙}

๘) ขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม ภาครัฐให้ประชาชน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานของรัฐเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย นำไปสู่การประสานงาน การบริการความรู้ ตลอดจนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น^{๒๐}

๙) กระตุ้นให้ชุมชนได้แต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมสืบสานวัฒนธรรมลาวเวียงในแต่ละหมู่บ้านเพื่อกำหนดแผนงานกิจกรรมของหมู่บ้านตนเองให้มีการดำเนินงานสอดคล้องแผนใหญ่ ๆ ของชุมชน^{๒๑}

๑๐) ได้มีการประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมระหว่างประเทศซึ่งจัดที่สหรัฐอเมริกา จากข้อมูลการวิเคราะห์ SWOT ในด้านจุดแข็งกับโอกาสตั้งแต่พิธีกรรมเล็ก ๆ จนถึงพิธีกรรมใหญ่เป็นภาพรวมมือของคนชาติพันธุ์^{๒๒}

๑๑) ชุมชนเราต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำครับ ไม่ใช่แค่รอหน่วยงานรัฐอย่างเดียว เราต้องเปิดเวทีประชาคม ให้ทุกกลุ่มเข้ามาแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน หรือผู้สูงอายุ จะได้เกิดความรู้สึกร่วมว่า นี่คือของเรา ไม่ใช่แค่ทำเพื่อขายนักท่องเที่ยว แต่ต้องอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้เห็นด้วย^{๒๓}

๑๒) ถ้ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เราก็มีโอกาสขายของมากขึ้น แต่ไม่ใช่แค่ขายอย่างเดียว ต้องสาธิตให้ดูด้วย เช่น สอนทำเครื่องจักสาน หรือให้เขามีส่วนร่วม พอเขาทำเอง เขาจะเข้าใจวัฒนธรรมเรามากขึ้น คนในชุมชนก็ต้องพร้อมเปิดบ้าน รับแขก แบ่งปันความรู้^{๒๔}

สรุปได้ว่า จากการศึกษาในครั้งนี้ว่าชาติพันธุ์ลาวเวียงในประเทศไทยสามารถสร้างความร่วมมือกับชาติพันธุ์ในหลายจังหวัดของประเทศไทยได้ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมชาติพันธุ์จะเกิดประโยชน์ต่อการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาต่อไป

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๓. ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) ส่งเสริมโดยเริ่มจากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมลาวเวียงภายในชุมชน โดยการรวมกลุ่มจากทุกภาคส่วน ภายในชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแสดงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมลาวเวียง และการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมลาวเวียงภายนอกพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนโดยการไปศึกษาวัฒนธรรมต่าง ๆ ในต่าง พื้นที่ ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิต อาหาร การแต่งกาย หรือเอกลักษณ์ของต่าง ๆ ของคนกลุ่มลาวเวียงต่างพื้นที่ โดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน^{๒๕}

๒) สนับสนุนให้ชุมชนลาวเวียงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชนลาวเวียงในพื้นที่ใกล้เคียงภายในจังหวัดหรือต่างจังหวัดเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันสามารถส่งเสริมให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้สู่ชุมชนในโอกาสต่อไป^{๒๖}

๓) การอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงเป็นหนึ่งในบทบาทที่สำคัญของผู้นำชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยเฉพาะด้านการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ประชากรท้องถิ่นได้รับการเรียนรู้และรักษาสืบสร้างสรรคของลาวเวียงไว้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนท้องถิ่นและชุมชนอื่น ๆ อีกด้วย เพื่อสร้างสังคมที่มีความหลากหลายและเป็นกันเองอย่างยั่งยืนในอำเภอนี้ไปอีกด้วย^{๒๗}

๔) บทบาทที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง โดยเฉพาะในด้านการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนลาวเวียงได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ เช่น อาหาร การแต่งกาย วัฒนธรรม และการละเล่นของแต่ละชุมชน^{๒๘}

๕) ด้านการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม อยากให้มีกิจกรรมกับ วัฒนธรรมต่าง ๆ อาทิเช่น ศึกษาดูงานของวัฒนธรรมอื่น ๆ บ้างเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสศึกษาและรู้จักวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ลาวเวียงของจังหวัดนครนายกได้อย่างเต็มที่และเข้าใจอย่างลึกซึ้ง^{๒๙}

๖) สนับสนุนให้ชุมชนลาวเวียงได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณีระหว่างชุมชนลาวเวียงในพื้นที่ใกล้เคียงภายในจังหวัด หรือต่างจังหวัดเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันสามารถส่งเสริมให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวชุมชน เชิงวัฒนธรรมส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้ สู่ชุมชนในโอกาสต่อไป^{๓๐}

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๘.

๗) ในส่วนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ในพื้นที่เขตตำบลเขาพระนั้น ถือว่ายังไม่มีจัดงานกิจกรรมเกี่ยววัฒนธรรมลาวเวียงแบบเป็นทางการ การแลกเปลี่ยนทางศิลปวัฒนธรรมจึงไม่ชัดเจนเหมือนกับตำบลอื่น ๆ ที่มีวัดจัดงานร่วมกับทางราชการในระดับจังหวัด เชิงท่องเที่ยวชุมชน เช่น งานกวนพระยาสารท เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยมีการพูดคุยสื่อสารตอนมาทำบุญวันพระที่วัด ผ่านทางวิชาการหรือวิจัย การสื่อสารผ่านโซเชียลให้คนต่างวัฒนธรรมได้เรียนรู้ไปด้วยอีกทางหนึ่งไม่ว่าอยู่ในประเทศหรือต่างประเทศก็ทราบถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แม้จะไม่ได้พูดเป็นทางการและเข้าร่วม^{๓๑}

๘) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันยิ่งขึ้น ^{๓๒}

๙) ส่งเสริมให้ชาวชุมชนได้มีโอกาสฝึกฝนเรียนรู้สืบสานศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงฟ้อนรำ คหกรรม และส่งเสริมให้ไปแลกเปลี่ยนสถานที่อื่น ส่งเสริมการถ่ายทอดและสืบสานวัฒนธรรมลาวเวียง โดยการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ ครอบครัว ผู้ใหญ่หรือ บุคคลอื่น ซึ่งเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงและเป็นสิ่งที่ควรนำมาปฏิบัติ ถ่ายทอด ออกมาเป็นรูปแบบ กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ^{๓๓}

๑๐) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของสังคมที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ในด้านวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต^{๓๔}

๑๑) เราต้องสื่อสารให้คนรู้ว่าชุมชนเรามีอะไรดี มีจุดเด่นยังไง เช่น วิถีชีวิตลาวเวียง ผ้าทอชนมพื้นบ้าน หรือประเพณีสำคัญ การจัดทำป้ายข้อมูล สื่อโปสเตอร์ในสถานที่ราชการ รวมถึงการเชิญสื่อท้องถิ่นมาทำข่าว ก็ช่วยได้มากครับ ยิ่งตอนมีงานประจำปีหรือกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว^{๓๕}

๑๒) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนลาวเวียงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ต้องอาศัยกลยุทธ์แบบ ผสมผสานระหว่างสื่อดั้งเดิมกับสื่อสมัยใหม่ โดยมีการมีส่วนร่วมของทุกช่วงวัย ทั้งในระดับชุมชน เยาวชน โรงเรียน และภาคธุรกิจในพื้นที่ รวมถึงการใช้ การเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนให้เข้าถึงหัวใจของผู้คน^{๓๖}

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมขึ้น ตามวัฒนธรรมลาวเวียงในเทศกาลหรือโอกาสวันสำคัญทางศาสนาหรือทางราชการ ชาวบ้านสามารถนำผลผลิต ผลิตภัณฑ์ไปขายในงานได้ เมื่อทำได้เช่นนี้ จะทำให้ชาวบ้านมองเห็นคุณค่าของกิจกรรมวัฒนธรรมนั้นๆ ที่จัดขึ้น ก็จะเกิดความร่วมมือร่วมแรงโดยปริยาย

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๔. ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) การสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ ว่าวัฒนธรรมลาวเวียงเป็นสมบัติของทุกคน ที่ส่งต่อมารุ่นต่อรุ่น ดังนั้น ทุกคนในพื้นที่ตำบลจึงมีหน้าที่ในการเสริมสร้าง พัฒนา ดูแลรักษา และอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง เพื่อให้วัฒนธรรมลาวเวียงสืบทอดต่อไปอย่างมีคุณภาพ ทุกคนในชุมชนจึงควรร่วมมือกันในการสืบทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างเหมาะสม^{๓๗}

๒) ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำให้คนในชุมชนสร้างทัศนคติเชิงบวกเพื่อคนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีก็จะมีความเชื่อมั่นในตนเองและสังคมสามารถทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้เกิดความรักและความห่วงใยงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นตนเอง^{๓๘}

๓) การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายกด้านการจัดทำระบบเครือข่าย ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวอย่างและแนะนำวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของการรักษาและสืบสานประเพณีท้องถิ่น ประชากรในพื้นที่จะได้รับแรงบันดาลใจในการรักษาวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมของตนเองอย่างยั่งยืนและมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองได้เป็นที่น่าภาคภูมิใจของตนเองและชุมชนในที่สุด^{๓๙}

๔) การสร้างทัศนคติเชิงบวกในเด็กรุ่นใหม่เป็นสิ่งสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงในบทบาทของผู้นำชุมชน นอกจากการส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมแล้ว ยังเน้นให้เด็กรุ่นใหม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับประเพณีและพื้นที่บ้านเกิดอย่างถ้อยทอดอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้เด็กรุ่นใหม่เข้าใจและยอมรับความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนได้อย่างถูกต้องและคุ้มค่า การสร้างทัศนคติในเด็กรุ่นใหม่จึงเป็นหนึ่งนวิธีที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงให้สืบทอดต่อไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืนและมีคุณค่าอันสูงส่ง^{๔๐}

๕) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย เรื่องนี้บอกได้ว่าทัศนคติของแต่ละคน ไม่ตรงกัน ถ้าจะให้สร้างทัศนคติ ต้องเริ่มแต่ละบุคคล ๆ นั้น เพื่อนำเสนอและแบ่งปันวัฒนธรรมลาวเวียงให้กับคนรุ่นใหม่อย่างที่สุด อย่างท้าทาย และอย่างมีคุณค่า เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและความหลากหลายของวัฒนธรรมนี้อย่างชัดเจนและยั่งยืน ด้วยความร่วมมือและความรับผิดชอบของทุกคน วัฒนธรรมลาวเวียงจะสามารถอยู่รอดและเจริญเติบโตไปในโลกปัจจุบันได้อย่างยั่งยืนและยังหายไ้^{๔๑}

๖) พรมีบทบาทในการเป็นผู้นำให้คนในชุมชน สร้างทัศนคติเชิงบวก เมื่อคนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีก็จะมีความเชื่อมั่นในตนเองและสังคมสามารถทำกิจกรรมและห่วงใยงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง^{๔๒}

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๘.

๗) การสร้างทัศนคติในการส่งเสริมของผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง อาจจะทำผ่านกระบวนการดังนี้ ผ่านกระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เช่น พระสงฆ์จะเป็นครู พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่แล้ว คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ควรส่งเสริมให้มีการเขียนหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับทางครุภูมิปัญญาชาวบ้านได้ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีแบบแผนและชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ ได้เหมาะสมกับยุคสมัย ผ่านกระบวนการแสดงธรรม^{๔๓}

๘) สร้างทัศนคติความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมว่าเป็นทรัพย์สินสมบัติของทุกคน ดังนั้น ทุกคนจึงมีหน้าในการดูแลรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบต่อไป พระสงฆ์ควรเชิญประชาชนหรือชาวบ้านในชุมชนเข้ามาพูดคุยหาแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมเรื่องนั้น ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้วัฒนธรรมลาวเวียงได้มีการพัฒนาแบบร่วมสมัยเก่าและใหม่ ซึ่งจะไม่ทำให้น่าเบื่อและมีประโยชน์กับเขาจริง ๆ^{๔๔}

๙) กระตุ้นแรงจูงใจให้ทัศนคติที่ชาวชุมชนมีความคิดเห็นร่วมกันเพื่อสืบสานประเพณีวิถีลาวเวียงในจังหวัดต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น เทศนา พระสงฆ์ได้รับนิมนต์ให้เทศน์ที่วัดหรือสถานที่ราชการหรือชุมชน/หมู่บ้าน ควรจะมีการแทรกความรู้ที่มีความสำคัญกับวิถีชีวิตและจำเป็นต้องอนุรักษ์พัฒนาไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้สืบสานต่อไปและทำให้รู้สึกว่ามีค่าจริง ๆ ผ่านกระบวนการพูดคุยแบบมีส่วนร่วม เมื่อมีกิจกรรมใด ๆ^{๔๕}

๑๐) ความคิดทางด้านทัศนคติเช่น การเปลี่ยนแปลงวันเวลา การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้แปรสภาพที่เคยมีอยู่เป็นสภาพใหม่โดยมีองค์ประกอบของเวลาเป็นเครื่องกำหนดในการที่เราจะเข้าใจเรื่องของการเปลี่ยนแปลงให้มากยิ่งขึ้นจะต้องเข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงให้รู้ถึงธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง^{๔๖}

๑๑) การทำเครือข่ายต้องเริ่มจากภายในก่อนครับ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน ต้องรวมตัวกันก่อน แล้วค่อยขยายไปยังหน่วยงานภายนอก เช่น อบต. โรงเรียน มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน ต้องมีคนกลาง เช่นคณะกรรมการชุมชน หรือศูนย์วัฒนธรรมหมู่บ้าน เป็นแกนกลางประสานงาน จะได้ไม่ซ้ำซ้อนและต่อเนื่อง^{๔๗}

๑๒) สามารถตั้งคณะกรรมการร่วมโรงเรียน-ชุมชน เพื่อวางแผนทำกิจกรรม เช่น โครงการศึกษาเรียนรู้ท้องถิ่น โครงการค่ายวัฒนธรรม หรือวิชาเลือกท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องท้องถิ่น ซึ่งเด็กเรียนรู้ไปด้วยและครูสามารถเชิญชุมชนมาเป็นวิทยากร แลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับภาควิชาการ เป็นเครือข่ายที่เกื้อหนุนกัน^{๔๘}

สรุปได้ว่า คณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง ควรขอความร่วมมือกับหน่วยงานราชการมากกว่าที่เป็นอยู่ เพิ่มระดับการปฏิบัติให้เข้มข้นขึ้น เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างชาวบ้านกับราชการในการ

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

สนับสนุนกิจกรรมชาวบ้านมากยิ่งขึ้น หรือหางบประมาณมาอุดหนุนเมื่อมีกิจกรรมที่ชาวบ้านหรือวัดจัดขึ้น ถ้าทำได้จะทำให้การส่งเสริมให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมลาวเวียงได้อย่างสมดุลกับยุคใหม่ที่ควรดำเนินต่อไป

๕. ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางวัฒนธรรมลาวเวียงในพื้นที่ตำบลศรีนาวา และตำบลหินตั้ง เพื่อเป็น ศูนย์กลาง เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลงาน กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้าใจ สามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิตของแต่ละพื้นที่ โดยต้องส่งเสริม สนับสนุนบทบาทของสื่อมวลชนในด้านการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมลาวเวียงให้มากยิ่งขึ้น^{๔๙}

๒) มีการบริหารจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบโดยการจัดการทรัพยากรในเครือข่ายให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดนำผลที่เกิดจากการร่วมกันทำงานในเครือข่ายมาวิเคราะห์ข้อมูลหาผลสรุปถึงผลดีและผลเสียเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขให้เกิดการสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมในการทำงานทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการอนุรักษ์สืบสานงานด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป^{๕๐}

๓) การสร้างระบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง ผู้นำชุมชนควรมีความกระตือรือร้นและมีความสามารถในการสื่อสาร โดยเฉพาะในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสารที่สำคัญกับชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาเครือข่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงระหว่างชุมชนในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้เติบโตและพัฒนาไปอย่างยั่งยืน^{๕๑}

๔) สร้างเครือข่ายคนรุ่นเก่าถ่ายทอดคนรุ่นใหม่พร้อมลงหาเครือข่ายต่างๆจังหวัดต่างอำเภอ ต่างตำบล ต่างหมู่บ้าน จัดเป็นนักปราชญ์ผู้ถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่เพื่อสร้างนักปราชญ์ผู้ถ่ายทอดรุ่นที่ ๑ รุ่นที่ ๒ รุ่นที่ ๓ ขยายเครือข่ายนักปราชญ์ตามโรงเรียน ตามหน่วยงานราชการ สำนักงานวัฒนธรรมเพื่อสานต่อ^{๕๒}

๕) ด้านจัดทำระบบเครือข่าย อย่างให้ตีความเน้นในระบบของ IT อาจเพิ่มทางโลกโซเชียลให้มากยิ่งขึ้น เช่น ทางไลน์ ทางเพจ ให้ชาวบ้านได้ติดตาม ง่ายขึ้น และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว^{๕๓}

๖) มีการบริหารจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบในการจัดการทรัพยากรในเครือข่ายให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นำผลที่เกิดจากการร่วมกันทำงานของเครือข่ายมาวิเคราะห์ข้อมูลหาผลสรุปถึงผลดี และผลเสียเพื่อนำมาปรับปรุงและให้เกิดการสร้างเครือข่ายในการมี

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘.

ส่วนร่วมในการทำงานทางวัฒนธรรม เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชน เกิดความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ สืบสานงานด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนต่อไป^{๕๔}

๗) การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมลาวเวียงในเขตพื้นที่ตำบลเขาพระนั้น ส่วนใหญ่เป็นที่ ทราบกันดีแล้วว่าประชาชนดั้งเดิมมีพื้นเพลาวเวียงอพยพมาอาศัยช่วงรัชการที่ ๑ แต่ส่วนใหญ่ใน ปัจจุบันมีคนต่างพื้นที่เข้ามาอาศัยหลากหลาย^{๕๕}

๘) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เวลามี กิจกรรมก็ต่างจัดกิจกรรมขึ้น ไม่ได้มารวมกันจัด จึงถือว่าระบบเครือข่ายที่เป็นทางการยังไม่ชัดเจน แต่ ในระเบียบแบบแผนมีความชัดเจนอยู่^{๕๖}

๙) สร้างระบบเครือข่ายในหมู่บ้านแบ่งเป็นด้านอาหาร ด้านการแสดง ด้านคหกรรม ด้าน พิธีกรรม ด้านเกษตรกร ด้านวัฒนธรรมและทุก ๆ ด้านทำแผนงานที่จะสืบสานในด้านของตนเอง ต่อไป^{๕๗}

๑๐) การทำ MOU เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดเป็นระบบเครือข่ายในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมลาวเวียงให้เกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนลาวเวียงไปจนตาย^{๕๘}

๑๑) การจัดระเบียบเครือข่ายที่เป็นทางการนั้น คงยังไม่ไปถึงจุดนั้น แต่ในส่วนของสถาบัน ทางศาสนาก็ยังมีพอเห็นได้เห็นบ้าง เช่น มีงานเทศวันออกพรรษา ในแต่ละวัดที่อยู่ในพื้นที่ปกครอง ก็ จะนิมนต์พระในแต่ละวัดไปแสดงพระธรรมเทศนากันทุกปี^{๕๙}

๑๒) ถือว่าเป็นระบบเครือข่ายก็ไม่ถูกต้องนัก เพราะว่าเป็นแบบแผนประเพณีได้ยึดถือ ปฏิบัติมายาวนานแล้ว ให้พระสงฆ์ที่เป็นลูกหลานในพื้นที่ได้โปรดญาติโยมและสร้างความสนใจในฟัง ธรรมอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ พื้นที่ตำบลเขาพระ^{๖๐}

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมลาวเวียง เป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของจังหวัดนครนายก อีกวัฒนธรรมหนึ่ง แม้ว่าคนลาวเวียงจะอพยพมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว แต่ก็ประชาชนคนไทย ที่ช่วยกันพัฒนาประเทศไทยให้เจริญมาตามลำดับ ดังนั้น วัฒนธรรมลาวเวียงกับสถาบันทางศาสนา โดยพระสงฆ์ จึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการยึดเป็นแบบแผนพฤติกรรมระหว่างคนยุคเก่ากับยุคใหม่ได้ อย่างสมดุลกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสามัคคีและมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีประเทศชาติ

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๘.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

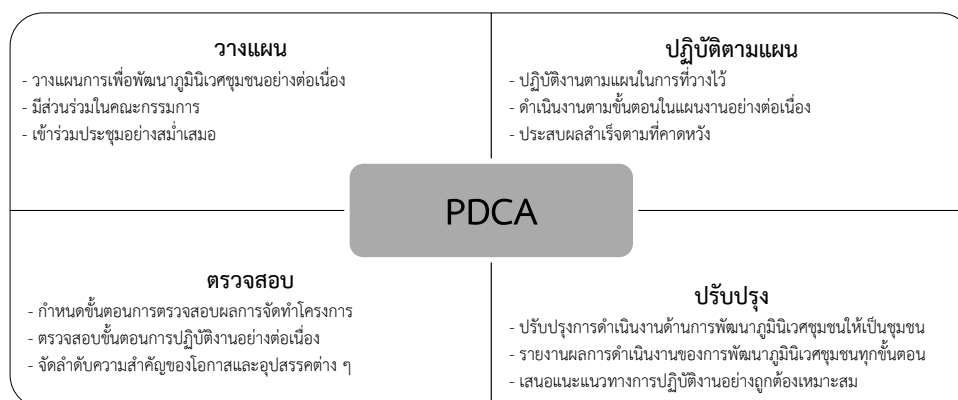
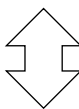
^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

รายงานการวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ตามแผนภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก				
โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว - มีถนนและเส้นทางเข้าถึงชุมชนที่สะดวก ปลอดภัย และรองรับนักท่องเที่ยว - มีร้านค้า ร้านอาหาร หรือคาเฟ่ ที่นำเสนออาหารและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น - มีการจัดทำป้ายบอกทางหรือแผนที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจนและสวยงาม - ติดตั้งกล้องวงจรปิดในพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างความอุ่นใจให้กับนักท่องเที่ยว - สร้างศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	การมีส่วนร่วมของชุมชน - มีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรม - มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์การ พัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม - ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น เช่น ผ้าทอพื้นเมือง งานหัตถกรรม หรืออาหารพื้นบ้าน - สนับสนุนให้ชุมชนนำภูมิปัญญาดั้งเดิมมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ - ให้ความรู้ และมีกิจกรรมคนในชุมชนให้เป็นมิตรยุคใหม่	ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ - มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมลาวเวียง - มีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตงานหัตถกรรม และการจัดงานประเพณีท้องถิ่น - มีการสร้างวิดีโอโปรโมทหรือสารคดีสั้นที่เน้นเอกลักษณ์ของชุมชน - สร้างสื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น วิดีโอ สั้น ภาพถ่ายสวยๆ หรือบทความที่เล่าเรื่องราวของชุมชน - เชิญสื่อต่างๆ หรืออินฟลูเอนเซอร์ด้านการท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมชุมชน เพื่อช่วยเผยแพร่เรื่องราวให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง	จัดทำระบบเครือข่าย - มีการใช้สื่อออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว - การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ - มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เชื่อมโยงกับชุมชน เพื่อเรียนรู้แนวทางการพัฒนา - สร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงชุมชนลาวเวียงเข้ากับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงในจังหวัด - สร้างระบบข้อมูลสมาชิกในชุมชนและผู้ประกอบการ เพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่น	พัฒนาการสื่อสารและการตลาด - มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน - มีการทำแบรนด์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว และประเพณีที่น่าสนใจ - มีแอปพลิเคชันท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงข้อมูลของชุมชนได้ง่ายขึ้น - จัดทำเนื้อหาที่น่าสนใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงคุณค่าและเสน่ห์ของวิถีชีวิตลาวเวียง - รวบรวมคำชื่นชมและรีวิวดีๆ จากนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับชุมชน



แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ที่มา : ดร.สุริยะ มาตธรรม ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” สามารถอธิบายได้ว่า

การบูรณาการ PDCA ช่วยให้การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงมีโครงสร้างชัดเจน สามารถปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่องได้ ทำให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและยั่งยืนในจังหวัดนครนายก ได้ดังนี้

๑. Plan (วางแผน) ได้แก่ การวางแผนคือขั้นตอนสำคัญในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาศักยภาพชุมชน วิเคราะห์ภูมินิเวศ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชาวลาวเวียงที่โดดเด่น เช่น การทอผ้า การแสดงพื้นบ้าน หรืออาหารท้องถิ่น สำรวจทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สามารถนำเสนอเป็นจุดขายการท่องเที่ยว ระบุเป้าหมายการพัฒนา กำหนดวิสัยทัศน์ เช่น พัฒนาชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ระบุเป้าหมาย เช่น เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับชุมชน หรืออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วางกลยุทธ์และแผนงาน ออกแบบกิจกรรม เช่น การจัดเทศกาลวัฒนธรรม การทำเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการทอผ้าหรืองานหัตถกรรม วางแผนการตลาด เช่น สร้างเว็บไซต์หรือสื่อโซเชียลมีเดียประชาสัมพันธ์

๒. Do (ลงมือทำ) ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ โดยมีการแบ่งงานและสร้างความร่วมมือในชุมชน พัฒนาสถานที่ ปรับปรุงพื้นที่ในชุมชนให้สะอาดและเหมาะสมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว สร้างศูนย์เรียนรู้หรือโซนแสดงวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์ชุมชนหรือโฮมสเตย์ พัฒนาบุคลากร ฝึกอบรมผู้นำชุมชนและชาวบ้านในเรื่องการต้อนรับนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว จัดกิจกรรมท่องเที่ยว จัดโปรแกรมนำเที่ยว เช่น การชมการแสดงพื้นบ้าน การสาธิตการทำอาหาร หรือการสอนงานฝีมือ

๓. Check (ตรวจสอบ) ได้แก่ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว เปิดรับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะผ่านสื่อออนไลน์ ประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ตรวจสอบว่ามีการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวหรือรายได้ในชุมชนหรือไม่ ประเมินผลด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในกิจกรรมท้องถิ่น

๔. Act (ปรับปรุง) ได้แก่ การนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น แก้ไขปัญหาและอุปสรรค หากพบข้อบกพร่อง เช่น การสื่อสารไม่เพียงพอ หรือจุดท่องเที่ยวขาดการดูแล ควรมีแผนปรับปรุงทันที ส่งเสริมกิจกรรมใหม่ เพิ่มกิจกรรมหรือบริการใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การจัดตลาดวัฒนธรรมรายเดือน ต่อยอดความยั่งยืน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้ในระยะยาว

การจัดการตามแนวทางข้างต้นจะช่วยเสริมศักยภาพของชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและยั่งยืนต่อไปในอนาคต ได้ดังนี้

๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ พัฒนาเส้นทางคมนาคม: ปรับปรุงถนนหนทางให้สะดวกต่อการเดินทางและเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนนภายในหมู่บ้านและทางเข้า

ชุมชน จัดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว จุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสะอาด และพื้นที่จอดรถ พัฒนาแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม จัดการพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมต่อการพักผ่อน เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือการปลูกต้นไม้เพื่อสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่น สนับสนุนที่พักแบบโฮมสเตย์ ส่งเสริมการพัฒนาที่พักในรูปแบบที่เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ส่งเสริมบทบาทของคนในชุมชน ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การจัดงานเทศกาล วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือการสาธิตงานฝีมือ สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตงานฝีมือ การจัดตั้งกลุ่มต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือกลุ่มไกด์ท้องถิ่น อบรมความรู้ จัดอบรมชาวบ้านเกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว มาตรฐานความสะอาด และการสื่อสารภาษาอังกฤษพื้นฐาน

๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ พัฒนาเนื้อหาประชาสัมพันธ์: จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่ดึงดูด เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ หรือวิดีโอ ใช้สื่อออนไลน์: สร้างเพจเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนลาวเวียง จัดกิจกรรมเชิงประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดนิทรรศการในพื้นที่เมืองใหญ่เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยว

๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย ได้แก่ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือสถานศึกษา เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่เชื่อมชุมชนลาวเวียงกับพื้นที่ใกล้เคียง สร้างพันธมิตรในภาคธุรกิจ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร หรือบริษัททัวร์

๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด ได้แก่ พัฒนาสื่อภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ใช้แนวทางการตลาดแบบเชิงรุก เช่น การโปรโมตผ่านผู้มีอิทธิพลออนไลน์ (influencers) หรือการทำโปรโมชันท่องเที่ยว ส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น เช่น การจัดจำหน่ายสินค้า OTOP หรือบริการเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ สร้างกิจกรรมพิเศษ เช่น การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จคนในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอมีดังนี้ ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘๙ มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖๓ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑๐ มีอาชีพรับจ้าง จำนวน ๒๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖๕ และมีรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๔๙ รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๔๖ อาชีพค้าขาย จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔ จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘๔ และมีรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖๗ ตามลำดับ

๒) ระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

๒.๑ หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๕$, $S.D.=๐.๓๙$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X}=๔.๔๐$, $S.D.=๐.๔๕$) รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบ ($\bar{X}=๔.๓๙$, $S.D.=๐.๔๕$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติตามแผน ($\bar{X}=๔.๒๘$, $S.D.=๐.๕๐$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของในแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

๑) ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๔.๔๐$, $S.D.=๐.๖๔$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีบทบาทวางแผนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=๔.๖๕$, $S.D.=๐.๖๐$) รองลงมา คือ มีบทบาทในการวางแผนการจัดประชาสัมพันธ์ และสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนลาวเวียง ($\bar{X}=๔.๔๖$, $S.D.=๐.๘๐$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ กำหนดเป้าหมายการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมลาวเวียงอย่างชัดเจน ($\bar{X}=๔.๑๘$, $S.D.=๐.๗๘$) ตามลำดับ

๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๘$, $S.D.=๐.๕๐$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีบทบาทในการดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=๔.๓๔$, $S.D.=๐.๗๘$) รองลงมา คือ มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคขวางกั้นมิให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ($\bar{X}=๔.๓๐$, $S.D.=๐.๗๔$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีบทบาทในการดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}=๔.๒๔$, $S.D.=๐.๗๘$) ตามลำดับ

๓) ด้านการตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๙$, $S.D.=๐.๔๕$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีบทบาทในการตรวจสอบเป็นขั้นตอนการ

ปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงอย่างชัดเจน ($\bar{X}=4.52$, $S.D.=0.65$) รองลงมา คือ มีบทบาทในการจัดลำดับความสำคัญของโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ ($\bar{X}=4.39$, $S.D.=0.74$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีบทบาทในการตรวจสอบผลการดำเนินงานทุกขั้นตอนของการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง ($\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.75$) ตามลำดับ

๔) ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, $S.D.=0.53$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีบทบาทการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงเสมอมา ($\bar{X}=4.42$, $S.D.=0.77$) รองลงมา คือ มีบทบาทในการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงทุกขั้นตอน ($\bar{X}=4.34$, $S.D.=0.82$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีบทบาทลงความเห็นชอบทุกครั้งของการปฏิบัติงานตามแผนทุกขั้นตอน ($\bar{X}=4.26$, $S.D.=0.79$) ตามลำดับ

๒.๒ การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.47$) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.47$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}=4.32$, $S.D.=0.50$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของในแต่ละด้านพบผลการศึกษาดังนี้

๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.45$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีถนนและเส้นทางเข้าถึงชุมชนที่สะดวก ปลอดภัย และรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.54$, $S.D.=0.65$) รองลงมา คือ มีร้านค้าร้านอาหาร หรือคาเฟ่ที่นำเสนออาหารและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ($\bar{X}=4.42$, $S.D.=0.77$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีพื้นที่สำหรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตหัตถกรรม ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.28$, $S.D.=0.80$) ตามลำดับ

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.44$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.47$, $S.D.=0.70$) รองลงมา คือ มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.39$, $S.D.=0.74$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจัดการที่พักโฮมสเตย์ และการปรุงอาหารพื้นถิ่น ($\bar{X}=4.29$, $S.D.=0.80$) ตามลำดับ

๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$, $S.D.=0.50$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมลาวเวียง ($\bar{X}=4.36$, $S.D.=0.74$) รองลงมา คือ มีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตงานหัตถกรรม และการจัดงานประเพณีท้องถิ่น

($\bar{X}=4.34$, $S.D.=0.78$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการจัดทำเว็บไซต์หรือเพจเฟซบุ๊กของชุมชน ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และสินค้าในชุมชน($\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.79$) ตามลำดับ

๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.47$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.42$, $S.D.=0.77$) รองลงมา คือ การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพัฒนาชุมชน, หรือบริษัทนำเที่ยว เพื่อส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.74$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการเชื่อมโยงกับสถานศึกษาเพื่อวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ รวมถึงการจัดโครงการบริการวิชาการและฝึกงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.76$) ตามลำดับ

๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=4.34$, $S.D.=0.51$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน ($\bar{X}=4.39$, $S.D.=0.70$) รองลงมา คือ มีการทำแบรนด์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สินค้าพื้นเมือง อาหาร วัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจ ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=0.77$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อจัดโปรแกรมทัวร์ที่ครอบคลุมมากขึ้น ($\bar{X}=4.26$, $S.D.=0.84$) ตามลำดับ

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม พบว่า หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.951^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

๑) หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($r=0.657^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒) หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($r=0.622^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($r=0.604^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔) หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ($r=0.629^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

๕) หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด อยู่ในระดับมาก ($r=0.564^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

๕.๑.๓ แนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

การบูรณาการ PDCA ช่วยให้การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงมีโครงสร้างชัดเจน สามารถปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่องได้ ทำให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและยั่งยืนในจังหวัดนครนายก ได้ดังนี้

๑. Plan (วางแผน) ได้แก่ การวางแผนคือขั้นตอนสำคัญในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาศักยภาพชุมชน วิเคราะห์ภูมินิเวศ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชาวลาวเวียงที่โดดเด่น เช่น การทอผ้า การแสดงพื้นบ้าน หรืออาหารท้องถิ่น สำรวจทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สามารถนำเสนอเป็นจุดขายการท่องเที่ยว ระบุเป้าหมายการพัฒนา กำหนดวิสัยทัศน์ เช่น พัฒนาชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ระบุเป้าหมาย เช่น เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับชุมชน หรืออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วางกลยุทธ์และแผนงาน ออกแบบกิจกรรม เช่น การจัดเทศกาลวัฒนธรรม การทำเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการทอผ้าหรืองานหัตถกรรม วางแผนการตลาด เช่น สร้างเว็บไซต์หรือสื่อโซเชียลมีเดียประชาสัมพันธ์

๒. Do (ลงมือทำ) ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ โดยมีการแบ่งงานและสร้างความร่วมมือในชุมชน พัฒนาสถานที่ ปรับปรุงพื้นที่ในชุมชนให้สะอาดและเหมาะสมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว สร้างศูนย์เรียนรู้หรือโซนแสดงวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์ชุมชนหรือโฮมสเตย์ พัฒนาบุคลากร ฝึกอบรมผู้นำชุมชนและชาวบ้านในเรื่องการต้อนรับนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว จัดกิจกรรมท่องเที่ยว จัดโปรแกรมนำเที่ยว เช่น การชมการแสดงพื้นบ้าน การสาธิตการทำอาหาร หรือการสอนงานฝีมือ

๓. Check (ตรวจสอบ) ได้แก่ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว เปิดรับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะผ่านสื่อออนไลน์ ประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ตรวจสอบว่ามีการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวหรือรายได้ในชุมชนหรือไม่ ประเมินผลด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในกิจกรรมท้องถิ่น

๔. Act (ปรับปรุง) ได้แก่ การนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น แก้ไขปัญหาและอุปสรรค หากพบข้อบกพร่อง เช่น การสื่อสารไม่เพียงพอ หรือจุดท่องเที่ยวขาดการดูแล ควรมีแผนปรับปรุงทันที ส่งเสริมกิจกรรมใหม่ เพิ่มกิจกรรมหรือบริการใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การจัดตลาดวัฒนธรรมรายเดือน ต่อยอดความยั่งยืน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้ในระยะยาว

การจัดการตามแนวทางข้างต้นจะช่วยเสริมศักยภาพของชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและยั่งยืนต่อไปในอนาคต ได้ดังนี้

๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ พัฒนาเส้นทางคมนาคม: ปรับปรุงถนนหนทางให้สะดวกต่อการเดินทางและเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนนภายในหมู่บ้านและทางเข้าชุมชน จัดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว จุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสะอาด และพื้นที่จอดรถ พัฒนาแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม จัดการพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมต่อการพักผ่อน เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือการปลูกต้นไม้เพื่อสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่น สนับสนุนที่พักแบบโฮมสเตย์ ส่งเสริมการพัฒนาที่พักในรูปแบบที่เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ส่งเสริมบทบาทของคนในชุมชน ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การจัดงานเทศกาล วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือการสาธิตงานฝีมือ สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มชาวบ้านที่ผลิตงานฝีมือ การจัดตั้งกลุ่มต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือกลุ่มไกด์ท้องถิ่น อบรมความรู้ จัดอบรมชาวบ้านเกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว มาตรฐานความสะอาด และการสื่อสารภาษาอังกฤษพื้นฐาน

๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ พัฒนาเนื้อหาประชาสัมพันธ์: จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่ดึงดูด เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ หรือวิดีโอ ใช้สื่อออนไลน์: สร้างเพจเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนลาวเวียง จัดกิจกรรมเชิงประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดนิทรรศการในพื้นที่เมืองใหญ่เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยว

๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย ได้แก่ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือสถานศึกษา เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น: สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่เชื่อมชุมชนลาวเวียงกับพื้นที่ใกล้เคียง สร้างพันธมิตรในภาคธุรกิจ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร หรือบริษัททัวร์

๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด ได้แก่ พัฒนาสื่อภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ใช้แนวทางการตลาดแบบเชิงรุก เช่น การโปรโมตผ่านผู้มีอิทธิพลออนไลน์ (influencers) หรือการทำโปรโมชันท่องเที่ยว ส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น เช่น การจัดจำหน่ายสินค้า OTOP หรือบริการเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ สร้างกิจกรรมพิเศษ เช่น การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการการจัดการ PDCA กับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ดังนี้

๕.๒.๑ ระดับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ๒) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ๓) ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ๔) ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย ๕) ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด แสดงให้เห็นว่า การสร้างระบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง ผู้นำชุมชนควรมีความกระตือรือร้นและมีความสามารถในการสื่อสาร โดยเฉพาะในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสารที่สำคัญกับชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนากระบวนเครือข่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงระหว่างชุมชนในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้เติบโตและพัฒนาไปอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พันเอกหญิง พัทธศรี เรืองมณีญาติ^๑** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการประยุกต์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกพบว่า โดยภาพรวมการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน มีความน่าสนใจและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว รองลงมาคือ การสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว โดยการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี มุ่งเน้นการสื่อสารคุณค่าของ EEC ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อันดับ ๓ คือการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยพัฒนาทักษะทางอาชีพให้แก่บุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการพัฒนากระบวนขนส่งทางขนส่งสาธารณะ ระบบราง และเครื่องบินให้มีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วันชัย มีศิริ^๒** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลองพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านได้แก่

^๑ พันเอกหญิง พัทธศรี เรืองมณีญาติ, “การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการประยุกต์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา”, **ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

^๒ วันชัย มีศิริ, “นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำ ในลุ่มน้ำแม่กลอง”, **ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

การท่องเที่ยวที่มีความสมดุล การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่องตามลำดับ และจากข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ๑) การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง ได้แก่ การให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวทำให้เกิดความต่อเนื่องทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว รักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในตลาดน้ำ เกิดความต่อเนื่องของวัฒนธรรม ประเพณี ๒) การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้แก่ การให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวทำให้เกิดคุณภาพของสิ่งแวดล้อมภายในตลาดน้ำดีขึ้น คุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนดีขึ้น มอบประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว ๓) การท่องเที่ยวที่มีความสมดุล ได้แก่ การให้บริการเรือไฟฟ้าท่องเที่ยวไม่ทำลายสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ อากาศ และเสียง ทำให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ เกิดการจ้างงานมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญตลาดน้ำมีขีดความสามารถที่เพียงพอในการนำเรือไฟฟ้าเข้ามาให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รัศมี อ่อนปรีดา**^๓ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม” พบว่า ๑) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการพัฒนากลไกการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การสร้างระบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงจำเป็นต้องอาศัยบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีความกระตือรือร้นและมีทักษะด้านการสื่อสารที่ดี โดยเฉพาะในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และประสบการณ์กับชุมชนอื่นในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายที่เข้มแข็งและยั่งยืน นอกจากนี้ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันเป็นกลไกสำคัญในการธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเติบโตและพัฒนาอย่างมั่นคงในระยะยาว

๕.๒.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการ PDCA กับการจัดการภูมิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก พบว่า หลักการบริหารจัดการ PDCA โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการภูมิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.956^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนในระยะยาว ๆ ด้วยความร่วมมือและความเข้าใจในความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนี้ จึงต้องตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติสอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม ประเพณีและรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ รวมทั้งบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ เมื่อสามารถ

^๓ รัศมี อ่อนปรีดา, “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘).

ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชนิภา อินทสุวรรณ^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการ บูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยที่สำคัญ คือ ด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยว สินค้า และบริการที่ได้มาตรฐาน สถานที่ท่องเที่ยวมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีถนนเพื่อการคมนาคมที่สะดวกสบาย และปลอดภัย ด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว มีการให้บริการและคำแนะนำที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ด้านการสร้างสมดุลให้กับการท่องเที่ยว มีการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวดล บัวบางพลู^๕ ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ ให้มากขึ้น ๒) สรรหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานฯ ๓) ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งธรรมชาติ และวัฒนธรรม เพื่อให้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป ๔) จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานฯ โดยคณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ๑) กำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่บริเวณเขาพระบาท ๒) จัดระเบียบการเข้าชมโดยเฉพาะช่วงเทศกาลท่องเที่ยว ๓) กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน และเข้มงวด เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔) จัดทำคู่มือท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ ปิยะเจริญเดช^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา ที่มีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักอปริหานิยธรรม ๗ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่ถูกต้องตามหลักการและหลักธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านให้การดูแลเอาใจใส่แก่ผู้มาเยือน ประกอบด้วย สร้างความประทับใจและค่านิยม ให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องการจ้างหรือการบริการที่แพงเกินกว่าเหตุหรือถูกเอาเปรียบและมีนโยบายเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้

^๔ กชนิภา อินทสุวรรณ, “รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการ บูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร”, *ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^๕ ภูวดล บัวบางพลู, “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี”, *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑), หน้า ๙๑.

^๖ ทศนีย์ ปิยะเจริญเดช, “รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา”, *ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

กลับมาเที่ยวอีกครั้ง ทำให้เกิดการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การสร้างความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบ โดยเฉพาะการบูรณาการหลัก PDCA ร่วมกับการตระหนักในบทบาท หน้าที่ และสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

๕.๒.๓ แนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก พบว่า การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (หลักการบริหารจัดการ PDCA ประกอบด้วย Plan DO Check Act + การอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียง ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การจัดทำระบบเครือข่าย พัฒนาการสื่อสารและการตลาด) = แนวทางการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รัตติยา พรหมกลป์**^๗ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาทเป็นส่วนสนับสนุนให้การจัดการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันพบว่าหากเป็นปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้นมีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์สูงกว่า อิทธิพลทางอ้อมผ่านการบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท ๔ แสดงให้เห็นว่า ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นจะเน้นที่กระบวนการจัดการท่องเที่ยวมากกว่าเน้นที่บุคคลในการขับเคลื่อนกระบวนการ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการตลาดเป็นเครื่องมือในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์ แต่เครื่องมือเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น การที่จะทำให้กระบวนการจัดการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นจะต้องมีการบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท ซึ่งจะเป็นตัวกำกับบุคคลผู้ขับเคลื่อนให้มีการพัฒนาทั้งภายนอกและภายในควบคู่ไปพร้อมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กรกช ตราชูและคณะ**^๘ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า พัฒนาสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายกับทุกช่วงวัย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน เน้นการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมมากขึ้น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวโดยชุมชน และพัฒนาการตลาดการสื่อสารแบบบูรณาการไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

^๗ รัตติยา พรหมกลป์, “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดนครสวรรค์”, **ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

^๘ กรกช ตราชูและคณะ, “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”, **วารสารรัชต์ภาคย์**, (ฉบับพิเศษ ครอบรอบ ๒๓ ปี ๒๕๕๙) : ๑๖๕.

พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ (สันยคติทัศน์)^๙ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ๑) ด้านการให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นประวัติศาสตร์โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของชุมชน ๒) ด้านการจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับวัด และชุมชนสร้างสรรค์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ๓) ด้านการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่ของสังคมและวัฒนธรรม ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้และจัดทำหลักสูตร ๔) ด้านการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีมีมาตรฐาน ๕) ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ชุมชนรักและหวงแหนวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ๖) ด้านการสร้างภาพพจน์แก่นักท่องเที่ยว ส่งเสริมให้เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ๗) ด้านการคำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่และความสะอาดของพื้นที่ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน

สรุปได้ว่า การบูรณาการระหว่างหลัก PDCA และองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมดังกล่าว จะช่วยให้การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงสามารถดำเนินไปอย่างมีระบบและยั่งยืน ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครนายกอย่างแท้จริง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์และทรัพยากรของชุมชนลาวเวียง โดยมีเป้าหมายในการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมควบคู่ไปกับการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

๒. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร่วมกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกร่วมกันพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๓. ภาครัฐควรสร้างระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ คณะสงฆ์ และชาวบ้าน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

^๙ พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ (สันยคติทัศน์), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย”, **ดุสิตนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. ชุมชนควรการบริหารจัดการสถานที่นั้นชุมชนจำเป็นต้องบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส ได้แก่ สะอาด ไม่มีขยะ ไม่สกปรก สว่าง ไฟฟ้าสว่างทั่วถึง ไม่มีมูมอับ และปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยว เย็นสบาย ถูกต้องตามสุขลักษณะ ปราศจากสิ่งปฏิกูล ปลอดภัยและคนในชุมชนสุขภาพดี มีระเบียบวินัย

๒. ชุมชนควรออกแบบกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความรู้สึกผ่านประสาททั้ง ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อย่างครบวงจร

๓. ผู้นำชุมชนต้องสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชน สร้างอุปนิสัยที่ดี แบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน และสร้างความเข้าใจในความสำคัญของการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเรื่องกลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงสู่การปฏิบัติในเชิงสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรม

๒. ควรศึกษาเรื่อง ติดตามผล ประเมินผล อันจะนำไปสู่ การปรับปรุงระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓. ควรศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรในการอนุรักษ์วัฒนธรรมในจังหวัดนครนายก เพื่อที่จะได้ทราบความคิดเห็นของบุคลากรว่าเป็นอย่างไรเพื่อพัฒนาการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและนำผลการวิจัยที่ได้นำไปพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย, ๒๕๔๖.

เกษม จันทรแก้ว. เอกสารการสอนชุดวิชานิเวศวิทยาและการจัดการป่าไม้ การจัดการสิ่งแวดล้อม (หน่วยที่ ๘). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิ้ล กรุ๊ป, ๒๕๕๐.

_____. พระสงฆ์กับการพัฒนาชนบท ในการแสวงหาหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของ พระสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน กรมการศาสนา, ๒๕๒๖.

กรมการศาสนา. ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ม.ป.ป.

กรมศิลปากร. อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๕.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. รายงานสถานการณ์วัฒนธรรมไทย ปี ๒๕๖๓. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๖๓.

กัญญารัตน์ เวชชาศาสตร์. การศึกษาเรื่องหงส์จากศิลปกรรมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของสำนักงานคณะกรรมการ, ๒๕๕๐.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔.

คณะกรรมการดำเนินงานและประสานงานวันอนุรักษ์มรดกไทย. แผนแม่บทวันอนุรักษ์มรดกไทย. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๑.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

จันทรานี สงวนนาม. เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง. กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., ๒๕๖๖.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- _____ . **ชุมชนวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.
- จิระวิทย์ โกมลเปลีน. **หมวดวิชาส่งเสริมสุขภาพชีวิต ๓ (เลือก) ภาคกลาง**. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ม.ท.ป.
- จิราภรณ์ ศรีสุข. **ภูมิเนเวศกับวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิถีธรรม, ๒๕๖๒.
- ณรงค์ เส็งประชา. **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์, ๒๕๔๑, หน้า ๕๖.
- _____ . **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙.
- บันเทิง พาพิจิตร. **ประเพณีวัฒนธรรมไทยและคติความเชื่อ**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙.
- ประเวศ วะสี. **การพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๖.
- ประเสริฐ แยมกลิ่นพึง และคณะ. **สังคมและวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๗**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- ปราชาญา กล้าผจญ. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : ก. พล, ๒๕๕๐.
- ผจงจิตต์ อธิคนันทะ. **สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). **เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **ธรรมนุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, สำนักงานพระพุทธานุภาพแห่งชาติ, ๒๕๔๗.
- พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พระนครศรีอยุธยา : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). **การบริหารวัด**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : เอสทีพีเพรส จำกัด, ๒๕๕๒..
- พศิน แดงจวง. **บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ดวงกลมพัลลภ, ๒๕๕๔.
- พัชรี สีโรสและคณะ. **หลักธรรมมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พิมลจรรย์ นามวัฒน์ และเสน่ห์ จุ้ยโต. องค์การและการจัดการ. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑.
- ภูษิต วงศ์หล่อสายชล. การจัดการดำเนินงาน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ท็อปจำกัด, ๒๕๕๕.
- ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑.
- รังสรรค์ ศรีประเสริฐ. การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๔.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖.
- วีระ บำรุงรักษา. ระบบการบริหารจัดการวัฒนธรรมสำหรับสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักโรงพิมพ์การศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๑.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.
- สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕.
- สมเดช สีแสง. คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ. ชัยนาท : อมรการพิมพ์, ๒๕๔๔.
- สามารถ จันทรสूरย์ และประทีป อินแสง. การศึกษากับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๑.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สผ., ๒๕๖๒.
- สิน พันธุ์พินิจ. เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิง จำกัด, ๒๕๕๗.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.
- สุรพล สุยะพรหมและคณะ. พื้นฐานการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- _____. คู่มือการเขียนดัชนีพจนานุกรม วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.
- _____. ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. การอนุรักษ์ศิลปกรรม. เชียงใหม่ : คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.
- สุรีย์ ศิริโกการภิรมย์. การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อมรรัตน์ เรืองสกุลพัฒนา. **หลักวารสารสนเทศ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เรืองแสงการพิมพ์, ๒๕๕๑.

กระทรวงวัฒนธรรม. **คู่มือการดำเนินงานโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศของกระทรวงวัฒนธรรม : โครงการรากวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๖.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). **พุทธวิธีการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

(๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ :

กษนิภา อินทสุวรรณ. “รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการ บูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร”. **ดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.**

ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช. “รูปแบบการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสงขลา”. **ดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.**

พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ (สันยศติทัศน์). “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย”, **ดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.**

พันเอกหญิง พัชรศศิ เรืองมณีญาติ. “การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการประยุกต์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา”. **ดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.**

รัตติยา พรหมกลีบ. “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ในจังหวัดนครสวรรค์”. **ดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒.**

รัศมี อ่อนปรีดา. “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม”. **วิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๘.**

วันชัย มีศิริ. “นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำ ในลุ่มน้ำแม่กลอง”. **ดุชนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๓) บทความ :

- กรกช ทรายและคณะ. “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”. *วารสารรัชต์ภาคย์*. (ฉบับพิเศษ ครอบคลุม ๒๓ ปี ๒๕๕๙) : ๑๖๕.
- กวาดล บัวบางพลู. “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติเขาชีเมี่ยง จังหวัดจันทบุรี”. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑).
- เดชา บุญค้ำ. “การอนุรักษ์และการพัฒนา “. *วารสารในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน เนื่องในวาระครบรอบสถาปนา ๘ ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. (เมษายน ๒๕๕๐) : ๒๙.
- นิตยา กนกมงคล. งานสัมมนาเครือข่าย “รักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลาง”. *วารสารรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์*. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม, ๒๕๕๓) : ๘ - ๑๘.
- ประพันธ์ กุลวินิจฉัย. “ค้นหาอะไรในวันสงกรานต์”. *วารสารพุทธจักร*. ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๔ (เมษายน ๒๕๕๐): ๕๕-๕๗.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

- Entraining. PDCA-คืออะไร-และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้เราได้อย่างไร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.entraining.net/article/> [๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].
- William Edwards Deming. “วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA: Deming Cycle)”. [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://colacooper.blogspot.com/2012/09/pdca.html>, [๒๒ มกราคม ๒๕๖๘].
- เทศบาลเมืองนครนายก. ข้อมูลจำนวนประชากร พ.ศ. ๒๕๖๕. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.nayokcity.go.th/A02.htm> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].
- กระทรวงวัฒนธรรม. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายกร่วมกับชุมชนวัฒนธรรมไทยเวียงวัดศรีวัน. [ออนไลน์]. <https://www.m-culture.go.th/th> [๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].
- นิวัติ เรืองพานิช. การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม : คู่มือสำหรับการสอนและฝึกอบรม. โครงการตำราชุดการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เล่มที่ ๑. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://tqf.oas.psu.ac.th/bib_detail.php?bib_id=939 [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก. ข่าวประชาสัมพันธ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://nakhonnayok.cdd.go.th> [๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].
- สุพรรณิ บัวมูล. วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/> [๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๗].

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๕) สัมภาษณ์ :

- สัมภาษณ์. นางจิตาภา สุทธากร. รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลศรีนาวา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก, วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.
- _____. นางสุพัตรา สร้อยระย้า. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก, วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๘.
- _____. นายถวัลย์ จำใจ. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๒ ตำบลเขาพระ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.
- _____. นายธวัชชัย เจริญพร. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีนาวา หมู่ที่ ๑ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก, วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.
- _____. นายสมชาย หยุตอ. อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก, วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๘.
- _____. นายอิทธิพัทธ์ อนุรักษ์โอฬาร. นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก, ๑๒ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.
- _____. พระครูบรรพตภาวนาวิธาน, ดร.. เจ้าอาวาสวัดเขาพระ จังหวัดนครนายก, วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.
- _____. พระครูวิสุทธิชัยากร. เจ้าอาวาสวัดหุบเมย จังหวัดนครนายก, วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๘.
- _____. พระครูอุดมกิจจานุกูล. เจ้าอาวาสวัดศรีวันต์ จังหวัดนครนายก, วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘.
- _____. อ.ดร.ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช. อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘.
- _____. อ.ดร.นรา บรรลิตกุล. อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.
- _____. อ.พระมหาวิเศษ กนตมโม, ดร.. อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Primary Sources

2. Secondary Sources

(I) Books:

- Alan C. Filley and Robert J. House. **Managerial Process and Organization Behavior**. Glenview Ill: Scott Foreman and Company, 1969.
- Bateman, S.T. and Snell, A.S.. **Management: Leading & Collaborating in A Competitive World**. Boston, MA: McGraw Hill, 2009.
- Cronbach, L.J.. **Essentials of Psychological Testing**, 3rd. New York: Harper & Row, 1974.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Drucker, P.F.. **Management: Tasks, Responsibilities, Practices.** New York: Truman Talley Books, 2005.
- E.N. Chapman. **Supervisor Survival Kit.** Second ed., California: Science Research Associates Inc.,1995.
- Edgar H. Chien. **Organization Psychology.** 2nd. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1970.
- Edwards Deming, Deming, Edward W.. **Out the Crisis.** USA: The Massachusetts Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study, 1995.
- Frederick W. Taylor. **The Principles of Scientific Management.** New York: Haper and Brothers, 1919.
- Herbert A. Simon. **Public Administration.** New York: Alfred A Kopf, 1966.
- Katz, D and R. Kahn. **The Social Psychology of Organization.** New York: Jogn Wiley & Sons., 1966.
- Kenicki, A. and Williams, B.K.. **Management: A Practical Introduction.** 2nded..New York: McGraw-Hill / Irwin, 2006.
- Likert Rensis. “The Method of Constructing and Attitude Scale”. **Reading in Attitude Theory and Measurement.** Fishbeic, Matin, Ed. New York: Wiley & Son, 1967.
- Luther Gulick and Lyndall Urwick. **Papers on the Science of Administration.** New York: Institute of Public Administration, 1973.
- Max Weber. **The Theory of Social and Economic Organizations.** Translated by A.M. Handerson and T. Parsons. New York: Free Press, 1947.
- Peter F. Drucker. **Management Revisited Edition.** New York: HarperCollins Publishers Inc., 2008.
- Weaver Martin E.. **Conserving Buildings: Guide to Techniques and Materials.** New York: John Wiley & Sons, 1993.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ



แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก
คำชี้แจง :

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA กับการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านการส่งเสริมการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายกต่อไป รวมทั้งจะเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึกและเพื่อการส่งเสริมการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก คำตอบของท่านจะถือว่าเป็นความลับและไม่มีผลกระทบต่อนานแต่ประการใด ดังนั้นใคร่ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความจริงของท่านให้มากที่สุดและครบทุกข้อ ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบได้อย่างอิสระ

ดร.สุริยะ มาตรฐาน และพระมหาธงชัย สุนทราจาโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดตอบแบบสอบถามโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเพียงข้อเดียว

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ๑๘ - ๓๐ ปี

☐ ๓๑ - ๔๐ ปี

☐ ๔๑ - ๕๐ ปี

☐ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า

☐ สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า

๔. อาชีพ

☐ รับจ้าง

☐ เกษตรกร

☐ ค้าขาย

☐ ข้าราชการ

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๕. รายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

☐ ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท

☐ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ PDCA

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้โดยละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็น หรือความรู้สึกของท่านซึ่งเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ลำดับที่	หลักการบริหารงาน PDCA	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
ด้านการวางแผน						
๑	ท่านมีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงานและจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างต่อเนื่อง					
๒	ท่านร่วมวางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดการงานด้านภูมินิเวศชุมชน					
๓	ท่านมีส่วนร่วมในคณะกรรมการดำเนินการบริหารงานพัฒนาภูมินิเวศชุมชนเป็นไปตามระเบียบ					
๔	ท่านเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
๕	ท่านมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาบุคลากรของชุมชน					
ด้านการปฏิบัติตามแผน						
๑	ท่านปฏิบัติงานตามแผนแบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน					
๒	ท่านปฏิบัติงานตามแผนในการที่วางไว้					
๓	ท่านได้ดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างเป็นระบบ					
๔	ท่านได้ดำเนินงานตามขั้นตอนในแผนงานอย่างต่อเนื่อง					
๕	ท่านมีบทบาทในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคขวางกั้นมิให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง					
ด้านการตรวจสอบ						
๑	ท่านมีบทบาทในการกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบผลการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาภูมินิเวศชุมชน					
๒	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างต่อเนื่อง					

ลำดับที่	หลักการบริหารงาน PDCA	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
๓	ท่านได้เข้าร่วมตรวจสอบการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนในกระบวนการต่าง ๆ มากขึ้น					
๔	ท่านมีบทบาทในการจัดลำดับความสำคัญของโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ					
๕	ท่านร่วมตรวจสอบกำหนดทิศทางและแนวทาง ในการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนในอนาคตอย่างถูกต้อง					
ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ						
๑	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนทุกขั้นตอน					
๒	ท่านลงความเห็นชอบทุกครั้งของการปฏิบัติงานตามแผนทุกขั้นตอน					
๓	ท่านได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสม					
๔	ท่านมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการจัดทำ แผนพัฒนา แผนยุทธศาสตร์ จัดประชุมพิจารณาภูมินิเวศชุมชน					
๕	ท่านมีส่วนร่วมปรับปรุงการดำเนินงานด้านการพัฒนาภูมินิเวศชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบ					

ตอนที่ ๓ การจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้โดยละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านซึ่งเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ลำดับที่	การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว						
๑	ชุมชนมีถนนและเส้นทางเข้าถึงชุมชนที่สะดวกปลอดภัย และรองรับนักท่องเที่ยว					
๒	ชุมชนมีการจัดทำป้ายบอกทางหรือแผนที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจนและสวยงาม					
๓	ชุมชนมีร้านค้า ร้านอาหาร หรือคาเฟ่ที่นำเสนออาหารและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น					
๔	มีอาคารหรือพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่ออกแบบให้แสดงถึงวัฒนธรรมลาวเวียง					
๕	ชุมชนมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การสาธิตหัตถกรรม ได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน						
๑	ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว					
๒	มีการฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจัดการที่พักโฮมสเตย์ และการปรุงอาหารพื้นถิ่น					
๓	ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น เช่น ผ้าทอพื้นเมือง งานหัตถกรรมหรืออาหารพื้นบ้าน					
๔	มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
๕	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว					

ลำดับที่	การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์						
๑	ชุมชนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมลาวเวียง					
๒	ชุมชนมีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปพื้นบ้าน การสาธิตงานหัตถกรรม และการจัดงานประเพณีท้องถิ่น					
๓	มีการจัดทำเว็บไซต์หรือเพจเฟซบุ๊กของชุมชนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และสินค้าในชุมชน					
๔	ชุมชนมีการร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และบริษัทนำเที่ยว เพื่อโปรโมทชุมชนในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
๕	ชุมชนมีการสร้างวิดีโอโปรโมทหรือสารคดีสั้นที่เน้นเอกลักษณ์ของชุมชนลาวเวียง					
ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย						
๑	มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เชื่อมโยงกับชุมชนลาวเวียงหรือชุมชนที่มีลักษณะคล้ายกันในพื้นที่อื่น เพื่อเรียนรู้แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ					
๒	การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพัฒนาชุมชน, หรือบริษัทนำเที่ยว เพื่อส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์					
๓	มีการเชื่อมโยงกับสถานศึกษาเพื่อวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ รวมถึงการจัดโครงการบริการวิชาการ และฝึกงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
๔	มีการร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่ทำงานด้านวัฒนธรรมและการอนุรักษ์					
๕	มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว					

ลำดับที่	การจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด						
๑	มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน					
๒	มีการทำแบรนด์ชุมชนสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สินค้าพื้นเมือง อาหาร วัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจ					
๓	มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อจัดโปรแกรมทัวร์ที่ครอบคลุมมากขึ้น					
๔	มีแอปพลิเคชันท่องเที่ยวสร้างแพลตฟอร์มที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลของชุมชนได้ง่ายขึ้น					
๕	มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความกรุณาสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามนี้



แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....น

ชื่อ/นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

ตอนที่ ๒ ตามทัศนะของท่าน ท่านคิดว่า แนวทางการจัดการภูมินิเวชชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก ควรเป็นอย่างไร ดังต่อไปนี้

๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

๒. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

.....

๓. ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์

.....

.....

.....

๔. ด้านการจัดทำระบบเครือข่าย

.....

.....

.....

๕. ด้านพัฒนาการสื่อสารและการตลาด

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความกรุณาสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสัมภาษณ์
เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ค่า IOC



ผลการหาดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ของแบบสอบถาม
รายงานการวิจัยเรื่อง
การจัดการภูมิเขษุมชนสลาเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก
ผู้วิจัย คร.สุวิทย์ มาธกรณ และพระภิกษุสงฆ์ สุนทรหาญใจ, คร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักการบริหารงาน PDCA

№	ชื่อโครงการ/กิจกรรม	ผู้เข้าร่วม					สรุปงบประมาณ	
		๑	๒	๓	๔	รวม	ค่า IOC	แปลผล
1	หลักการบริหารงาน PDCA							
	ด้านการวางแผน							
	๑	ทำหนังสือขออนุญาตในการวางแผนการค้าเงินและจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาภูมิปัญญาชนชั้นกลาง	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้
	๒	ทำหนังสือขออนุญาตเพื่อจัดการรวมการเพื่อจัดการรวมภูมิปัญญาชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้
	๓	ทำหนังสือขออนุญาตในการจัดการดำเนินการบริหารงานพัฒนาภูมิปัญญาชนชั้นกลาง	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้
	๔	ทำหนังสือขออนุญาตในการจัดการรวมการรวมอย่างมีนัย	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้
	๕	ทำหนังสือขออนุญาตในการรวมการพัฒนาบุคลากรของชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้
	ด้านการปฏิบัติตามแผน							
	๑	ทำหนังสือขออนุญาตในการดำเนินการจัดตั้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้
	๒	ทำหนังสือขออนุญาตในการดำเนินการทำ	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้
	๓	ทำหนังสือขออนุญาตในการดำเนินการพัฒนาอย่างมีนัย	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้
	๔	ทำหนังสือขออนุญาตในการดำเนินการพัฒนาอย่างมีนัย	+๑	+๑	+๑	+๑	๔.๐๐	ใช้ได้

ลำดับที่	หลักการพิจารณา PDCA	ผู้พิจารณา					สรุปและแปลง	
		๑	๒	๓	๔	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๕	ทำนุบำรุงบทบาทในการแก้ไขปัญหาลุทธิบรรณาการที่มีให้ทางดำเนินงานประเทศอย่างยั่งยืนด้านสิทธิสตรี	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน
ด้านการตรวจสอบ								
๑	ทำนุบำรุงบทบาทในการกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบผลการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาภูมิทัศน์ชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน
๒	ทำนุบำรุงมีส่วนร่วมในการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาภูมิทัศน์ชุมชนอย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน
๓	ทำนุบำรุงมีส่วนร่วมตรวจสอบการพัฒนามิวนวัตกรรมชุมชนในกระบวนการต่าง ๆ มากขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน
๔	ทำนุบำรุงบทบาทในการจัดลำดับความสำคัญข้อมูลและการเผยแพร่โครงการต่าง ๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน
๕	ทำนุบำรุงตรวจสอบกำหนดทิศทางและแนวทาง ในการพัฒนามิวนวัตกรรมชุมชนในแบบอย่างถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน
ด้านการปรับปรุงการดำเนินการ								
๑	ทำนุบำรุงมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของการพัฒนามิวนวัตกรรมชุมชนกับชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน
๒	ทำนุบำรุงหาแนวทางขอทุนหรือการปฏิบัติงานตามแผนชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน
๓	ทำนุบำรุงได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานการพัฒนาภูมิทัศน์ชุมชนอย่างต่อเนื่องกับชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๑.๐๐	ไม่ผ่าน

en

ลำดับที่	หลักการบริหารงาน PDCA	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแบ่งผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC แปลผล
๔	ทำมามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเพื่อกำหนดทิศทางในการชี้แจงแผนพัฒนา แผนยุทธศาสตร์ ปีละรายชื่อพิจารณาผู้มีสิทธิชนะ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐ ไป
๕	ทำมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางด้านการพัฒนาผู้มีสิทธิชนะไปเก็บข้อมูลแบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐ ไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการภูมินิเวศชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ลำดับที่	การกำจัดกากกัมมันตรังสีตามแนวทางให้เป็นเขตปลอดกัมมันตรังสีบริเวณรั้วชุมชนเทศบาล	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	รวม	ค่า IOC	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	ดำเนินการดังนี้								
๑	ชุมชนมีแผนและแนวทางกำจัดกากกัมมันตรังสีจาก ปลอกก๊อช และรอรถรับกากกัมมันตรังสี	+	+	+	+	๔	๑.๐๐		ไม่ผ่าน
๒	ชุมชนมีการกำจัดกากกัมมันตรังสีจากเครื่องแม่เหล็กด้วยวิธีการขุดลอกจาก	+	+	+	+	๔	๑.๐๐		ไม่ผ่าน
๓	ชุมชนมีการกำจัดกากกัมมันตรังสีจากเครื่องแม่เหล็กโดยการนำกากกัมมันตรังสีไปฝังกลบ	+	+	+	+	๔	๑.๐๐		ไม่ผ่าน
๔	มีบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการเฝ้าตรวจบริเวณใกล้เขตรั้วชุมชนบริเวณลาวเวียง	+	+	+	+	๔	๑.๐๐		ไม่ผ่าน
๕	ชุมชนมีพื้นที่สำหรับจัดการกากกัมมันตรังสี เช่น การเผาหรือเคียวเก็บกากกัมมันตรังสีโดยการนำกากกัมมันตรังสีไปฝังกลบ	+	+	+	+	๔	๑.๐๐		ไม่ผ่าน
	ดำเนินการผ่านด้วยเกณฑ์ชุมชน	+	+	+	+	๔	๑.๐๐		ไม่ผ่าน

๔

ฯ ส่วน กลาง	การจัดการภูมิเเวชุมชนลาวเวียงใต้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล	
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม IOC	ค่า แปล ผล
๑	ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและ ออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	มีการฝึกอบรมสมาชิกในชุมชนให้ม ีความรู้เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การ จัดการที่พักโฮมสเตย์ และการปรุงร สอาหารพื้นถิ่น							
๓	ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิต และจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น เช่น ผ้าทอ พื้นเมือง งานหัตถกรรม หรืออาหาร พื้นบ้าน	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ จัดการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงและ พัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกับควม ต้องการของนักท่องเที่ยว	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์								
๑	ชุมชนมีการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมลาวเวียง	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ชุมชนมีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะ พื้นบ้าน การสาธิตงานหัตถกรรม และ การจัดงานประเพณีท้องถิ่น	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีการจัดทำเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มของ ชุมชนเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ ท่องเที่ยว กิจกรรม และสินค้าในชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	ชุมชนมีการร่วมมือกับองค์กรทาง หน่วยงานภาครัฐ และบริษัทนำเที่ยว เพื่อโปรโมทชุมชนในฐานะแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๕

ตัวชี้วัด	การดำเนินการภูมิเเวชุมชนลาวเวียงใต้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม IOC	ค่า แปล ผล	
๕	ชุมชนมีการสร้างวิถีไปมาทหรือการ คดีสั้นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนลาว เวียง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านการจัดการบนเครือข่าย									
๑	มีการแลกเปลี่ยน อบรมประสบการณ์ เชิงปฏิบัติกับชุมชนลาวเวียงหรือชุมชน ที่มีลักษณะคล้ายกับในพื้นที่อื่น เพื่อ เรียนรู้แนวทางการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาดังกล่าว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและ เอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพัฒนาชุมชน, หรือบริษัทนำเที่ยว เพื่อ เสริม การตลาดและประชาสัมพันธ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีการเชื่อมโยงกับสถานศึกษาเพื่อ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ รวมถึงการจัด โครงการบริการวิชาการและฝึกงาน ด้านกาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีการร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่ทำงานด้านวัฒนธรรมและ การอนุรักษ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเว็บไซต์ เพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนและแหล่ง ท่องเที่ยว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านการพัฒนาสื่อสารและการตลาด									
๑	มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น สื่อสังคม ออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลชุมชน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	มีการพัฒนารับชมชุมชนรับเอกลักษณ์ เฉพาะตัว เช่น สินค้าพื้นเมือง อาหาร วัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๖

ลำดับที่	การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล	
		๑	๒	๓	๔	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๓	มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว ใกล้เคียง เพื่อจัดโปรแกรมทัวร์ที่ ครอบคลุมมากขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีแอปพลิเคชันท่องเที่ยวที่สามารถ เข้าถึงข้อมูลนักท่องเที่ยวและ แหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานการ ท่องเที่ยวและนักเดินทาง	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)



ผลหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

รายงานการวิจัยเรื่อง

การจัดการภูมิปัญญาชุมชนลาวเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครนายก

ผู้วิจัย ดร.สุวิยะ มาธรรม และพระมหาทองชัย สุนทรจางโม, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.947	45

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	169.27	371.965	.463	.946
A2	169.37	366.439	.605	.945
A3	169.53	374.802	.302	.947
A4	169.33	365.992	.674	.945
A5	169.27	366.861	.633	.945
B1	169.60	368.218	.515	.946
B2	169.67	367.257	.541	.946
B3	169.30	365.129	.707	.945
B4	169.57	368.384	.537	.946
B5	169.67	368.912	.447	.946

C1	169.80	370.135	.565	.946
C2	169.63	375.106	.320	.947
C3	170.20	364.434	.414	.947
C4	169.97	353.888	.687	.945
C5	170.27	358.976	.516	.946
D1	170.37	367.313	.343	.948
D2	170.33	364.636	.409	.947
D3	170.27	360.539	.528	.946
D4	169.87	366.227	.458	.946
D5	170.13	356.296	.585	.946
E1	170.20	354.089	.635	.945
E2	169.57	370.522	.495	.946
E3	169.53	360.641	.772	.944
E4	169.90	363.764	.654	.945
E5	169.27	367.482	.518	.946
F1	169.43	363.212	.694	.945
F2	169.67	363.556	.515	.946
F3	169.70	361.566	.779	.944
F4	169.90	359.212	.823	.944
F5	169.97	365.359	.570	.946
G1	169.70	359.589	.673	.945
G2	169.53	361.146	.603	.945
G3	169.53	360.687	.617	.945
G4	169.43	364.407	.701	.945
G5	169.33	365.762	.684	.945
H1	169.33	366.659	.714	.945
H2	169.67	364.858	.754	.945
H3	169.46	364.609	.652	.945
H4	169.86	361.906	.851	.944
H5	169.59	360.411	.661	.945
I1	172.03	383.727	-.080	.948
I2	171.17	378.159	.109	.949
I3	171.50	380.596	.048	.949
I4	172.33	381.854	.011	.948
I5	170.73	371.482	.315	.947

ประวัติผู้วิจัย



- ชื่อ-นามสกุล** : นายสุริยะ มาธรรม
Mr.Suriya Matham
- ตำแหน่ง** อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
- หน่วยงาน** : หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เลขที่ ๔๑๙ ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐
- การศึกษา** :
- พ.ศ. ๒๕๕๕ แผนกธรรม นักระรรมชั้นเอก
- พ.ศ. ๒๕๕๘ แผนกบาลี เปรี๊ยญธรรม ๓ ประโยค
- พ.ศ. ๒๕๕๙ พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) สาขาวิชารัฐศาสตร์ (เอกการปกครอง)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๖๔ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ประสบการณ์ทำงาน** :
- พ.ศ. ๒๕๖๕ -ปัจจุบัน เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๖๕ -ปัจจุบัน เป็นเลขานุการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
- ผลงานที่ตีพิมพ์** :
- สุริยะ มาธรรม, (เขียนร่วม), “การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ในการบริหารงานเทศบาลตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา”, **วารสารวิชาการและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๖) : ๑๓๒-๑๔๙.
- : พระมหาสุริยะ มททโว (มาธรรม), (เขียนร่วม), “การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านห้วยสืบบาท อ าเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี”, **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๑-๑๐.

- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารเทศบาลตำบล เมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา”, การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ และนานาชาติครั้งที่ ๑๓๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์, สหวิทยาการลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, (มกราคม ๒๕๖๖) : ๒๓.
- : ดร. สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “การประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ในการบริหารงานเทศบาลตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา”, **วารสารวิชาการและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๖) : ๑๓๒-๑๔๙.
- : ดร.สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครนายก” **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่**, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๖).
- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในอำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา”, **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม – เมษายน ๒๕๖๗).
- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “บทบาทเชิงรุกของพระสังฆาธิการในการอนุรักษ์วัฒนธรรมลาวเวียงในอำเภอเมืองนครนายก”, **วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๗).
- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา”, **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม – เมษายน ๒๕๖๗).
- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามหลักสปปายะของวัดในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา”, **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม – เมษายน ๒๕๖๗).
- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “บทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในอำเภอยุทธศาสตร์ จังหวัดบุรีรัมย์”, **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม – เมษายน ๒๕๖๗).
- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอห้วยแถลง จังหวัด

นครราชสีมา”, วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม – เมษายน ๒๕๖๓).

- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “การบริหารงานภาครัฐภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)”, วารสารส่งเสริม และพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘).
- : สุริยะ มาตรฐาน (เขียนร่วม), “การบริหารงานภาครัฐภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)”, วารสารส่งเสริม และพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘).